HABİTAT II

GÜNCESİ

Gürel Tüzün
Ocak 2020

İÇİNDEKİLER

Habitat da Neymiş?

Habitat sözcüğünü ilk kez Gencay Şaylan'dan duymuştum. 20 Kasım 1991- 27 Temmuz 1994 tarihleri arasında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yapan Onur Kumbaracıbaşı'nın danışmanı olan Gencay, 1993'te Nairobi'de düzenlenen bir BM toplantısına bakanlık temsilcisi olarak katılmış. Döndükten sonra (sanıyorum) İstanbul'da görüştüğümüzde, toplantıda delegelerin sürekli Türkiye'ye teşekkür etmesinin nedenini sonradan anladığını söylemişti. Meğer 1996'da Türkiye'de bir BM konferansı (Habitat II) yapılacakmış; üstelik bu toplantının hazırlıklarının yürütülmesi için Bayındırlık ve İskân Bakanlığı görevlendirilmiş. Ne var ki hazırlık toplantısına katılacak olan Gencay'a kimse bu konuda bilgi vermemiş. Ayrıca kimse işin boyutları ve zorlukları konusunda fikir sahibi de değilmiş. O da dönüşünde Bakan Kumbaracıbaşı'yla konuşarak bakanlığın bu işin altından kalkamayacağını ve işin bir an önce asıl sahibi olan Dışişleri Bakanlığı'na iadesini önermiş. (25 Haziran 1993'te Başbakanlık tarafından Habitat II hazırlıklarının Dışişleri Bakanlığı koordinatörlüğünde yürütülmesi kararlaştırılmış. 7 Nisan 1994'te ise Dışişleri Bakanlığı hazırlıkların yürütülmesi görevinin Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı'na verilmesini Başbakanlık'tan istemiş. O dönemde Süleyman Demirel cumhurbaşkanı, Hikmet Çetin de dışişleri bakanıydı.) Gencay bütün bunları o sıralarda yakından tanık olduğu devlet işleyişinin tuhaflıklarına örnek olarak anlatmıştı.

Bu görüşmeden aylar sonra, sanıyorum 1994'ün mayıs ayı ortalarında ve galiba hemen Kurban Bayramı öncesi bir gün, o dönemde TOKİ başkanı olan Yiğit Gülöksüz telefonla arayarak, bir toplantı için İlhan Tekeli'yle birlikte Cankurtaran'daki Kalyon Otel'de olduklarını ve benimle görüşmek istediklerini söyledi. Görüşmemizde, Dışişleri Bakanlığı'nın isteği üzerine 11-22 Nisan 1994'te Cenevre'de yapılan Habitat II Hazırlık Komitesi toplantısına katıldıklarını söylediler. Dışişleri Bakanlığı'nın Haziran 1996'da İstanbul'da düzenlenecek olan BM Habitat II Konferansı'nın hazırlık çalışmalarının yürütülmesi işini, gerekli kaynaklara sahip olan TOKİ'ye devredeceğini söylediler. (Nitekim "Habitat II hazırlık ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi ve bu konuda gerekli finansal kaynakların temini ile harcamaların gerçekleştirilmesi" görevi Başbakanlık tarafından 13 Haziran 1994'te TOKİ'ye verildi.) İstanbul'daki hazırlık çalışmaları için bir koordinatör gerektiğini söyleyerek, bu işi bana önerdiler. Daha sonra işin ayrıntıları üzerinde konuştuk. İşin finansmanı TOKİ'nin kontrolündeki Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan (GDF) karşılanacaktı. (Bu, 18 Temmuz 1994 tarihli Bakanlar Kurulu ve 20 Eylül 1994 tarihli Yüksek Planlama Kurulu kararlarıyla gerçekleşti.) Bileşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın da (UNDP) katkılarıyla İstanbul'da benim direktörü olacağım Habitat II Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) kurulacaktı vs. vs.

O sırada Ana Yayıncılık'ta çalıştığım için önce Nazar'la konuşacağımı ve kendilerine cevabımı bayramdan sonra vereceğimi söyledim. Zaten Ana Yayıncılık'ta işler kesat gittiği için Nazar önerilen işi kabul etmemde bir sakınca görmedi. Konuyla ilgili belgeleri inceledikten ve Çiğdem'le de görüştükten sonra Haziran başlarında işi kabul ettim.

Biraz da Tarihçe

Habitat II: Vancouver'dan İstanbul'a

İlk Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı, yani Habitat I, 1976'da Kanada'nın Vancouver kentinde yapıldı. Konut, yerleşme ve kentleşme sorunlarının dünya ölçeğinde ele alındığı bu toplantıda daha çok, hükümetlerin izlemesi gereken politika ve programlar üzerinde duruldu.

Türkiye Konferans'a Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ile İmar İskân Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyetle katıldı ve bir Ulusal Rapor sundu. Konferans sonunda Vancouver Deklarasyonu ve 64 maddeden oluşan bir Eylem Planı kabul edildi.

19 Aralık 1977'de ise BM Genel Kurulu'nun 32/167 sayılı kararıyla BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu ve bu Komisyon'un sekretarya görevini yürütmek üzere BM İnsan Yerleşimleri Merkezi (UNCHS) kuruldu. UNCHS 1978 yılında Kenya'nın Nairobi kentinde çalışmalarına başladı. Türkiye, aynı yıl ilk toplantısını yapan Komisyon'a 1985'te üye oldu.

Gene BM Genel Kurulu'nun Aralık 1982'de aldığı 37/221 sayılı kararıyla 1987 yılı Dünya Konut Yılı ilan edildi. Bu yıla ilişkin etkinliklerin yönetim ve eşgüdümü UNCHS'e verildi. Dünya Konut Yılı'nın 1987 olarak belirlenmesine karşılık, bu yıla ilişkin ulusal ve uluslararası etkinliklerin 1983-2000 dönemini kapsayacak bir perspektif içinde ele alınması planlanmıştı.

BM Genel Kurulu'nun Aralık 1985 tarih ve 40/202A sayılı kararıyla da her yıl Ekim ayının ilk Pazartesi gününün tüm dünyada Dünya Habitat Günü olarak kutlanması kararlaştırıldı.

BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu'nun 9. Toplantısı 5-16 Mayıs 1986'da, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın ev sahipliğinde, İstanbul'da yapıldı. Toplantıya 78 ülke ve 29 uluslararası kuruluştan yaklaşık 500 temsilci katıldı.

BM Genel Kurulu Aralık 1988'de kabul ettiği 43/181 sayılı kararla 2000 Yılına Kadar Küresel Konut Stratejisi'ni kabul etti. Konut konusunda hükümetlerin yeni rolü ve "yapabilir kılma" yaklaşımı, stratejinin önemli özelliklerindendi. Dünya Konut Yılı çalışmalarını temel alan stratejinin 1989-2000 yılları arasında, üç aşamada uygulanması öngörülüyordu.

İkinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın (Habitat II) düzenlenmesine ilişkin ilk adımlar 1992'de, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde

yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda atıldı. Bu toplantıda kabul edilen "sürdürülebilir kalkınma" ilkesi, gelişmenin ve kalkınmanın doğa ve insan kaynaklarını gereksiz ve aşırı biçimde tüketmeden gerçekleştirilmesi anlamına geliyordu. "Yeryüzü Zirvesi" olarak da bilinen Rio Konferansı'nda, "sürdürülebilir kalkınma için insan yerleşimlerinin doğru ve sağlıklı yönetiminin önkoşul olduğu" vurgulandı. Ayrıca, Vancouver Konferansı'nın üzerinden 20 yıla yakın bir süre geçmiş olmasına karşılık, birçok ülkede toplumun geniş kesimlerine yeterli barınma olanağı sağlanamamış, hızlı kentleşmenin önü alınamamıştı. Bunun sonucu olarak, ünlü bilimkurgu yazarı Isaac Asimov'un dediği gibi, "uygarlığın kaynağı olan kentler, uygarlığı yok edecek duruma geliyordu." Bu gelişmeler nedeniyle, insan yerleşimleri konusunda yeni bir BM Konferansı toplanması gündeme geldi.

Rio Konferansı'na katılan dönemin başbakanı Süleyman Demirel, Türkiye'de de bir BM Konferansı düzenlenmesini önerir ve böylece 1996'da yapılacak insan yerleşimleri konusundaki BM konferansına Türkiye'nin ev sahipliği etmesi kabul edilir. BM Genel Kurulu Aralık 1992'de, 47/180 sayılı kararıyla ikinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın (Habitat II) 3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da yapılmasını kararlaştırır. Türkiye'deki hazırlık çalışmalarını yürütme görevi Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na verilir.

3-5 Mart 1993 tarihlerinde New York'ta yapılan Habitat II Hazırlık Komitesi Organizasyon Toplantısı'nda Kanadalı Robert L. Wenmar başkanlığa seçilir ve Türkiye Komite Bürosu'nun doğal üyesi olur. Bu arada, BM'nin yeniden örgütlenme çalışmaları kapsamında, BM Genel Sekreter Yardımcısı Elizabeth Dowdeswell, BM Çevre Programı (UNEP) ile UNCHS'in birlikte yönetimini üstlenir.

BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu'nun 14. Toplantısı 25 Nisan-5 Mayıs 1993 tarihleri arasında Nairobi'de yapılır. Toplantıda Habitat II Konferansı'nın içeriğine ve Ulusal Rapor hazırlıklarına ilişkin görüş ve öneriler geliştirilir. Gencay Şaylan'ın katıldığı, daha önce sözünü ettiğim toplantı işte budur.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 7 Haziran 1993, Konferans hazırlık ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi amacıyla, Başbakanlığa bağlı, mali ve yönetsel özerkliğe ve sözleşmeli personel çalıştırma yetkisine sahip ayrı bir birim oluşturulması için Başbakanlık ile Dışişleri Bakanlığı'na başvurur. Başbakanlığın 25 Haziran 1993 tarih ve B.02.0.EMB.622.61/03584 sayılı yazısıyla, Habitat II hazırlıklarının Dışişleri Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde yürütülmesi kararlaştırılır. Aynı yıl 17-18 Eylül 1993 tarihinde Vancouver'da yapılan Hazırlık Komitesi Büro Toplantısı'na Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Danışmanı Gencay Şaylan katılır.

Toplantıdan yaklaşık 10 gün sonra Başbakanlığın 27 Eylül tarih ve B.02.0.EMB.622.61/04168-2078 sayılı yazısıyla Habitat II hazırlık çalışmalarının Dışişleri Bakanlığı'nın mevcut teşkilat yapısı içinde yürütüleceği belirtilerek, tüm kuruluşlardan, talep edilmesi halinde anılan bakanlığa yardımcı olmaları istenir ve

bakanlık Konferans hazırlıklarıyla ilgili kurumsal ve finansal düzenlemeleri içeren bir yasa taslağı hazırlığına başlar.

Bu arada BM cenahında işler hızla ilerlemektedir. BM Genel Kurulu'nun 15 Şubat 1994 tarih ve 48/176 sayılı kararında yer alan, BM Çevre Programı (UNEP) ile UNCHS'in birbirinden ayrı ve bağımsız yönetilmeleri yolundaki istek uyarınca, BM Genel Sekreteri, asıl mesleği veterinerlik olan Gambiyalı Dr. Wally N'Dow'u UNCHS'ten sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ve Habitat II Genel Sekreteri olarak görevlendirir.

Ev sahibi ülkede ise önemli bir değişiklik görülür. Dışişleri Bakanlığı 7 Nisan 1994'te Başbakanlığa yazdığı yazıyla, Habitat II hazırlıklarının yürütülmesi görevinin Başbakanlık TOKİ Başkanlığı'na verilmesini ister. Daha bu görevlendirme kesinleşmeden 11-22 Nisan 1994 tarihlerinde Cenevre'de yapılan Habitat II Hazırlık Komitesi Birinci Toplantısı'na Türkiye, TOKİ Başkanı Yiğit Gülöksüz'ün başkanlığında, İlhan Tekeli ile Necat Erder'in de bulunduğu bir heyetle katılır. Robert L. Wenman'ın istifası nedeniyle boşalan Hazırlık Komitesi Başkanlığı'na ise Finlandiya'dan Martti Lujanen seçilir. Bir yanda Cemal Reşit Rey Konser Salonu, öbür yanda ise Taşkışla'yla sınırlanan ve Lütfi Kırdar Spor Salonu (Spor ve Sergi Sarayı), Askeri Müze, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Açık Hava Tiyatrosu ile Hilton Convention Center'ı da içeren alanın "Konferans Vadisi" olarak adlandırılarak BM Konferansı'nın burada düzenleneceği Cenevre toplantısındaki Türk heyetinin sunumunda yer almıştı. İşte, Yiğit Gülöksüz ve İlhan Tekeli'nin İstanbul'da benimle görüşmesi bu toplantıdan sonra, Mayıs ortalarında gerçekleşti.

13 Haziran 1994 tarihinde Başbakanlık, B.02.0.EMB.622.61/ 04244 sayılı yazıyla, Habitat II "hazırlık ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi ve bu konuda gereken finansal kaynakların temini ile harcamaların gerçekleştirilmesi" görevini TOKİ Başkanlığı'na verdi.

Habitat II'nin Amaç ve Öncelikleri

Habitat II Konferansı'nın genel amaçları, "toplumsal ilerleme ve ekonomik büyümenin önemli girdisini oluşturan insan yerleşimlerinin taşıdığı potansiyel ve karşılaştığı sorunlar konusunda dünyada bilinç düzeyini yükseltmek ve dünya liderlerinin köylerimizi, kasabalarımızı ve kentlerimizi sağlıklı, güvenli, adil ve sürdürülebilir kılma amacını benimsemelerini sağlamak" biçiminde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, Habitat II'nin temel hedefleri dünyada sürdürülebilir bir yerleşim sistemi oluşturmak ve herkese yeterli konut sağlamaktır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Boutros Ghali'nin "Kent Zirvesi" olarak adlandırdığı Habitat II'nin bu hedefleri gerçekleştirmedeki başarısı, ele alınacak konularda somut önerilerin ve uygulanabilir eylem planlarının oluşturulmasına ve bunlara geniş toplumsal destek sağlanmasına bağlı olacaktır.

Sivil Toplum Örgütlerinin Artan Önemi

Vancouver Konferansı'nda, konut, insan yerleşimleri ve kentleşme konularında gözlemlenen olumsuzluklara, hükümetlerin izleyecekleri politika ve programlarla çözüm getirilebileceği görüşü egemendi. Başka bir deyişle, konut ve yerleşim politikasının ana ekseninde devlet yer alıyordu. Habitat II'de ise, devletin yerini sivil toplumun aldığı söylenebilir. Bunun için, temel hedeflere ulaşma araçları katılımcılık, yapabilir kılma (*enabling*) stratejisi ve yeni bir yönetim anlayışı (*governance*) olarak belirlenmiştir. Hem hazırlık çalışmalarında hem de Konferans sırasında geniş tabanlı katılıma büyük önem verilmektedir. İnsan yerleşimlerine ilişkin sorunların çözümü için, yalnız devletin değil, bu yerleşimlerdeki tüm aktörlerin, yani yerel yönetimler, özel sektör, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Bu amaçla, söz konusu aktörlerin güçlendirilmeleri istenmekte, yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkilerin yeniden tanımlandığı yeni bir yönetim anlayışı yerleştirilmeye çalışılmaktadır.

Bu yaklaşım Habitat II'nin hazırlık sürecine de yansımakta, ayrıca Konferans'ın yapısında bu yönde değişiklikler öngörülmektedir. Habitat II Hazırlık Komitesi'nin Nairobi'de, 24 Nisan-5 Mayıs 1995 tarihleri arasında yapılan ikinci toplantısında yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları (STK'lar) açısından önemli gelişmeler sağlanmıştır. Türkiye'nin de üyesi olduğu Hazırlık Komitesi Bürosu tarafından hazırlanarak Komite'ye sunulan ve önce Birinci Çalışma Grubu'ndan, ardından da Genel Kurul'dan geçen, Aralık 1995'te ise BM Genel Kurulu'nda kabul edilen karar tasarısı ile Habitat II Konferansı'nın yapısına önemli yenilikler getirilmiştir.

Yeni düzenlemelere göre yerel yönetimlerin temsilcileri, öbür Birleşmiş Milletler konferanslarından farklı olarak, Habitat II Konferansı'nın Genel Kurulu ile komitelerinin görüşmelerine tam söz hakkına sahip olarak katılabileceklerdir. Yerel yönetimlerin temsilcileri katılacakları toplantılarda oy hakkına sahip olmamakla birlikte, bu pek önem taşımıyor; çünkü bu toplantılarda çok ender durumlarda oylamaya başvuruluyor. Yerel yönetimlerin temsilcileri Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) ve Birleşik Kentler Örgütü (UTO) gibi uluslararası yerel yönetim birlikleri tarafından, ulusal düzeydeki yerel yönetim birliklerinin de görüşü alınarak belirlenecektir.

Bir başka kararla, Habitat II Konferansı'nda Genel Kurul ve Ana Komite'ye ek olarak ikinci bir komite daha kurulması kabul edildi. Devletlerin delegelerinden oluşacak bu yeni komite "Ortaklık Komitesi" adını taşıyor. Bu komitenin her oturumunda, Habitat konusunda devletlerin "ortaklar"ı olarak adlandırılan yerel yönetimler, STK'lar, akademisyenler, konut ve insan yerleşimleriyle ilgili meslek sahipleri, işçi sendikaları, özel sektör gibi grupların temsilcileri, kendi forumlarında ortaya çıkan görüş, değerlendirme ve önerileri devletlerin temsilcilerine sunacak ve tartışacaklardır. Ortaklık Komitesi'nin bu görüşleri özetleyen raporu ise Genel

Kurul'a sunulacak ve Konferans'ın resmî belgeleri arasında yer alacaktır. Böylece, bir BM Konferansı'nda, adı geçen kuruluşların görüşleri ilk kez "dikkate alınmış" olacaktır. Oysa, BM Konferanslarının sonuç belgelerinde genellikle, Konferansa paralel olarak yürütülen STK Forumu'nda dile getirilen görüşlerin "dikkate alınmadığı" açıkça belirtilmektedir. Yeni düzenlemeyle, özellikle STK'ların Konferans görüşmelerini etkilemesinin ve görüşlerinin sonuç belgelerine yansımasının yolu açılmış olmaktadır.

Çalışmaya Başlıyoruz

Haziran başlarında işe başladıktan sonra ilk olarak İstanbul'da kurulacak birim için eleman bulma işine giriştim. Bu iş için görüştüğüm eski mezunlarımızdan Sena (Cezayirli) Cantekin bir leasing şirketinde çalıştığını söyleyerek, bu iş için kocası Dr. Elvan Cantekin'le görüşmemi önerdi. ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü mezunu olan Elvan, akışkanlar mekaniği konusunda ABD'de doktora yapmış, bir süre Ankara'da TAİ'de çalışmıştı. O teklifimi kabul edince iktisatçı olan ben ve inşaatçı olan Elvan kurulma aşamasındaki Habitat Proje Koordinasyon Birimi'nin (HPKB) ilk elemanları olduk. Maslak'ta, benim Ana Yayıncılık'taki ofisimde çalışıyorduk.

İçinde benim de bulunduğum, Yiğit Gülöksüz başkanlığındaki heyet 7 Temmuz günü Cumhurbaşkanı Demirel'e Habitat II hazırlıklarıyla ilgili bilgi verdi. O sırada, cumhurbaşkanının Dış İşleri Danışmanı'nın askerlik arkadaşım Volkan Bozkır olduğunu öğrenmek iyi bir sürpriz oldu. Bakanlar Kurulu'nun 18 Temmuz 1994 tarih ve 94/5889 sayılı kararıyla Habitat II'nin finansman gereğinin Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan (GDF) karşılanması kararlaştırıldı.

Habitat Tanıtım Toplantısı

1-4 Ağustos günleri Habitat II Genel Sekreteri Dr. Wally N'Dow'un başkanlığında, Hazırlık Komitesi Başkanı Martti Lujanen'in de içinde bulunduğu bir BM heyeti hazırlık çalışmaları konusunda görüşmek üzere İstanbul'u ziyaret etti. 1 Ağustos sabahı Çırağan Oteli'nde Cumhurbaşkanı Demirel'in de katıldığı Habitat II Tanıtım toplantısı yapıldı. Toplantı sonrasında İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu ve Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ziyaret edildi.

2-3 Ağustos günleri ise Habitat II Sekretaryası ile TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin katıldığı toplantılarda hazırlık çalışmaları gözden geçirildi. Bu toplantılarda Konferans'ın "zirve" düzeyine çıkarılması ve içeriğinin zenginleştirilmesine yönelik çalışmaları yürütmek üzere benim ve Necat Erder'in de içinde olduğu bir Görev Birimi kuruldu. 3 Ağustos günü olası toplantı, forum ve fuar mekanları da gezildi.

HPKB'nin Kurulması ve Örgütlenme çalışmaları

Bu arada, Elvan ile benim TOKİ personeli olmamız için, HPKB kurulması amacıyla UNDP'ye sunulacak projeyi hazırlamamız gerekiyordu. Ancak onun kabulünden sonra resmen istihdam edilebilecektik. Projenin hazırlanması konusunda TOKİ Başkan Yardımcısı, ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümü eski öğretim üyelerinden Deha Sezer ile Erzincan'da yürütülmekte olan TOKİ projesinin direktörü Ömer Kral'ın büyük katkısı oldu. Akın Atauz ve Zeynep Arat bizim birimin Ankara'daki temsilcisi olmaları için yaptığım teklifi kabul etmediler. O sırada TOKİ'de başkan danışmanı olarak çalışmakta olan Dr. Necat Erder bizim projenin danışmanlığını üstlendi. TOKİ Dış İlişkiler Şubesi Başkanı Efza Evrengil de bize çalışmalarımızda yardımcı olmak üzere görevlendirildi.

İşe, Dışişleri Bakanlığı'nda konuyla ilgili daireyi ziyaretle başladık. Yanlış anımsamıyorsam bu görüşmelere Necat Erder ve Efza'yla birlikte gittik. Daire Başkanı Sumru Noyan, yardımcısı Sinan Balkır ve meslek memuru Aydan Yamancan'la görüştük. Sumru Noyan kısa bir süre sonra Viyana'ya BM ofisine atanınca yerini, Ana Basım'ın sahibi dostum Yücel Uzmen'in kuzeni Deniz Uzmen aldı.

Günlük: 18.08-13.09.1994

18-19 Ağustos 1994: Toplumsal Kalkınma Zirvesi ile Habitat II için yürütülen hazırlık çalışmaları kapsamında New York'ta düzenlenen Toplumsal Kalkınma Konusunda Belediye Başkanları Uluslararası Kolokyumu'na İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı katıldı.

5-13 Eylül 1994: TOKİ'den Gürel Tüzün ve Efza Evrengil gözlem ve incelemelerde bulunmak üzere Kahire'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansı'na katıldılar, Habitat II Sekretaryası ile görüşmeler yürüttüler.

HBKB Kadrosu Biçimleniyor

Türkiye'ye dönünce HPKB kadrosunu oluşturmaya öncelik verdim. İlk olarak organizasyon işleri için (Mülkiye'den ve Dışişleri'nden Özcan Davaz'ın kızı) Zeynep Davaz'ı, sonra da (Çelik Kurdoğlu'nun İÜ'deki öğrencilerinden) Rabia Bakıcı'yı işe aldık. İkisi de bu alanda deneyimliydi. Daha sonra halkla ilişkiler ve tanıtım işleri için (daha önce Markom/Leo Burnett'te çalışmış olan) Aslı Germen kadroya katıldı. Habitat Konferansı sırasında düzenlenecek STK Forumu hazırlıkları için de ODTÜ'den beri tanıdığım Şule Aytaç bize katıldı.

Genişleyen kadronun çalışmalarını yürütmesi için TOKİ Ataköy 5. Kısım'daki bir binanın giriş katındaki daireyi bize tahsis etti. Birimimiz için satın aldığımız iki otomobil sabahları çalışanların en azından bir bölümünü toplayarak Ataköy'e getiriyor, akşamları da evlerine götürüyordu. Otomobillerden biri Yiğit Gülöksüz İstanbul'a geldiğinde ona da hizmet veriyordu.

Ataman Yalgın & Engin Aksan

Daha önce İstanbul'da yapılan NATO toplantısının hazırlık ve uygulama çalışmalarını yürüten Dışişleri Bakanlığı'ndan Ataman Yalgın ile İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Aksan, Habitat Konferansı konusunda bizimle görüşmeye geldiler. NATO toplantısı sırasında yaptıklarını, karşılaştıkları güçlükleri nasıl alt ettiklerini ve edindikleri deneyimleri hayli abartılı biçimde aktardılar. Habitat işini de onlarsız yapamayacağımızı "ihsas" ettiler. Ben Yalgın konusunda daha önceden bilgiliydim. Yalgın Dışişleri'nde Protokol Dairesi'nde görevliydi, ama İstanbul'da da bir gezi teknesi vardı. Gelen yabancı heyetler çoğunlukla bu tekneyle Boğaz gezisine çıkarılıyordu! Bu işin pek çok kişi tarafından bilinmesine karşılık, bakanlıktan ses çıkartılmıyordu. Neyse, gerektiğinde yardımlarına başvuracağımızı söyleyerek savuşturduk onları.

Günlük: 12.09-22.12.1994

12 Eylül 1994: Cenevre'de yapılan BM Avrupa Ekonomik Komisyonu, İnsan Yerleşimleri Komitesi Toplantısı'na TOKİ Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ali Türel, Dr. N'Dow ve Martti Lujanen ile görüştü; 1995 başında Türkiye'de bir "beyin fırtınası" düzenlenmesi kararlaştırıldı.

18 Eylül 1994: Habitat II Sekretaryası ile ağustos başında İstanbul'da yapılan toplantıda kurulmasına karar verilen Görev Birimi'nin Washington DC'de yapılan ilk toplantısına TOKİ'den Gürel Tüzün ile Necat Erder katıldılar. Toplantıda Kahire Konferansı'na ilişkin gözlem ve değerlendirmeler ele alındı. İstanbul'da düzenlenecek Ticaret Fuarı ile ilgili ön yapılabilirlik çalışması Sekretarya'ya sunuldu. BM Genel Kurulu'na sunulacak karar tasarısı görüşüldü. Tüzün ve Erder daha sonra New York'a giderek Habitat Ofisi ile Türkiye'nin BM Misyonu'nda temaslarını sürdürdüler. Dünya Habitat Günü nedeniyle New York'ta, BM'de düzenlenen toplantıya Necat Erder konuşmacı olarak katıldı.

19-21 Eylül 1994: Washington DC'de yapılan, "Kentsel Çevrenin İnsani Yüzü" konulu, Çevresel Olarak Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine İkinci Yıllık Dünya Bankası Konferansı'na TOKİ'den Gürel Tüzün ve Necat Erder katıldılar.

20 Eylül 1994: Yüksek Planlama Kurulu'nun 94/T-72 sayılı Kararı ile 9.979.612 ABD Doları karşılığı TL hibe olarak, GDF'den TOKİ Başkanlığı'na tahsis edildi.

7 Ekim 1994: T.C. Hükümeti ile BM Kalkınma Programı (BMKP) arasında imzalanmak üzere hazırladığımız ve Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) Hazırlık Sürecine Yardım adını taşıyan, TUR/94/009/B/01/99 sayılı projeye BMKP tarafından ön olur verilmesi üzerine, Habitat II Proje Koordinasyon Birimi'nin (HPKB) kuruluş çalışmalarını başlattık. Ben de HPKB Direktörlüğü'ne getirildim.

12 Ekim 1994: HPKB, Dışişleri Bakanlığı ve BMKP yetkililerinin katıldığı periyodik koordinasyon toplantıları başlatıldı.

26 Ekim 1994: Çeşitli bakanlıklar, TBMM komisyonları, kamu kurum ve kuruluşları, yüksek öğretim kurumları, yerel yönetim örgütleri, odalar ve meslek kuruluşları, sendikalar, konut kooperatifleri üst birlikleri, konut ve inşaat sektörü ile ilgili kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerin katıldığı Ulusal Komite Birinci Toplantısı Ankara'da yapıldı. Toplantıda, ulusal ve uluslararası düzeyde Habitat II ile ilgili olarak yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verildi, Ulusal Komite'nin görev ve sorumlulukları, çalışma yöntemi ve programı ile Ulusal Rapor ve Eylem Planı konuları ele alındı. Prof. Dr. İlhan Tekeli başkanlığında Danışma Kurulu oluşturuldu.

2 Kasım 1994: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin Turizm Bakanlığı'na devrine ilişkin protokol imzalandı.

7 Kasım 1994: Habitat II Sekretaryası ile Hazırlık Komitesi Bürosu'nun New York'ta yapılan ortak toplantısında, Sekretarya sürdürdüğü çalışmalarla ilgili bilgi verdi. Ulusal ve uluslararası hazırlık çalışmalarını değerlendirmek üzere, Büro'nun ve Görev Birimi'nin Ocak 1995 ortasında New York'ta toplanması kararlaştırıldı.

8 Kasım 1994: BM Genel Kurulu'nda, Habitat II'ye ilişkin konuların ele alınacağı İkinci Komite toplantısı başladı. Toplantıda, Konferans'ın zirve düzeyine yükseltilmesini öngören karar tasarısı da ele alındı.

14 Kasım 1994: Habitat II Konferansı ile eşzamanlı olarak düzenlenecek Uluslararası Konut ve İnşaat Teknolojileri ve İnsan Yerleşimleri Fuarı'na ilişkin uluslararası ihaleye katılmak için gerekli niteliklere sahip firmaları belirlemek üzere, ön değerlendirme duyurusu yayımlandı. 1 Aralık 1994'te sona eren süre içinde 7 firma ya da firmalar konsorsiyumu istenen bilgileri içeren dosyalarını HPKB'ye verdiler.

18 Kasım 1994: İstanbul'da toplanan Danışma Kurulu, çalışma programını görüştü ve işbölümü yaptı.

22 Kasım 1994: Yiğit Gülöksüz ve beraberindeki heyet İstanbul Valisi'ni ziyaret ederek, yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verdiler. Daha sonra, Gürel Tüzün ile Dışişleri Bakanlığı yetkilileri toplantı mekanlarında incelemelerde bulundular.

24 Kasım 1994: Ulusal Komite Gelişme Raporu, Habitat II Sekretaryası'na iletilmek üzere Dışişleri Bakanlığı'na gönderildi.

28-30 Kasım 1994

Habitat II Sekretaryası ve BM yetkilileriyle görüşmeler (New York): HPKB Direktörü Gürel Tüzün ile Dışişleri Bakanlığı yetkilileri New York'ta, Habitat II Sekretaryası ve BM yetkilileriyle ulusal ve uluslararası düzeydeki hazırlık

çalışmaları ve BM Genel Kurulu'nda ele alınacak karar tasarısı konularında görüşmeler yürüttüler.

6 Aralık 1994: Devlet Bakanı Salih Sümer'e Habitat II Konferansı hazırlık çalışmaları konusunda bilgi verildi.

8 Aralık 1994: İstanbul'da toplanan Danışma Kurulu, üyelerinin hazırladığı ilk raporları ele aldı ve HPKB'ye sunulan proje önerilerini görüşerek karara bağladı.

Aralık 1994: "Kuruluşundan Bugüne İstanbul" ve "Anadolu'da Konut ve Yerleşim" sergilerinin düzenlenmesiyle ilgili olarak, TOKİ ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı arasında sözleşme imzalandı.

16-17 Aralık 1994: Gürel Tüzün, İstanbul'da düzenlenen Sivil Toplum Örgütleri Sempozyumu'na katılarak, yürütülmekte olan çalışmalar ve bu tür örgütlerin hazırlık süreci ile Konferans'ta oynayabilecekleri rol konusunda bilgi verdi.

19 Aralık 1994: Habitat II'ye ilişkin karar tasarısı BM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Kararda, BM Genel Sekreteri'nin Habitat II'yi "Kent Zirvesi" olarak nitelemesi "ilgiyle dikkate alındı" ve Konferans'a katılımın en üst düzeyde olması yolundaki Aralık 1992 tarihli Genel Kurul kararı teyit edildi.

22 Aralık 1994: İstanbul'da toplanan Danışma Kurulu, Ulusal Eylem Planı çerçeve taslağını ele aldı ve HPKB'ye sunulan proje önerilerini görüşerek karara bağladı.

Günaltay Şibay

1995 yılı başlarında Büyükelçi Günaltay Şibay Habitat hazırlık çalışmalarına Dışişleri Bakanlığı temsilcisi olarak atandı. Aslında bakanlık Habitat işini bir yük ve risk olarak görüyordu. Bu işin altından kalkamayacağımızı, büyük bir fiyasko yaşanacağını düşünüyorlardı. Üstelik STK'ların Türkiye'deki insan hakları ihlalleri, Kürtlere yönelik baskılar, köy boşaltmalar gibi konulardaki uygulamalara ilişkin yoğun eleştirileri vardı. Habitat International Coalition (HIC) gibi bazı kuruluşlar ise konferansın boykot edilmesini savunuyorlardı. Bakanlık Türkiye'ye gelecek STK temsilcilerinin faaliyetleri konusunda kaygılıydı. Günaltay Şibay'da bu yaklaşım daha da belirgindi.

Günlük: 11.01-05.06.1995

11 Ocak 1995: Gürel Tüzün, Türkiye Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nin (TUROB) düzenlediği toplantıya katılarak, yürütülmekte olan çalışmalar konusunda üyelere bilgi verdi.

12 Ocak 1995: Danışma Kurulu İstanbul'da toplanarak, Ulusal Komite İkinci Toplantısı hazırlık çalışmalarını ve proje önerilerini görüştü.

19 Ocak 1995: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin tamamlanması için, Yüksek Planlama Kurulu'nun 95/T-2 sayılı kararıyla Toplu Konut Fonu'ndan 400 milyar TL tahsis edildi.

20 Ocak 1995: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin tamamlanmasıyla ilgili olarak, TOKİ ile Turizm Bakanlığı arasında, 19 Ocak 1995 tarih ve 95/T-2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararının uygulanmasına ilişkin protokol imzalandı.

20 Ocak 1995: TOKİ ile Dünya Ticaret Merkezi AŞ arasında, İstanbul'daki Dünya Ticaret Merkezi fuar alanının Haziran 1996'da düzenlenecek Uluslararası Konut ve İnşaat Teknolojileri ve İnsan Yerleşimleri Fuarı için kiralanmasına ilişkin sözleşme imzalandı.

21 Ocak 1995: Ön değerlendirme aşamasında yeterli oldukları belirlenen 6 firma grubu, Uluslararası Ticaret Fuarı düzenleme çalışmaları için teklif vermeye davet edildi.

22-26 Ocak 1995: Yiğit Gülöksüz başkanlığındaki heyet New York'ta Hazırlık Komitesi Bürosu ile Görev Birimi'nin toplantılarına katıldılar. BM Konferans Hizmetleri Bölümü yetkilileriyle ve Uluslararası Habitat Koalisyonu (HIC) temsilcileriyle görüştüler.

30 Ocak 1995: Gürel Tüzün, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) tarafından düzenlenen toplantıya katılarak, yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verdi.

30 Ocak-3 Şubat 1995: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim Türkiye'yi ziyareti sırasında İstanbul'daki toplantı mekanlarında incelemelerde bulundu, İstanbul Valisi ile Büyükşehir Belediye Başkanını ziyaret etti, bazı yan etkinlikleri düzenleyecek kuruluşların yetkilileriyle görüştü; Ankara'da Ulusal Komite İkinci Toplantısı'na katıldı, Dışişleri Bakanlığı ve BM Ankara Ofisi yetkilileriyle görüştü. Jorge Wilheim ile HPKB yetkilileri arasındaki bir dizi toplantı sonucunda Habitat II Konferansı ile yan etkinliklerinin program taslağı hazırlandı.

1 Şubat 1995: Ankara'da toplanan Danışma Kurulu, Ulusal Komite İkinci Toplantısı'nın hazırlıklarını tamamladı.

2-3 Şubat 1995: Ankara'da yapılan Ulusal Komite İkinci Toplantısı'nda, yürütülmekte olan çalışmalar konusunda üyelere bilgi verildi; çeşitli kuruluşların temsilcileri hazırladıkları raporları sundular.

9 Şubat 1995: İstanbul'da toplanan Danışma Kurulu, New York'ta yapılan görüşmeler ve Ulusal Komite İkinci Toplantısı ile Jorge Wilheim'ın incelemelerini değerlendirdi; Küresel Eylem Planı taslağına ilişkin çalışma için işbölümü yaptı.

16 Şubat 1995: Topkapı Sarayı'nın bahçesindeki eski Darphane binası, önce Habitat II kapsamında düzenlenecek sergiler için kullanılmak, daha sonra da İstanbul Müzesi'ne dönüştürülmek üzere, Maliye Bakanlığı tarafından 49 yıllığına Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na tahsis edildi.

17 Şubat 1995: Habitat II Konferansı ile Türkiye ve İstanbul'un tanıtım işlerini yürütecek firmayı belirlemek üzere, ülkemizin önde gelen 15 reklam ajansı TOKİ tarafından teklif vermeye çağrıldı.

20 Şubat 1995: İstanbul'da toplanan Danışma Kurulu, Ulusal Eylem Planı'nda yer alacak öncelikli konuları görüştü ve bu konuda işbölümü yaptı.

27 Şubat 1995: Organizasyon hizmetlerini yürütecek firma ya da firmalar grubunu belirlemek için yapılan ön değerlendirme çağrısı en yüksek tirajlı iki gazete ile Resmî Gazete'de yayımlandı.

1 Mart 1995: Uluslararası Ticaret Fuarı ihalesi kapsamında, YEM/İKON ve CNR/DTMAŞ ortak girişimleri teknik ve mali tekliflerini verdiler. Teknik tekliflerin değerlendirilmesinin ardından, mali teklifler 24 Mart 1995'te açıldı.

6-12 Mart 1995: HPKB'den Gürel Tüzün ile Zeynep Davaz gözlem ve incelemelerde bulunmak üzere Kopenhag'da düzenlenen Toplumsal Kalkınma Zirvesi'ne katıldılar; Habitat II Sekretaryası ve BM yetkilileri yanında STK Forumu düzenleyicisi Jan Birket Smith'le görüşmeler yürüttüler.

9-10 Mart 1995: Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından yürütülmekte olan Habitat II hazırlıkları çerçevesinde, TOKİ/HPKB tarafından İstanbul'da bir uluslararası atölye çalışması düzenlendi.

17 Mart 1995: Organizasyon hizmetleri ihalesi ön değerlendirmesi için, SETUR/İKON, HaViBi (Vip Turizm vd.), Habikon (Visitur vd.), Habikent Kon. (Tekser/Türk Ekspres/Değer) grupları ile Active Turizm, Turban ve Atlas firmaları istenen bilgi ve belgeleri içeren dosyalarını verdiler.

20 Mart 1995: Tanıtım ve halkla ilişkiler ihalesi için Lowe Adam/Yorum Publicis FCB, Markom/Leo Burnett ve T5 Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. (Cenajans/Grey; Güzel Sanatlar Bates; Young & Rubicam/Reklamevi; Pars/McCann-Erickson; RPM Radar/cdp Europa) strateji ve uygulama teklifleri ile bütçe tekliflerini verdiler. Tekliflerin değerlendirilmesinin ardından, Lowe Adam/ Yorum. Publicis. FCB ile T5 Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. 8 Nisan'da sözlü sunuş yapmaya çağrıldılar.

5 Nisan 1995: Ankara'da toplanan Danışma Kurulu, Ulusal Komite Üçüncü Toplantısı'na ilişkin hazırlıkları ve toplantıda sunulacak belgeleri gözden geçirdi.

8 Nisan 1995: Tanıtım firmaları Lowe Adam/Yorum Publicis FCB ile T5 Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. TOKİ yetkililerine, daha önce vermiş oldukları strateji ve uygulama tekliflerine ilişkin sözlü sunuşta bulundular.

9 Nisan 1995: Türk Hükümeti ile BMKP arasında imzalanan TUR/94/009/B/01/99 sayılı Proje dokümanı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

10-12 Nisan 1995: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim'ın başkanlığında, Habitat II Sekretaryası ile BM yetkililerinden oluşan Planlama

Misyonu İstanbul'da, toplantı mekanlarında incelemelerde bulundu; HPKB ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ve diğer ilgililerle görüşmeler yürüttü; Habitat II Konferansı'na ilişkin BM gereksinimlerini HPKB'ye iletti. Böylece, Ev Sahibi Ülke Anlaşması'nın hazırlanıp imzalanması için ilk adım atılmış oldu.

13 Nisan 1995: Ankara'da yapılan Ulusal Komite Üçüncü Toplantısı'nda Türkiye'nin Küresel Eylem Planı konusundaki görüşü ile Ulusal Eylem Planı'nda yer alacak öncelikli konulara ilişkin Danışma Kurulu çalışması ele alındı.

18 Nisan 1995: BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu ile Habitat II Hazırlık Komitesi'nin 24 Nisan-5 Mayıs 1995 tarihleri arasında Nairobi'de yapılacak olan toplantılarına katılacak Türk heyeti mensupları Dışişleri Bakanlığı'nda bir araya gelerek, toplantılara ilişkin hazırlıkları ele aldılar ve işbölümü yaptılar.

18 Nisan 1995: Gürel Tüzün Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) ile Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) tarafından Ankara'da düzenlenen toplantıya katılarak, BMKP'nin Orta Asya ülkelerindeki daimi temsilcilerine Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdi. Toplantıda Türkiye ile bölge ülkeleri arasında Habitat II'ye ilişkin işbirliği olanakları da ele alındı.

24 Nisan-5 Mayıs 1995: Habitat II Hazırlık Komitesi İkinci Toplantısı ile BM İnsan Yerleşimleri 15. Toplantısı Nairobi'de yapıldı. Türkiye toplantılara Yiğit Gülöksüz başkanlığında bir heyetle katıldı. Hazırlık Komitesi toplantısında Habitat II hazırlıkları gözden geçirildi, Konferans'ın yürütülmesine ilişkin önemli kararlar alındı ve Küresel Eylem Planı taslağına ilişkin görüşmeler başladı. Toplantı sırasında HPKB tarafından bir İstanbul fotoğrafları sergisi açıldı.

Ek 1: Habitat II Hazırlık Komitesi İkinci Toplantısı (24 Nisan-5 Mayıs 1995, Nairobi)

4 Mayıs 1995: Uluslararası Ticaret Fuarı'nı düzenleyecek firmayı belirlemek üzere açılan ihale sonuçlandı ve CNR/DTMAŞ ortak girişimi ile sözleşme imzalandı.

22 Mayıs 1995: HPKB yetkilileri BMKP Yürütme Kurulu üyelerine TUR/94/009/B/01/99 sayılı Proje'nin yürütülmesiyle ilgili bilgi verdiler.

5 Haziran 1995: İstanbul'daki hazırlık çalışmaları için gerekli toplumsal desteğin sağlanması, işbirliği ve eşgüdüm ortamının yaratılması amacıyla, İstanbul Valisi'nin başkanlığında oluşturulan ve 40'tan fazla kuruluşun temsilcisinin katıldığı Habitat II İstanbul Organizasyon Komitesi'nin ilk toplantısı yapıldı. Toplantıda, İstanbul Valisi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, İstanbul Emniyet Müdürü, Dışişleri Bakanlığı temsilcisi ve HBKB Direktörü'nden oluşan bir Yürütme Kurulu kuruldu.

Necdet Menzir'le ilgili bir anı

Habitat II Konferansı hazırlık çalışmaları kapsamında İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun başkanlığında bir Yürütme Kurulu oluşturulmuştu. HBKP Direktörü olarak benim de katıldığım toplantıların neredeyse en önemli konusu STK Forumu'ydu.

Özellikle vali ile emniyet müdürü, 1992'de Rio'da toplanan BM Çevre Konferansı'nda olanların da etkisiyle, konferansa katılacak STK temsilcilerinin parklarda, sokaklarda gecelemelerinden, kentte kaos yaratmalarından korkuyorlardı. Üstelik konut ve yerleşme alanında etkin olan uluslararası STK'ların o dönemde Doğu ve Güneydoğu'da yaygın olan köy boşaltmalara ve zorunlu göçe yönelik eleştirilerini konferans nedeniyle Türkiye'ye de taşımalarından çekiniyorlardı.

Bu korkularını, kaygılarını gidermek için ilginç öneriler geliştiriyorlardı. İlk olarak, STK Forumu yapmak zorunda olduğumuzu kendilerine anlatmak gerekmişti. Bunun üzerine, STK Forumu'nun, Konferans'ın ana etkinliklerinin yapılacağı ve o tarihte yapımı süren Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin mümkün olduğu kadar uzağında düzenlenmesini gündeme getirdiler. Emniyet Müdürü Necdet Menzir'in ilk önerisi Forum'un Yassıada'da yapılmasıydı. Getirdiği bir başka öneri ise Ataköy'deki kamp tesisleriydi. Oysa daha önce yürüttüğümüz çalışmalarda Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Açık Hava Tiyatrosu, Askeri Müze, Muhsin Ertuğrul Sahnesi, Hilton Convention Center ve İTÜ Taşkışla binasını da içine alacak biçimde Konferans Vadisi'ni tanımlamıştık. STK Forumu'nun da Konferans süresince BM yönetimine bırakılacak olan bu alanda yer alan Taşkışla'da yapılması planlanmıştı. Biz STK Forumu ile resmi Konferansın mümkün olduğu kadar birbirine yakın mekânlarda yer almasını, böylece aralarında sağlıklı bir ilişki ve etkileşim oluşturulmasını amaçlıyorduk. Bu, BM'nin istek ve tercihleriyle de örtüşüyordu.

Yürütme Kurulu'nun bir toplantısında Menzir tarafından getirilen ve Vali Kozakçıoğlu tarafından da desteklenen önerilere, Konferans Vadisi ve STK Forumu'yla ilgili kendi planımızı ve önerimizi anlatarak karşı çıktık. STK Forumu'nun Taşkışla'da yapılmasını, uzun tartışmalar sonunda, bunun BM'nin de bir "koşulu" olduğunu vurgulayarak kabul ettirebilmiştik.

Günlük: 13.06-04.08.1995

13 Haziran 1995: Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün Habitat II hazırlıkları konusunda Dışişleri Bakanı Erdal İnönü ile Müsteşar Onur Öymen'e bilgi verdiler.

21-25 Haziran 1995: Sivil toplum kuruluşları (STK) ile BM arasındaki ilişkilerin ele alındığı, San Francisco'da düzenlenen uluslararası konferansa Gürel Tüzün katıldı ve çeşitli toplantılarda, Türkiye'de yürütülmekte olan çalışmalara ilişkin bilgi verdi. Habitat II Hazırlık Komitesi İkinci Toplantısı sırasında kurulan Uluslararası Kolaylaştırıcı Grup da San Francisco'da birkaç kez bir araya gelerek, Habitat II sırasında İstanbul'da yapılacak STK Forumu ile ilgili hazırlıkları ele aldı.

Ek 2: San Francisco'daki Görüşme ve Toplantılar

22 Haziran 1995: Habitat II ile ilgili tanıtım ve halkla ilişkiler hizmetlerini yürütecek firmayı belirlemek için açılan ihale sonuçlandı ve bu hizmetleri Lowe Adam/Yorum Publicis FCB konsorsiyumunun yerine getirmesi kararlaştırıldı.

6 Temmuz 1995: Organizasyon hizmetleri ihalesinin ön değerlendirme aşaması tamamlandı ve bu hizmetleri yerine getirecek yeterlikte olan Setur/İkon, Habikon (Visitur vd.), HaViBi (Vip Turizm vd.) ve Habikent Kon. (Tekser vd.) grupları teklif vermeye davet edildi.

6-7 Temmuz 1995: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim İstanbul'a gelerek, yürütülmekte olan hazırlıklar konusunda incelemelerde bulundu. Uluslararası Ticaret Fuarı, tanıtım ve halkla ilişkiler, Sivil Toplum Kuruluşları Forumu ve organizasyon çalışmalarına ilişkin olarak HPKB yetkilileri ile diğer ilgililerin katıldığı bir dizi toplantı düzenlendi.

10 Temmuz 1995: Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Ev Sahibi Ülke Anlaşması Taslağı Dışişleri Bakanlığı ve TOKİ'ye iletildi. TOKİ, BM'nin talepleri ile ilgili görüşlerini Dışişleri Bakanlığı'na bildirdi.

17-20 Temmuz 1995: Dr. N'Dow ile TOKİ, Dışişleri Bakanlığı ve BMKP yetkilileri Ankara'da bir araya gelerek, ulusal ve uluslararası düzeydeki hazırlık çalışmalarını gözden geçirdiler.

17-21 Temmuz 1995: Küresel Eylem Planı'nı (KEP) hazırlamakla görevlendirilen uluslararası Yazım Grubu Nairobi'de toplanarak KEP'in dördüncü bölümü üzerinde çalıştı. Toplantıya Nairobi Büyükelçisi Balkan Kızıldeli ile TOKİ'den Efza Evrengil katıldılar.

18 Temmuz 1995: Yiğit Gülöksüz başkanlığındaki heyet Cumhurbaşkanı'na Habitat II hazırlıklarıyla ve tanıtım etkinlikleriyle ilgili bilgi verdiler.

18 Temmuz 1995: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin tamamlanması için gerekli olan 20 milyon ABD Doları tutarında ek finansman, Yüksek Planlama Kurulu'nun kararıyla, Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan sağlandı.

1 Ağustos 1995: Habitat II sırasında düzenlenecek STK Forumu'nun organizasyonunu gerçekleştirecek Sekretaryayı kurmak üzere Dr. Şule N. Aytaç, Direktör olarak görevlendirildi.

3 Ağustos 1995: İstanbul'da yapılan Ulusal Komite Dördüncü Toplantısı'nda, Danışma Kurulu'nun hazırladığı, "Türkiye'de Yerleşme Sisteminin ve Konut Durumunun Gelişimi Üzerinde Genel Bir Değerlendirme" adını taşıyan rapor ele alınarak tartışıldı.

4 Ağustos 1995: Kamuoyunu Habitat II hazırlıkları konusunda bilgilendirmek amacıyla İstanbul'da geniş katılımlı bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıda Yiğit Gülöksüz, Gürel Tüzün ve Prof. Dr. İlhan Tekeli bilgi verdiler.

4 Ağustos 1995: Habitat II hazırlık çalışmalarında Dışişleri Bakanlığı'na ilişkin görevlerin etkin düzeyde yerine getirilmesini sağlamak için, Yurtdışı Tanıtma Genel Müdürü Büyükelçi Uğurtan Akıncı Bakanlık Koordinatörü olarak atandı.

Şefik Onat

Bir gün eski Dışişleri Bakanlığı mensuplarından, Mülkiye'de benden bir sonraki dönemden Şefik Onat telefonla aradı ve benimle konuşmak istediğini söyledi. Akmerkez'in girişindeki kafede buluştuk onunla. Daha önceden tanıdığı Uğurtan'ın onu aradığını ve hazırlık çalışmalarına Dışişleri'nin İstanbul'daki "adamı" olarak katılmasını istediğini söyleyerek, benim bu konudaki görüşümü sordu. Onun aramıza katılmasından yalnızca mutlu olacağımı, ama Dışişleri'yle ilişkisinin nasıl gelişeceği konusunda pek emin olmadığımı söyledim. Şefik'in çalışmalara katılması çok iyi oldu. Ne var ki, benim korktuğum gibi Şefik kısa sürede Dışişleri'yle anlaşamayarak ayrıldı ve bu kez HPKB elemanı olarak aramıza katıldı ve konferansın başarıya ulaşmasında çok önemli bir rol oynadı.

Günlük: 05.08-27.09.1995

5 Ağustos 1995: STK Forumu'nun düzenlenmesinde yurtdışındaki STK'lar ile ilişkilerin yürütülmesinde Sekretarya'ya yardımcı olmak üzere, aralarında Doğal Hayatı Koruma Derneği, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Lions Club, Felsefe Kurumu, Tüketiciyi Koruma Derneği, Doğayla Barış Derneği, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Mimarlar Odası'nın da bulunduğu 15 dolayında kuruluştan oluşan bir Ev Sahibi Komite kurularak çalışmalara başladı.

18 Ağustos 1995: Organizasyon hizmetleri ihalesi teklif vermeye davet edilen ve Vip Turizm ile İkon'u da içine alarak genişleyen Habikon ve Habikent Kon. grupları ile Setur tekliflerini TOKİ'ye verdiler. Teknik ve mali tekliflerin değerlendirilmesinden sonra, Habikon-İkon-Vip Turizm konsorsiyumu ile sözleşme görüşmeleri başlatıldı.

18 Ağustos 1995: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin yapımının ikinci aşaması için açılan ihalede teklif vermeye davet edilen firmalardan Kayalar, Alarko, Tekser ve MNG şirketleri tekliflerini Turizm Bakanlığı'na verdiler. Yapılan değerlendirme sonucunda ihaleyi Kayalar İnşaat kazandı.

24 Ağustos 1995: İstanbul Organizasyon Komitesi Yürütme Kurulu İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun başkanlığında toplanarak, hazırlık çalışmalarını gözden geçirdi ve Habitat II'nin en iyi biçimde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemleri belirledi.

2 Eylül 1995: HPKB görevlileri Zeynep Davaz, Aslı Germen, Şule Aytaç ve Rabia Bakıcı ile İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Engin Aksan gözlem, inceleme ve temaslarda bulunmak üzere, Pekin'de yapılan Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'na katıldılar. Ayrıca konferans süresince katılanlara Habitat II ve İstanbul'u tanıtıcı etkinlikler düzenlendi ve basılı tanıtım malzemesi dağıtıldı.

5 Eylül 1995: Ulusal Komite Danışma Kurulu İstanbul'da toplanarak, "En İyi Uygulamalar" sergisi için aday gösterilen örnekleri değerlendirdi ve Ulusal Rapor ve Eylem Planı ile ilgili çalışmalara devam etti.

11-13 Eylül 1995: Dünya Bankası'nca Washington DC'de düzenlenen ve Habitat II Konferansı hazırlık çalışmalarının önemli bir etkinliği olan Kentsel Finansman Konferansı'na TOKİ Başkan Yardımcıları Deha Sezer ve Ömer Kıral ile Gürel Tüzün katıldılar. Katılımcılara Washington Büyükelçiliği'nde verilen resepsiyonda Büyükelçi Nüzhet Kandemir ve Gürel Tüzün Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdiler.

18-20 Eylül 1995: Cenevre'de yapılan ve Habitat II hazırlıklarının ele alındığı BM Avrupa Ekonomik Komisyonu, İnsan Yerleşimleri Komitesi Toplantısı'na TOKİ adına Prof. Dr. Ali Türel ile Oytun Deliktaş katıldılar.

22 Eylül 1995: Habitat II'nin tanıtımı kapsamında yurtdışında halkla ilişkiler işlerini yürütmek üzere teklif veren Burson-Marsteller ve Shandwick firmaları, tanıtım ajansı ile HPKB yetkililerinin katıldığı toplantıda önerilerini sundular.

25 Eylül 1995: Habikon-İkon-Vip Turizm konsorsiyumu ile organizasyon hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin sözleşme imzalandı.

25-29 Eylül 1995: Uluslararası Kolaylaştırıcı Grup ile Ev Sahibi Komite üyelerinin katıldığı ortak toplantıda Habitat II sırasında İstanbul'da düzenlenecek STK Forumu hazırlıkları ele alındı.

26 Eylül 1995: Ankara'da yapılan ve Turizm Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı, Hazine, Devlet Planlama Teşkilatı ve Dış Ticaret Müsteşarları ile Basın, Yayın-Enformasyon ve Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtma Genel Müdürlerinin katıldığı toplantıda, Yiğit Gülöksüz Habitat II hazırlıkları ile ilgili bilgi verdi.

27 Eylül 1995: Organizasyon hizmetleri ihalesinin sonuçlarının açıklandığı basın toplantısında Yiğit Gülöksüz, Gürel Tüzün ve ihaleyi kazanan konsorsiyum yetkilileri açıklamalarda bulundular.

Basın Bülteni: Yiğit Gülöksüz'ün Konuşmasının Özeti (27.09.1995)

3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak olan ikinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı, Habitat II'nin hazırlık ve uygulama çalışmalarını yürütme ve gerekli finansmanı sağlama görevi Haziran 1994'te, Başbakanlık tarafından TOKİ Başkanlığı'na verilmiştir. TOKİ o tarihten beri hazırlıklarını planlı bir biçimde sürdürmüş, bu amaçla İstanbul'da Habitat II Proje Koordinasyon Birimi'ni kurmuş, farklı alanlardaki çalışmaları yürütecek kişi ve kurumları belirlemek üzere 3 ihale açmıştır.

Bu kapsamda, Habitat II Konferansı'na paralel olarak düzenlenecek Uluslararası Konut ve Yapı Teknolojileri ve İnsan Yerleşimleri Fuarı'nın hazırlık, organizasyon, pazarlama ve yönetimini üstlenecek firmayı belirlemek üzere açılan uluslararası ihale sonuçlanmış ve ihaleyi kazanan CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ/Dünya Ticaret Merkezi AŞ'nin oluşturduğu ortak girişimi ile 4 Mayıs 1995'te sözleşme imzalanmıştır.

Habitat II'nin yurtiçi ve yurtdışı tanıtım ve halkla ilişkiler hizmetlerinin sağlanmasına yönelik ihale ise 22 Haziran 1995'te sonuçlanmış ve bu işleri yürütmek üzere, Lowe Adam/Yorum.Publicis.FCB ortak girişimi ile 22 Haziran'da sözleşme imzalanmıştır.

Son olarak, ülkemizde düzenlenen en büyük uluslararası toplantı niteliği taşıyan Habitat II'nin organizasyon ve lojistik hizmetlerinin sağlanmasıyla ilgili ihale de sonuçlandırılarak, hazırlık çalışmalarında önemli bir adım daha atılmıştır.

Organizasyon Hizmetleri İhalesi'nin ilk aşamasında, konuyla ilgili firmalar gazete ilanıyla, ön değerlendirmeye katılmaya çağrılmıştır. Bu çağrıya cevap veren firmalar arasından, Visitur öncülüğünde bir araya gelen firmalardan oluşan Habikon; Vip Turizm öncülüğünde oluşturulan HaViBi; Tekser, Türk Ekspres, Değer Turizm ve Mondial'den oluşan Habikent Kon. ve Setur/İkon ortak girişimleri, organizasyon hizmetlerini yerine getirecek yeterlikte bulunmuştur. Birleşmiş Milletler'in Habitat II'ye ilişkin gereksinimlerinin kesinlik kazanmasından sonra, bu birliktelikler 6 Temmuz 1995 tarihinde, hazırlanan şartname doğrultusunda teklif vermeye çağrılmışlardır.

Habikon, İkon ve Vip Turizm'den oluşan V.İ.V. Habitat II Birlikteliği ile Habikent Kon. 18 Ağustos'ta tekliflerini TOKİ'ye verdiler. Teknik ve mali tekliflerin değerlendirilmesinden sonra, ile başlatılan görüşmeler sonucunda, 25 Eylül'de sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşme, karşılama ve uğurlamadan katılımcıların otel rezervasyonlarına, toplantı mekanlarının düzenlenmesinden ulaşıma, iletişim ve bilgi akış sistemlerinin kurulmasından mihmandar sağlanması ve eğitimine kadar, Konferans'a ilişkin bütün organizasyon ve lojistik hizmetlerini kapsamaktadır.

Ülkemizin kongre turizmi alanında uzmanlaşmış en seçkin firmalarını bir araya getiren bu ortak girişimin söz konusu hizmetleri en iyi biçimde yerine getireceğine ve ülkemizin Habitat II Konferansı'nda büyük bir başarı kazanacağına inanıyor, güveniyoruz.

Günlük: 29.09-23.10.1995

29 Eylül 1995: İstanbul Valisi Sn. Hayri Kozakçıoğlu'nun başkanlığında yapılan toplantıda, İstanbul'daki 8 üniversitenin rektörlerine Habitat II hazırlıklarıyla ilgili bilgi verildi ve sınav programlarının Habitat II etkinliklerine yardımcı olacak biçimde değiştirilmesi konusu ele alındı.

2 Ekim 1995: Yiğit Gülöksüz Dünya Habitat Günü nedeniyle bir basın toplantısı düzenleyerek, yaşam çevresinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalarda yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin önemine değindi.

9-13 Ekim 1995: Küresel Eylem Planı'nı hazırlamakla görevlendirilen uluslararası Yazım Grubu'nun Paris'teki toplantısına TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet katıldı.

10 Ekim 1995: HPKB ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, VİV Habitat II Birlikteliği adını alan Habikon-İkon-Vip Turizm Konsorsiyumu üyelerine Kahire, Kopenhag ve Pekin konferansları hakkında bilgi verdiler, gözlem ve izlenimlerini aktardılar.

14 Ekim 1995: Görev Birimi üyeleri Paris'te bir araya gelerek, Habitat II hazırlıklarını ve BM Genel Kurulu İkinci Komitesi'nin 14 Kasım'da yapılacak toplantısıyla ilgili çalışmaları gözden geçirdiler.

Ek 3: Görev Birimi Toplantısı Notları (Paris)

18 Ekim 1995: İstanbul Teknik Üniversitesi ile TOKİ Başkanlığı arasında STK Forumu'nun yapılacağı Taşkışla'nın bu amaçla tahsisine ilişkin protokol imzalandı.

18-21 Ekim 1995: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim İstanbul'a gelerek, hazırlıklar konusunda incelemelerde bulundu; HPKB ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ve diğer ilgililer ile görüşmeler yaptı.

19 Ekim 1995: İstanbul Organizasyon Komitesi Yürütme Kurulu İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun başkanlığında toplanarak, hazırlık çalışmalarını gözden geçirdi.

23 Ekim 1995: Devlet Tiyatroları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İstanbul Opera ve Balesi, İKSAV, HPKB ve VİV Konsorsiyumu yetkililerinden oluşan Kültürel Etkinlikler Danışma Kurulu toplanarak, Habitat II sırasında düzenlenecek kültürel etkinlikler, özellikle de açılışta düzenlenecek gösteri konusunu ele aldı.

Açılış Gösterisi

Konferansın açılacağı günden önceki akşam nasıl bir etkinlik yapılacağı konusunda bir danışma toplantısı düzenledik. HPKB'den benimle birlikte Zeynep Davaz'ın katıldığı ve İKSV'nin Luvr Apartmanı'nda 23 Ekim 1995 günü yapılan toplantının katılımcıları arasında anımsadığım kadarıyla Aydın Gün, Melih Fereli (İKSV Genel Müdürü), Yekta Kara ve Rengim Gökmen de bulunuyordu. Yanılmıyorsam Aydın Gün, Ayasofya'da Yunus Emre Oratoryosu'nun seslendirilmesini önermişti. Başlangıçta bu öneri bana da yakın gelmişti, çünkü kısa süre önce Ayasofya'da böyle bir etkinliğe katılmış ve çok etkilenmiştim. Yekta Kara ise Anadolu'nun çok kültürlü yapısını, kültürel çeşitliliğini yansıtacak, farklı tür müzik ve danslardan oluşacak bir kolaj öneriyordu. Bu öneriye karşı çıkanlar, eğer gösteride yer alacak parçalar iyi seçilmez ve farklı türler arasındaki geçişler becerilemezse ortaya çıkacak ürünün bir müsamereyi andıracağını söylüyorlardı. Toplantı sonrasında Zeynep ve ben Yekta Kara'nın önerisinin daha iyi olduğuna inanmaya başladık. Bu konudaki nihai karar ise Yekta Kara ve Ali Taygun ile Yiğit Gülöksüz'ün de katıldığı bir görüşme sonrasında verildi. Gösterinin destekçisi de Emlak Bankası oldu.

Günlük: 26.10-12.12.1995

26-28 Ekim 1995: Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) ile BM Kalkınma Programı (BMKP) tarafından Ankara'da düzenlenen Bölgesel Hazırlık Konferansı'na Arnavutluk, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan,

Moldova, Özbekistan, Tacikistan ve Ukrayna'dan yüksek düzeyde yetkililerin yanı sıra, TOKİ, TİKA, BMKP ve Habitat Sekretaryası'ndan görevliler katıldılar. Toplantıda, Habitat II Konferansı için bölgesel platform oluşturmak ve bölge ülkeleri arasında işbirliğini geliştirmek amacıyla bir Görev Birimi kurulması kararlaştırıldı.

31 Ekim 1995: Habitat II konusunu izleyen medya mensuplarını yürütülmekte olan hazırlık çalışmaları konusunda bilgilendirmek amacıyla düzenlenen seminerde, HPKB, Tarih Vakfı, Lowe Adam/Yorum Publicis FCB Konsorsiyumu, CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ ve VİV Konsorsiyumu yetkilileri ayrıntılı açıklamalarda bulundular.

7 Kasım 1995: İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyelerinden yetkililerin katıldığı toplantıda Yiğit Gülöksüz Habitat II hazırlıklarına ilişkin bilgi verdi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'yle (İBB) ilişkiler

Habitat II hazırlıkları sırasında İBB başkanı Refah Partisi'nden Recep Tayyip Erdoğan, genel sekreter ise önce Kahraman Emmioğlu, daha sonra da Mustafa Açıkalın'dı. Ömer Dinçer de İBB Habitat Koordinatörü olarak atanmıştı. Beyoğlu Belediye Başkanı gene Refah Partisi'nden Nusret Bayraktar, Şişli Belediye Başkanı ise ANAP'tan Gülay Atığ'dı.

Bütün hazırlık süreci İBB'yle sürtüşme içinde geçti. Uzun bir süre Erdoğan ve ekibi, Habitat II'nin asıl sahibinin belediye olduğunu ileri sürdü. Konferansın bir BM etkinliği olması nedeniyle BM'nin muhatabının hükümet olduğunu kabul etmeleri zor oldu. Ama süreç boyunca zorluk çıkarmayı sürdürdüler. Ayrıca Habitat için ayrılan kaynaktan mümkün olduğunca yüksek bir pay almak için uğraştılar. Gerek Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nun, gerekse onun altındaki BRT stüdyolarının kullanımı için ciddi tutarlar ödediğimizi anımsıyorum. Bazı başka kamu kurum ve kuruluşları da aynı yaklaşım içindeydi. Örneğin, İstanbul Emniyet Müdürlüğü için 100'den fazla hizmet aracı almak zorunda kalmıştık. Askeri Müze'nin bazı bölümlerinin onarım ve kullanımı için ise 400.000 dolar kadar bir ödemede bulunmuştuk. Başka bir deyişle başta belediyeler olmak üzere bazı kurumlar Habitat'ı, deyim yerindeyse, "bir sağmal inek" gibi görüyor ve mümkün olduğunca yüksek getiri elde etmeye çalışıyorlardı.

8 Kasım 1995: Yiğit Gülöksüz TBMM'de düzenlenen toplantıda İstanbul milletvekillerine Habitat II hazırlıklarıyla ilgili bilgi verdi.

8-16 Kasım 1995: Genişletilmiş Görev Birimi ve Habitat Bürosu toplantıları ve diğer temaslar (New York)

a) Habitat Sekretaryası, Hazırlık Komitesi Başkanı, TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin yanı sıra, BM'nin çeşitli birimlerinden görevliler ile bazı paralel etkinlikleri düzenleyecek kuruluşların temsilcilerinin katıldığı Genişletilmiş Görev Birimi Toplantısı 8-9 Kasım'da yapıldı. Toplantıda Habitat II Konferansı'na ilişkin hazırlıklar gözden geçirildi, alınması gerekli önlemler belirlendi.

b) 10 Kasım günü yapılan Habitat Bürosu toplantısında BM Genel Kurulu İkinci Komitesi'ne ilişkin hazırlıklar gözden geçirildi.

c) Habitat Sekretaryası, HPKB ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri 13 Kasım günü, BM binasındaki ECOSOC Salonu'nda, BM Genel Kurulu İkinci Komite üyeleri, basın-yayın mensupları ve STK temsilcilerine Habitat II hazırlıklarına ilişkin bir sunuş yaptılar.

d) Habitat II Hazırlık Komitesi İkinci Toplantısı'nın Konferans'a ilişkin rapor ve karar tasarıları 15-16 Kasım günleri BM Genel Kurulu İkinci Komitesi'nde ele alındı.

e) HPKB ve Dışişleri Bakanlığı görevlileri BM'nin çeşitli bölümlerinden yetkililerle bir araya gelerek, Habitat II Konferansı'na ilişkin organizasyon ve lojistik konularını ele aldılar. Ayrıca, HPKB yetkilileri *Time*, *Guardian*, *Business Week*, *L'Express*, *Diplomatic World* gibi uluslararası gazete ve dergilerin temsilcilerine Habitat II ve Türkiye'de yürütülmekte olan çalışmalara ilişkin bilgi verdiler.

11-24 Kasım 1995: Kamuoyunu Habitat II Konferansı ve hazırlıklar konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan tanıtım kampanyası gazete, televizyon ve radyolarda 11 Kasım'da başladı ve 24 Kasım'da sona erdi. Kampanya, basın, radyo ve televizyon kuruluşlarının sağladığı ücretsiz yer ve zaman kullanılarak gerçekleştirildi.

13-14 Kasım 1995: BMKP Mısır Daimi Temsilcisi Constante Muzio Ankara ve İstanbul'u ziyaret ederek BM ve HPKB yetkililerine BM Nüfus ve Kalkınma Konferansı'na ilişkin deneyimlerini aktardı ve Habitat II hazırlıkları konusunda incelemelerde bulundu.

22 Kasım 1995: Gürel Tüzün ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi yetkilileri bir araya gelerek, Habitat II hazırlıklarına, özellikle kültürel etkinliklere ilişkin işbirliği olanaklarını ele aldılar.

24 Kasım 1995: Habitat II sırasında yapılacak STK Forumu'na ilişkin hazırlıkları yürütmek üzere oluşturulan Ev Sahibi Komite bir basın toplantısı düzenleyerek çalışmaları konusunda bilgi verdi.

25 Kasım 1995: Türkkent tarafından düzenlenen "Habitat II'ye Doğru: Sivil Toplum Örgütleri Birinci Forumu"nda Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı ele alınarak tartışıldı.

Ek 4: Gürel Tüzün'ün Türkkent toplantısındaki konuşması

28 Kasım 1995: Organizasyon hizmetlerini yürütmekte olan VİV Habitat II Birlikteliği, TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerine çalışmaları konusunda bilgi verdi. Toplantıda, kültürel etkinliklere ilişkin hazırlıklar da ele alındı.

29 Kasım 1995: İstanbul Vali Vekili Rıdvan Yenişen'in başkanlığında yapılan toplantıya Beşiktaş, Şişli, Eminönü, Beyoğlu ve Bakırköy kaymakamları ile

belediye yetkilileri de katılarak, söz konusu ilçelerde Habitat II nedeniyle yapılması gerekli işleri ele aldılar.

1 Aralık 1995: Yiğit Gülöksüz başkanlığındaki heyet Habitat hazırlıkları ve tanıtım kampanyası ile New York'taki görüşmeler konusunda bilgi verdiler.

4 Aralık 1995: Tarih Vakfı, hazırlamakta olduğu "Dünya Kenti İstanbul" ve "Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme" sergileri konusunda kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla, İstanbul'da bir tanıtım toplantısı düzenledi.

6 Aralık 1995: HPKB görevlileri ile Habitat II hazırlıklarında görev alan Lowe Adam/Yorum Publicis, VİV Habitat II Birlikteliği, CNR Fuarcılık ve Tarih Vakfı yetkilileri bir araya gelerek, yürütmekte oldukları çalışmalar konusunda bilgi alışverişinde bulundular.

7 Aralık 1995: HPKB ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi yetkilileri bir araya gelerek Habitat II hazırlıkları, tanıtım çalışmaları ve kültürel etkinlikler konularını ele aldılar.

7-8 Aralık 1995

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Habitat II Görev Birimi Toplantısı (Cenevre): Bölgesel hazırlık çalışmalarının ele alındığı toplantıya TOKİ adına Prof. Dr. Ali Türel ile Dışişleri Bakanlığı'ndan Ayşe Öğüt katıldılar.

7-9 Aralık 1995: Aralarında Beyaz Nokta Vakfı, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Kadın Dernekleri Federasyonu, Türkiye Felsefe Kurumu, Türkkent ve Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin bulunduğu 14 STK tarafından düzenlenen "Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İletişim Sorunları ve Çözümleri Sempozyumu" İstanbul'da yapıldı.

9 Aralık 1995: Bazı STK'lar tarafından oluşturulan Habitat II Türkiye Gönüllü Çalışma Grubu'nun düzenlediği "Habitat II Konferansı İçin Şehir ve Konut Üzerine Düşünceler" adlı toplantıda Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı ele alınarak tartışıldı.

11-14 Aralık 1995: Uluslararası Kolaylaştırıcı Grup (UKG) temsilcileri, STK Ev Sahibi Komitesi üyeleri, BMKP ve HPKB yetkililerinin katıldığı toplantıda, STK Forumu hazırlık çalışmaları gözden geçirildi ve STK'lara gönderilecek bilgi formuna son biçimi verildi. Toplantının son gününde UKG temsilcileri Türkiye'deki STK'ları kendi deneyimleri konusunda bilgilendirdiler.

12 Aralık 1995: Yiğit Gülöksüz, Prof. Dr. İlhan Tekeli ve Gürel Tüzün, Ulusal Komite Beşinci Toplantısı'nda görüşülecek Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı ile yürütülmekte olan hazırlık çalışmaları konusunda bilgi verdiler.

Basın Bülteni: Yiğit Gülöksüz'ün Konuşmasının Özeti (12.12.1995)

3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında yapılacak olan Habitat II Kent Zirvesi sırasında İstanbul kenti, aralarında devlet ve hükümet başkanlarının da bulunduğu 20-25 bin kişiye, iki haftayı aşkın bir süreyle ev sahipliği edecektir. Yüzyılın son zirvesi olan Habitat II ülkemizin ve İstanbul'un tanıtımı açısından büyük önem taşımaktadır. Halkımızı Habitat II Konferansı ve yürütmekte olduğumuz hazırlık çalışmaları konusunda bilgilendirmek amacıyla 11-25 Kasım tarihleri arasında geniş kapsamlı ve yoğun bir tanıtım kampanyası gerçekleştirilmiştir. Ülkemizdeki basın, radyo ve televizyon kuruluşlarının ücretsiz olarak yer ve zaman sağlaması böyle büyük bir kampanyayı olanaklı kılmıştır.

Habitat II organizasyonunun başarısı, toplumun bütün kesimlerinin destek ve yardımının sağlanmasına, geniş kapsamlı bir işbirliği ve eşgüdüm ortamının yaratılmasına bağlıdır. Bu amaçla İstanbul Valisi'nin başkanlığında kurulan ve 40'tan fazla kamu ve özel kuruluşun temsilcisinden oluşan İstanbul Organizasyon Komitesi çalışmalarını Yürütme Kurulu eliyle sürdürmektedir. Bugüne kadar üniversite rektörleri, İstanbul'daki kaymakamlar ve belediye yetkilileri ve ilgili kamu kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin katıldığı toplantılar düzenlenerek, İstanbul'un Habitat II için hazırlanmasına yönelik önlemler belirlenmiş, farklı birimler arasında koordinasyon sağlanması yolunda adımlar atılmıştır.

Türkiye'nin katılımcı ülkelerden biri olarak Habitat II'ye sunacağı Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı, bugüne kadar Ulusal Komite toplantılarında dile getirilen görüşler ve çeşitli kuruluşların hazırladıkları raporlar dikkate alınarak, Danışma Kurulu tarafından hazırlanmış ve farklı toplum kesimlerinin görüş, değerlendirme ve tartışmasına sunulmuştur. Türkiye'nin konut ve yerleşmelere ilişkin son 50 yıllık deneyiminin değerlendirildiği, bu alanlardaki öncelikli konuların belirlendiği ve bu temelde bir "Eylem Planı"nın oluşturulduğu Taslak, 15-16 Aralık'ta Ankara'da yapılacak olan Ulusal Komite Beşinci Toplantısı'nda ele alınarak tartışılacaktır.

Habitat II Konferansı'nın ve hazırlık sürecinin en belirgin özelliği, geniş tabanlı katılıma verilen büyük önemdir. Konut ve insan yerleşimlerine ilişkin sorunların çözümü için, yalnız devletin değil, yerel yönetimler, meslek kuruluşları, özel sektör, sendikalar ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Bu amaçla, söz konusu toplum kesimleri görüş ve değerlendirmelerini "Ortaklık Komitesi" aracılığıyla Resmi Konferans'a taşıyacaklardır. Türkiye Ulusal Komitesi'nin oluşturulmasında da bu yaklaşım benimsenmiştir. Günümüzde sayıları 150'yi aşan Ulusal Komite üyelerinin yalnızca dörtte biri kamu kurum ve kuruluşu niteliğindedir. Ülkemizdeki sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Habitat II sırasında yapılacak olan Forum ile ilgili hazırlıkları yürütmek üzere bir Ev Sahibi Komite oluşturmuş ve STK'ların Habitat II'ye etkin katılımını sağlamaya yönelik çalışmaları başlatmıştır. Ayrıca, başta Mimarlar Odası olmak üzere, bazı meslek kuruluşları da Habitat II hazırlıkları kapsamında bir dizi etkinliği sürdürmektedir. STK'ların Habitat II Konferansı'na ve hazırlık sürecine geniş ve etkin katılımı, konut ve insan yerleşimleri alanlarındaki sorunların çözümüne de olumlu katkıda bulunacaktır.

Günlük: 15.12.1995-19.02.1996

15 Aralık 1995: Cumhurbaşkanı ile Şehircilikten Sorumlu Devlet Bakanı Ali Dinçer'in de katıldığı toplantıda Danışma Kurulu tarafından hazırlanan Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı Taslağı görüşüldü.

20 Aralık 1995: Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün Şişli Belediye Başkanı Gülay Atığ'ı ziyaret ederek, Belediye'nin Habitat II hazırlıkları kapsamında yürüteceği çalışmaları görüştüler.

22 Aralık 1995: İstanbul Valisi'nin başkanlığında yapılan İstanbul Organizasyon Komitesi Yürütme Kurulu toplantısına Turizm Bakanlığı Müsteşarı Nazif Ekzen ve Yiğit Gülöksüz'ün yanı sıra HPKB, Dışişleri Bakanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Türkiye Turistik Otelciler Birliği, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, Otelciler Odası yetkilileri de katıldılar. Otel rezervasyonları konusunun ele alındığı toplantıda, bu konuda otellere yazı yazılması kararlaştırıldı.

22 Aralık 1995: Boğaziçi Üniversitesi İşletme Kulübü'nün düzenlediği panele Yiğit Gülöksüz, Gürel Tüzün ve STK'lar ile İlişkiler Sorumlusu Şule Aytaç katılarak Habitat II konusunda bilgi verdiler.

26 Aralık 1995: TOKİ tarafından düzenlenmesi planlanan Üniversite Öğrencileri Arası Habitat II Yarışması Seçici Kurulu üyeleri İstanbul'da toplanarak yarışma şartnamesi ve değerlendirme ilkelerini ele aldılar.

26 Aralık 1995: Habitat II sırasında düzenlenecek kültür ve sanat etkinlikleri konusunda görüş geliştirmek ve uygulamaya katkıda bulunmak amacıyla oluşturulan Kültür ve Sanat Etkinlikleri Danışma Kurulu İstanbul'da toplandı.

5 Ocak 1996: Çevre Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve TOKİ yetkilileri Ankara'da toplanarak Habitat II sırasında İstanbul'da yapılacak Dünya Çevre Günü kutlamalarına ilişkin hazırlıkları ele aldı.

6 Ocak 1996: Çocuk Zirvesi'nin düzenlediği "Habitat II ve Çocuklar" konulu toplantıya STK'lar ile İlişkiler Sorumlusu Şule Aytaç katılarak, Habitat II'de ele alınacak çocuk sorunları konusunda bilgi verdi.

6 Ocak 1996: 21. Yüzyıl Eğitim ve Kültür Vakfı'nın düzenlediği "Habitat II'ye Doğru Gençlik" konulu toplantıya Gürel Tüzün ile Şule Aytaç katılarak gençlerin Habitat II'ye katılımı konusunda bilgi verdiler.

10 Ocak 1996: HPKB yetkililerinin de katıldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) toplantısında Habitat II'ye ilişkin altyapı çalışmalarının yürütülmesine ilişkin ilkeler belirlendi.

12-13 Ocak 1996: Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği üyesi belediye başkanlarının yanı sıra il merkezlerinin belediye başkanlarının da katıldığı toplantıda Habitat II'ye yerel yönetimlerin hazırlanması konusu ele alındı.

Toplantıda Yiğit Gülöksüz, Gürel Tüzün ve Prof. Dr. İlhan Tekeli yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verdiler.

14 Ocak 1996: Kültür ve Sanat Etkinlikleri Danışma Kurulu İstanbul'da toplanarak, Kurul'a iletilen etkinlik önerilerini değerlendirdi ve çeşitli etkinlikler için çalışma grupları oluşturdu.

16 Ocak 1996: İstanbul Rotary Kulübü'nün düzenlediği toplantıya konuşmacı olarak katılan Yiğit Gülöksüz, Habitat II çalışmaları konusunda bilgi verdi.

16 Ocak 1996: HPKB, Türk Telekom, TRT, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Boğaziçi Elektrik Dağıtım AŞ ve VİV Habitat II Birlikteliği yetkililerini bir araya getiren teknik koordinasyon toplantısında Habitat II'nin teknik altyapısına ilişkin hazırlıklar ele alındı.

16 Ocak 1996: Yiğit Gülöksüz ile Gürel Tüzün Beyoğlu ve Beşiktaş Belediye Başkanlarını ziyaret ederek, belediyelerin Habitat II hazırlıkları kapsamında yürüteceği çalışmaları görüştüler.

18 Ocak 1996: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nda yapılan koordinasyon toplantısında, ilçe belediyelerinin yetkilileri Habitat II hazırlıkları kapsamında yürütmeyi planladıkları çalışmalar konusunda bilgi verdiler.

20 Ocak 1996: *Çalışma Ortamı* dergisi tarafından STK'lar için düzenlenen toplantıya katılan Gürel Tüzün, Habitat II ve STK'ların katılımı konusunda bilgi verdi.

20 Ocak 1996: Antalya'da yapılan ve Birlik üyesi belediye başkanlarının katıldığı Akdeniz Belediyeler Birliği toplantısında, Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı üzerinde görüşüldü ve Habitat II'ye yerel yönetimlerin hazırlanması konusu ele alındı. Toplantıda Yiğit Gülöksüz ve Prof. Dr. İlhan Tekeli yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verdi.

22-26 Ocak 1996: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim'ın başkanlığında, Habitat II Sekretaryası ve BM yetkililerinden oluşan Planlama Misyonu İstanbul'da, toplantı mekanlarında incelemelerde bulundu; HPKB, Dışişleri Bakanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ve diğer ilgililerle görüşmeler yürüttü.

Ek 5: Planlama Misyonu Toplantısı (26 Ocak 1996, İstanbul)

23-26 Ocak 1996: Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) ile BM Kalkınma Programı (BMKP) tarafından 26-28 Ekim 1995'te düzenlenen Bölgesel Hazırlık Konferansı'nda kurulmasına karar verilen Bölgesel Görev Birimi ilk toplantısını Ankara'da yaptı. On bir ülkeden yüksek düzeyde yetkililerin yanı sıra TOKİ, TİKA, BMKP görevlilerinin katıldığı toplantıda, bölgesel öncelikleri içeren bir rapor kabul edildi ve raporun Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı'na sunulması kararlaştırıldı.

26 Ocak 1996: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim ile Yiğit Gülöksüz İstanbul'da bir ortak basın toplantısı düzenleyerek, Habitat II hazırlıkları ve BM Planlama Misyonu çalışmaları konusunda bilgi verdiler; soruları yanıtladılar.

27 Ocak 1996: İzmir'de yapılan Ege Belediyeler Birliği toplantısında, Birlik üyeleri Ulusal Rapor ve Eylem Planı Taslağı ile Habitat II'ye yerel yönetimlerin hazırlanması konularını ele aldılar. Yiğit Gülöksüz ve Prof. Dr. İlhan Tekeli toplantıda hazırlıklar konusunda bilgi verdiler.

31 Ocak 1996: İstanbul Valisi'nin başkanlığında yapılan İstanbul Organizasyon Komitesi Yürütme Kurulu toplantısında, Yiğit Gülöksüz, HPKB ve VİV yetkililerinin meslek kuruluşlarının temsilcilerine Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi vermesinden sonra, söz konusu kuruluşların üyelerinin çalışmalara nasıl katkıda bulunacağı konusu ele alındı.

31 Ocak-16 Şub. 1996: Görev Birimi ve Hazırlık Komitesi Bürosu toplantıları, Habitat II Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı ve diğer temaslar (New York):

a) Habitat II Sekretaryası, Hazırlık Komitesi Başkanı, TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile BM'nin çeşitli birimlerinden görevlilerin katıldığı Görev Birimi Toplantısı 31 Ocak'ta yapıldı. Toplantıda Planlama Misyonu'nun İstanbul ziyaretine ilişkin raporu ve Habitat II hazırlıkları ele alındı.

b) 1-2 Şubat günleri yapılan Hazırlık Komitesi Bürosu toplantısında Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı'na ilişkin hazırlıklar gözden geçirildi.

c) 3-4 Şubat günleri STK'ların kendi aralarında düzenledikleri toplantılara HPKB STK'lar ile İlişkiler Sorumlusu Dr. Şule Aytaç katıldı.

d) Habitat II Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı 5 Şubat Pazartesi günü BM'de başladı. Türkiye toplantıya, BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Hüseyin Çelem'in başkanlığında, TOKİ, Dışişleri Bakanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı yetkilileri ile STK Ev Sahibi Komite temsilcilerinden oluşan bir resmi delegasyonla katıldı. Toplantıya Türkiye'den katılanlar arasında 20'yi aşkın STK temsilcisi de bulunuyordu. Toplantı 16 Şubat Cuma günü sona erdi.

e) TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri 7 Şubat günü, BM'de bir basın toplantısı düzenleyerek, Habitat II hazırlıklarına ilişkin bilgi verdiler ve soruları yanıtladılar. Aynı gün düzenlenen genel sunuşta ise Hazırlık Komitesi toplantısına katılanlara hazırlıklarla ilgili açıklamalarda bulundular.

f) TOKİ ve Dışişleri Bakanlığı görevlileri BM'nin çeşitli bölümlerinden yetkililerle bir araya gelerek, Habitat II Konferansı'na ilişkin organizasyon ve lojistik konularını ele aldılar. Ayrıca, Yiğit Gülöksüz ile Gürel Tüzün, Dr. Wally N'Dow ile birlikte, *Time*, *Reuters*, *USA Today*, *Earth Times* gibi uluslararası ajans, gazete ve dergilerin temsilcilerine Habitat II ve Türkiye'de yürütülmekte olan çalışmalara ilişkin bilgi verdiler.

Ek 6: New York Toplantı ve Görüşmeleri (31 Ocak-9 Şubat 1996)

13 Şubat 1996: Yiğit Gülöksüz TBMM Başkanı Mustafa Kalemli'yi ziyaret ederek Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdi.

15 Şubat 1996: Turizm Bakanlığı Müsteşarı Nazif Ekzen, Yiğit Gülöksüz ve DİB Habitat II Koordinatörü Uğurtan Akıncı ile HPKB ve VİV Habitat II Birlikteliği yetkililerinin İstanbul'daki 5 yıldızlı otellerin yöneticileriyle yaptığı toplantıda otel rezervasyonları ve ön ödemeler gibi konular ele alındı.

18 Şubat 1996: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve yardımcıları ile Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün'ün katıldığı toplantıda Habitat II hazırlıkları gözden geçirildi. Toplantıya katılanlar daha sonra Lütfi Kırdar Kongre Merkezi ile Açık Hava Tiyatrosu'nda incelemelerde bulundular.

19 Şubat 1996: İstanbul'da düzenlenen ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Turizm Bakanlığı Müsteşarı Nazif Ekzen, DİB Müsteşarı Onur Öymen, İstanbul Vali Vekili Rıdvan Yenişen, Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar, ilçe belediye başkanları ve ilgili kamu kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin katıldığı toplantıda, Yiğit Gülöksüz Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdi. Toplantıya katılanlar daha sonra Lütfi Kırdar Kongre Merkezi ile Taşkışla binasında incelemelerde bulundular.

Basın Bülteni: Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Habitat II Konferansı Hazırlıkları Konusunda İlgililerden Bilgi Aldı ve İncelemelerde Bulundu (19.02.1996)

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanı Yiğit Gülöksüz Habitat II hazırlıkları konusunda Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e İstanbul'da bir brifing verdi. Cumhurbaşkanı Demirel daha sonra Konferans mekanlarında incelemelerde bulundu ve ilgililerden bilgi aldı.

Yiğit Gülöksüz sunuşunda, konferans ve sergi mekanları, Konferans Vadisi altyapı çalışmaları, konferans organizasyon ve lojistik hizmetleri konularında bilgi verdi. Resmi Konferans'ın Lütfi Kırdar Kongre Merkezi ile Cemal Reşit Rey Konser Salonu ve Hilton Convention Center'da yapılacağını; Birleşmiş Milletler ofisleri ile Medya Merkezi'nin ise Askeri Müze ve Kültür Sitesi'nde yer alacağını belirtti. Sivil Toplum Kuruluşları Forumu için İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Taşkışla ve Maçka Maden Fakültesi binaları ile sosyal tesisleri kullanılacak. Gülöksüz, kültür ve sanat etkinliklerinin büyük bölümünün yer alacağı Açık Hava Tiyatrosu'nun üzerinin, istendiğinde açılabilen, hafif bir çadır sistemi ile kapatılmasının planlandığını açıkladı.

Gülöksüz'ün verdiği bilgiye göre, konferans ve paralel etkinlikleri için kullanılacak çeşitli mekanlar arasında ses, veri ve görüntü naklini sağlıklı bir biçimde gerçekleştirmek için, bütün bu mekanları kapsayan bir fiber optik ağı Türk Telekom tarafından kurulacak ve yöredeki santralların hat kapasitesi artırılacak. Konferans Vadisi'nde kesintisiz elektrik sağlanmasına yönelik çalışmalar ise Boğaziçi Elektrik Dağıtım AŞ tarafından

yürütülüyor. Yöredeki altyapı iyileştirme ve çevre düzenleme çalışmaları da İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyeleri tarafından gerçekleştirilecek.

Konferans'a ilişkin organizasyon ve lojistik hizmetlerinin, kongre turizminde ülkemizin önde gelen kuruluşlarının oluşturduğu VIV Habitat II Birlikteliği tarafından sağlanacağını belirten Gülöksüz, bu hizmetlerin Konferans sırasında 2.000 kişiye ulaşacak bir kadro ile gerçekleştirileceğini açıkladı.

Gülöksüz'ün sunuşundan sonra, konuyla ilgili diğer yetkililerden de bilgi alan ve gerekli talimatları veren Cumhurbaşkanı Demirel, başta Lütfi Kırdar Kongre Merkezi olmak üzere, konferans mekanlarında incelemelerde bulundu.

Günlük: 02.03-02.06.1996

2 Mart 1996: BM Genel Sekreter Yardımcısı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Eşbaşkanı Rafeeuddin Ahmed İstanbul'u ziyareti sırasında Gürel Tüzün ile görüştü ve Konferans mekanlarında incelemelerde bulundu.

4 Mart 1996: Gürel Tüzün, Ankara'daki BM Ofisi'nde düzenlenen toplantıda, BM kuruluşlarının temsilcilerine Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdi.

5 Mart 1996: TBMM'deki parti gruplarının bilgilendirilmesine yönelik toplantıların ilkinde, Yiğit Gülöksüz CHP Grubu'na Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdi.

8 Mart 1996: Genç Yönetici ve İş Adamları Derneği'nin (GYİAD) düzenlediği Habitat konulu toplantıya katılan Gürel Tüzün hazırlıklar konusunda bilgi verdi.

10 Mart 1996: Kamuoyunu insan yerleşimlerinin karşı karşıya olduğu sorunlar ve çözümleri ile Habitat II konusunda bilinçlendirmeyi amaçlayan tanıtım kampanyasının ikinci aşaması gazete, radyo ve televizyonlarda başladı. 24 Mart'ta sona eren bu kampanya da çok büyük ölçüde basın ve yayın kuruluşlarının ücretsiz sağladığı yer ve zaman kullanılarak gerçekleştirildi.

14 Mart 1996: Habitat II Uluslararası Ticaret Fuarı'nı İstanbul'da bulunan konsolosluklar ile yabancı şirket temsilcilerine tanıtmayı amaçlayan toplantıya konuşmacı olarak Yiğit Gülöksüz de katıldı.

15-16 Mart 1996: STK Ev Sahibi Komite'nin düzenlediği "Sivil Toplum-Siyasal Otorite İlişkileri" konulu sempozyum İstanbul'da yapıldı.

16-17 Mart 1996: Sivil Toplum Kuruluşları Gençlik Kozası'nın düzenlediği "Kentler ve Gençlik Sorunları" konulu sempozyum İstanbul'da yapıldı. Toplantıda sunuşlar ve panel tartışma yanında atölye çalışmaları da yer aldı.

16-21 Mart 1996: BM Güvenlik Bölümü Başkan Yardımcısı Michael Hall İstanbul ve Ankara'yı ziyaret ederek güvenlik konularında incelemelerde bulundu ve yetkililerle görüştü.

19 Mart 1996: Yiğit Gülöksüz, Türk Belediyecilik Derneği, Şehir Plancıları Odası, Konrad Adenaur Vakfı ve Belediye Planlama Hizmetleri Vakfı tarafından

Ankara'da ortaklaşa düzenlenen "Habitat II ve Yerel Yönetimler" konulu toplantıya konuşmacı olarak katıldı.

19-21 Mart 1996: Almanya Federal İskan Bakanlığı tarafından düzenlenen ve Habitat II hazırlık sürecinde önem taşıyan "Sürdürülebilir Kentsel Gelişme" konulu uluslararası toplantı Berlin'de yapıldı. Türkiye toplantıya, Devlet Bakanı Ünal Erkan başkanlığında, Yiğit Gülöksüz ile Dışişleri Bakanlığı ve TOKİ yetkililerinden oluşan bir heyetle katıldı.

21 Mart 1996: HPKB tarafından düzenlenen ve Habitat II Konferansı teknik altyapısına ilişkin çalışmaların koordinasyonunu amaçlayan toplantıya Dışişleri Bakanlığı, Türk Telekom, TRT, Netaş, VİV Habitat II Birlikteliği, Brahler, Zet Bilgisayar, Bağlan ve HPKB yetkilileri katıldı.

22-23 Mart 1996: Sivil Toplum Kuruluşları Evrensel Değerler Kozası'nın düzenlediği "2000'e Doğru Kent ve Evrensel Değerler" konulu sempozyum İstanbul'da yapıldı.

26 Mart 1996: Basın ve yayın mensuplarını Habitat II konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan basın seminerinde HPKB, Dışişleri Bakanlığı, VİV Habitat II Birlikteliği, Lowe Adam/Yorum.Publicis.FCB, Tarih Vakfı, CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ, STK Forum Sekretaryası ve STK Ev Sahibi Komite yetkilileri katılanlara Habitat II Konferansı ve hazırlıklar konusunda bilgi verdiler.

27 Mart 1996: Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Onur Öymen, Yiğit Gülöksüz ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilerinin katıldığı İstanbul Organizasyon Komitesi Toplantısı'nda Habitat II hazırlıkları gözden geçirildi.

Dışişleri Bakanlığı'yla ilişkiler

Bir gün TOKİ/HPKB'ye Dışişleri Bakanlığı (DİB) Müsteşarlığı'ndan, Onur Öymen'in imzasıyla bir yazı geldi. Yazıda, Habitat II organizasyonunun aslında DİB'in işi ve görevi olduğu, geçmişte bu konuda yanlış yapıldığı ileri sürülerek TOKİ'nin görevi yeniden DİB'e devretmesi talep ediliyordu. Yiğit'le görüştükten sonra bu mektuba yanıt vermemeyi kararlaştırdık.

Talep, o sıralarda DİB'de egemen olan bir görüşten kaynaklanıyordu: "Habitat II organizasyonu becerilemeyecek ve ülke olarak rezil olacağız." Örneğin bu görüşü dile getirenlerden biri Büyükelçi Gündüz Aktan'dı. Üner Kırdar'ın kızı Aslı'nın Esma Sultan Yalısı'nda yapılan düğününde Aktan daha önceden (DPT'den) iyi tanıdığı karıma, Habitat II hazırlıklarının iyi gitmediğini ve bu işin asıl sahibine (DİB'e) devredilmesi gerektiğini söylemiş.

Bu tutum başka bir bakımdan da kendini hissettiriyordu. Biz (buna Üner Kırdar da dahildi) konferansın devlet ve hükümet başkanlarının katılacağı bir zirve toplantısı olması için çaba gösterirken, DİB katılımı düşük düzeyde tutma gayretindeydi. Bunun için de Cumhurbaşkanı Demirel'in devlet ve hükümet başkanlarına göndereceği çağrı mektubunu sürekli geciktiriyorlardı. Bu mektup ancak 1996 başlarında, o da Demirel

DİB'den talepte bulunduktan sonra gönderilebildi. (Burada Üner Kırdar'ın ve Cumhurbaşkanı Dışişleri Danışmanı Volkan Bozkır'ın bu konudaki katkılarını anmam gerek.)

İşte, Onur Öymen imzalı DİB mektubu böyle bir ortamda gelmişti. Kararlaştırdığımız gibi bu mektuba yanıt vermedik. Ama bu durum DİB'in Habitat Koordinatörü Büyükelçi Uğurtan Akıncı'yı çok rahatsız ettiği için bir gün bana, "nasıl olur da DİB müsteşarının yazısına cevap vermezsiniz," diye serzenişte bulundu. Ben de cevabımızın olumsuz olacağını, bunun ise DİB'i daha güç durumda bırakacağını, bu nedenle de cevap vermediğimizi söyledim. Zaten bir süre sonra da bu mektup işi unutuldu.

Ne var ki işin DİB tarafı pek iyi gitmiyordu. STK'lara sağlanacak dokunulmazlık nedeniyle BM'yle Habitat II anlaşması bir türlü imzalanmıyordu. (Bu anlaşma yanılmıyorsam ancak Nisan 1996'da imzalanabildi.) Öte yandan konferansla ilgili hazırlıklar tam hız yürürken DİB tarafından yürütülmesi gereken, özellikle protokol ve güvenlikle ilgili çalışmalar istenilen hızda ilerlemiyordu. Şefik'in DİB'deki bazı tanıdıklarını devreye sokması sonucunda bakanlıktan yeni bir ekip de HPKB'de çalışmaya başladı. Anımsadığım kadarıyla ekipte Ender Arat, Namık Tan ve Sermet Atacanlı vardı. Arat güvenlik konusuyla ilgileniyordu, Atacanlı ise DİB sözcüsüydü. İstanbul'a geldiklerinde ben ve Şefik ekip mensuplarıyla uzun bir toplantı yaparak onları bilgilendirmiş, görüş alışverişinde bulunmuştuk.

29 Mart 1996: İstanbul Valiliği'nde Devlet Bakanı Ünal Erkan'ın başkanlığında yapılan, İstanbul Valisi, Büyükşehir Belediye Başkanı, Emniyet Müdürü, TOKİ Başkanı, Boğaziçi Elektrik Dağıtım AŞ Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Habitat Koordinatörü ve HPKB yetkililerinin katıldığı toplantıda Habitat II hazırlıkları gözden geçirildi. Öğleden sonra ise, Habitat II hazırlıklarını yürütmekte olan kuruluşlar Erkan'a çalışmalar konusunda bilgi verdiler.

30 Mart 1996: İstanbul'da yapılan Ulusal Komite Altıncı Toplantısı'nda "Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı: İkinci Taslak" tartışıldı.

2 Nisan 1996: Lütfi Kırdar Konferans Merkezi'nde incelemelerde bulunan Başbakan Mesut Yılmaz'a daha sonra İstanbul Valisi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Habitat Koordinatörü ve HPKB Direktörü tarafından hazırlık çalışmalarına ilişkin bilgi verildi.

6 Nisan 1996: STK Ev Sahibi Komitesi tarafından düzenlenen "Habitat II'ye Doğru BM Konferansları ve Sivil Toplumun Katılımı" konulu toplantı İstanbul'da yapıldı.

10-12 Nisan 1996: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim'ın başkanlığında, Habitat II Sekretaryası ve BM yetkililerinden oluşan Planlama Misyonu İstanbul'da toplantı mekanlarında incelemelerde bulundu; HPKB, Dışişleri Bakanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve TRT yetkilileri ve diğer ilgililerle görüşmeler yürüttü.

Ek 7: Planlama Misyonu Değerlendirme Toplantısı (12 Nisan 1996, İstanbul)

16 Nisan 1996: Habitat II Genel Sekreteri Wally N'Dow, Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim, Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün İstanbul'da bir ortak basın toplantısı düzenleyerek, Habitat II hazırlıkları ve BM Planlama Misyonu çalışmaları konusunda bilgi verdiler; soruları yanıtladılar.

19-21 Nisan 1996: BM Kalkınma Programı (BMKP) tarafından düzenlenen yuvarlak masa toplantıları dizisinin dördüncüsü olan "Gelecek Bin Yıl: Küreselleşen Bir Dünyada İnsan İçin Kent" konulu toplantı Marmaris'te yapıldı. "Hızlı kentleşme ile küreselleşme arasındaki bağlantının" tartışıldığı toplantıya BM Habitat II Genel Sekreteri Wally N'Dow, Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim, BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi Üner Kırdar, Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün ile birlikte dünyanın dört bir yanından gelen akademisyenler, araştırmacılar, şehir plancıları, belediye başkanları ve basın mensupları katıldı.

21 Nisan 1996: Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, İTÜ Taşkışla Binası ve Basın Merkezi'nde incelemelerde bulundu ve Yiğit Gülöksüz ile diğer ilgililerden hazırlıklar ve gelişmeler hakkında bilgi aldı.

Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin (LKKM) Öyküsü

Habitat Konferansı'nın düzenlenmesi konusundaki en önemli sorun BM'nin taleplerine uygun genel kurul toplantı mekanının bulunmamasıydı. Toplantı mekanları için Konferans Vadisi kavramı geliştirilmişti. Söz konusu vadi Lütfi Kırdar Spor Salonu (LKSS) ile çevresindeki Açık Hava Tiyatrosu, Hilton Convention Center, İTÜ Taşkışla Kampüsü, Muhsin Ertuğrul Sahnesi, Askeri Müze ve Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nu kapsıyordu. Toplantıların bu mekanlar arasında dağıtılması, örneğin STK Forumu'nun Taşkışla'da yapılması planlanıyordu. Ama genel kurul toplantılarının yapılması düşünülen LKSS böyle bir iş için hazır değildi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) mülkiyetinde bulunan bu binanın bir konferans merkezine dönüştürülmesi amacıyla İBB'nin de katılımıyla UKTAŞ adında bir şirket kurulmuş, ama gerekli mali kaynak bulunamadığından çalışmalar daha başlangıç aşamasında durmuştu. Sorunun çözümü için, gerekli kaynağın TOKİ tarafından sağlanmasına yönelik olarak 2 Kasım 1994 tarihinde, binanın kullanımının 49 yıllığına Turizm Bakanlığı'na devrini sağlayan bir protokol imzalandı. 19 Ocak 1995 tarihinde ise inşaatın tamamlanması için, Yüksek Planlama Kurulu'nun 95/T-2 sayılı kararıyla Toplu Konut Fonu'ndan 400 milyar TL tahsis edildi. Ertesi gün de TOKİ ile Turizm Bakanlığı arasında söz konusu kararın uygulanması amacıyla bir protokol imzalandı. LKKM inşaat çalışmalarının koordinasyonunu HPKB'den Şefik Onat yürütüyordu. 22-26 Ocak'ta New York'ta BM yetkilileriyle yapılan görüşmelere binanın mimarı Turgut Alton da katıldı ve orada kendisine bina içinde yapılması gerekli düzenlemeler konusunda ayrıntılı bilgi verildi. 18 Temmuz 1995 tarihinde LKKM'nin tamamlanması için 20 milyon dolarlık ek finansmanın Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan sağlanmasının ardından, yapımın ikinci aşaması için açılan ihalede teklif vermeye davet edilen firmalardan Kayalar, Alarko, Tekser ve MNG şirketleri tekliflerini Turizm Bakanlığı'na verdiler. Yapılan

değerlendirme sonucunda ihaleyi Kayalar İnşaat kazandı. Şantiye şefliğini de Gürel Babayiğit yürütüyordu.

Habitat Genel Sekreteri Wally N. Dow ve yardımcısı Jorge Wilheim çeşitli tarihlerde yalnız ya da birlikte veya BM yetkilileriyle İstanbul'a geldiklerinde LKKM inşaatında incelemelerde bulunuyor ve her defasında binanın konferansa yetişmesi konusundaki kaygılarını dile getiriyorlardı. Aralarında İstanbul Valisi, Başbakan Mesut Yılmaz ve Şişli Belediye Başkanı'nın da bulunduğu kamu görevlileri zaman zaman inşaatta incelemede bulunuyorlardı. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de birkaç kez inşaatı denetledi. 21 Nisan 1996'daki son gelişinde müteahhit Tahsin Kaya ile şantiye şefi Gürel Babayiğit'e binanın haziran başındaki konferansa yetişip yetişmeyeceğini sordu ve her ikisinden de olumlu yanıt aldı. Ama, doğrusu, durum hiç de parlak değildi. Nitekim, Demirel gittikten sonra Gürel Babayiğit yanıma gelip, "Eğer binayı yetiştiremezsek, ikimiz dama çıkıp atlarız artık," diyordu!

17 Mayıs'ta binanın TOKİ'ye devri çalışmaları başladı. Bir yandan da bina içindeki çalışmalar sürüyordu. Konferans Vadisi 20 Mayıs'ta yaya ve taşıt trafiğine kapatıldı, 30 Mayıs sabahı ise mekanlar bir törenle BM'ye devredildi. Konferans başlamadan hemen önce HPKB ofisini LKKM'ye taşıdığımızda binadaki bazı yapım çalışmaları hâlâ sürüyordu. Bu arada kriz çıktığı da oluyordu. Örneğin, konferansın başlamasına bir iki gün kala BM'nin Konferans Hizmetleri Bölümü'nden bir yetkili heyecanla gelerek, ana salonun bazı yerlerinde eşanlı çeviri ve ses sisteminin çalışmadığını bildirdi ve acilen ek bir sistem kurulmasını talep etti. Neyse, bu sorun salona birkaç ek yansıtıcı konularak çözüldü.

23 Nisan 1996: Ankara'da yapılan törende Ev Sahibi Ülke Anlaşması, BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Hüseyin Çelem ile BM Habitat II Genel Sekreteri Dr. Wally N'Dow tarafından imzalandı.

23 Nisan 1996: Konferans sırasında Türkiye'nin ev sahibi ülke olarak katılımcılara ve özellikle yabancı basın mensuplarına tanıtımı konusunda Ankara'da bir toplantı düzenlendi. Dışişleri Bakanlığı'nın başkanlığında yapılan toplantıya Başbakanlık Dış Tanıtım Başdanışmanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Lowe Adam/Yorum Publicis FCB, Image Halkla İlişkiler ve HPKB yetkilileri katıldı.

24 Nisan 1996: İstanbul Organizasyon Komitesi Yürütme Kurulu toplantısında Habitat II hazırlık çalışmalarına ilişkin son gelişmeleri ele alındı.

26 Nisan 1996: Habitat II Konferansı sırasında düzenlenecek olan Uluslararası Ticaret Fuarı konusunda CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ ile Dünya Ticaret Merkezi A.Ş.'nin (DTMAŞ) oluşturduğu Konsorsiyum yetkilileri hazırlıklar konusunda Devlet Bakanı Ünal Erkan'a bilgi verdi. Daha sonra, Habitat II tanıtım faaliyetlerini yürüten Lowe Adam/Yorum Publicis Konsorsiyumu üçüncü kampanya hakkında sunum yaptı.

Ek 8: Devlet Bakanı Ünal Erkan'a Sunulan Rapor

2 Mayıs 1996: Yiğit Gülöksüz ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi temsilcilerinin katıldığı toplantıda, başıboş kedi ve köpekler konusu görüşüldü; konuyla ilgili bir pilot proje geliştirilmesi kararlaştırıldı.

4 Mayıs 1996: Yiğit Gülöksüz, Habitat II Konferansı ana sponsorları Türk Telekom ile Netaş'ın yetkilileri ve Gürel Tüzün, telekomünikasyon hizmetleri ve hazırlıklarla ilgili gelişmeler konusunda medya mensuplarına bilgi verdiler, soruları yanıtladılar.

6-7 Mayıs 1996: Hazırlık Komitesi Bürosu'nun New York'ta yapılan toplantısına Danışma Kurulu üyesi Dr. Necat Erder katıldı. Toplantıda Konferans'ın çalışma biçimine ilişkin düzenlemeler ele alındı.

9 Mayıs 1996: İstanbul Valisi'nin başkanlığında, Yiğit Gülöksüz, HPKB, VİV, Büyükşehir Belediyesi, Dışişleri Bakanlığı, Emniyet Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Bedaş yetkililerinin katılımıyla gerçekleştirilen İl Yürütme Kurulu toplantısında Habitat II hazırlık çalışmaları ve güvenlik konuları ele alındı.

11-26 Mayıs 1996: Kamuoyunu Habitat II Konferansı ve hazırlıkları konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan tanıtım kampanyası gazete, televizyon ve radyolarda 11 Mayıs'ta başladı. 26 Mayıs'a kadar süren kampanya basın, radyo ve televizyon kuruluşlarının sağladığı ücretsiz yer ve zaman kullanılarak gerçekleştirildi.

12 Mayıs 1996: Konferans mekanlarında ve Salıpazarı Antrepoları'nda incelemelerde bulunan Devlet Bakanı Ünal Erkan'a Yiğit Gülöksüz tarafından hazırlık çalışmalarına ilişkin bilgi verildi.

13 Mayıs 1996: Gürel Tüzün, İstanbul İl Genel Meclisi toplantısına katılarak Habitat II konferansı ve hazırlıklar konusunda bilgi verdi.

17 Mayıs 1996: Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin TOKİ Başkanlığı'na teslimine ilişkin çalışmalar başladı.

20 Mayıs 1996: Yiğit Gülöksüz ve Gürel Tüzün, Habitat II Konferansı hazırlık çalışmalarıyla ilgili son durum konusunda medya mensuplarına bilgi verdiler, soruları yanıtladılar.

20 Mayıs 1996: Konferans Vadisi yaya ve taşıt trafiğine tamamen kapatıldı ve ilgililerin bölgeye girişi için özel bir kart uygulaması başlatıldı.

ABD'den getirtilen bomba köpekleri

Hazırlıkları sırasında, güvenlik amacıyla Konferans mekanları için bomba arama köpeklerine gereksinim olduğu, fakat Türkiye'de yalnızca uyuşturucu arama köpeği bulunduğu anlaşıldı. Üstelik bu köpekler uzun süre çalışınca etkili olamadığı için

dönüşümlü olarak çalışmaları gerekiyordu. Bu durumda gerekli olan üç köpeğin yurtdışından temini gerekiyordu. Dışişleri Bakanlığı'nın yurtdışındaki temsilcilikleri ve BM ile yürüttüğü çalışmalar sonucunda, üç bomba arama köpeği ile altı bomba uzmanı (aynı zamanda bakıcı) ve bir bomba şefinin Connecticut Eyalet Polisi'nden, bedeli karşılığında temini yoluna gidildi. Köpeklerin kulübeleri ise Harbiye Orduevi'nin bahçesine yerleştirildi. 30 Mayıs-14 Haziran arasında her sabah konferans mekanlarında bu köpekler yardımıyla bomba araması yapıldı. Ayrıca vadiye giriş çıkışların denetiminde de bu köpekler görev aldı.

Labrador cinsi bu köpeklerin ne kadar iyi yetiştirildiğini ve bomba konusunda ne kadar hassas olduğunu bir sabah çok iyi anladık. Her sabah "bomba" köpekleri ile bakıcıları bütün binayı dolaşarak güvenlik kontrolü yapıyordu. Bir sabah köpek Cumhurbaşkanı Demirel'in odasındaki makam koltuğunda kuşkulu bir şey bulmuşçasına sesler çıkarmaya başlayınca görevliler telaşlanmış. Sonradan orada nöbetçi Türk polisinin gece nöbet sırasında o koltukta oturduğu/uyuduğu ve onun tabancasının teması nedeniyle koltuğa bulaşmış olan barut kokusunun köpeği harekete geçirdiği anlaşıldı.

21 Mayıs 1996: Hazırlık ve uygulama çalışmalarına ek mali kaynak sağlamak amacıyla Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel iş çevrelerine bir akşam yemeği verdi.

27 Mayıs 1996: Habitat II Konferansı katılımcılarının kayıtları Salıpazarı 1. Antrepo'daki Kayıt Merkezi'nde, STK Forumu kayıtları ise Atatürk Kültür Merkezi Fuayesi'nde başladı.

28-29 Mayıs 1996: Türkiye'deki Belediye Birlikleri'nce düzenlenen "2000'e Doğru Yerel Yönetimler" konulu uluslararası toplantı İTÜ Maçka Kampüsü'ndeki G Amfisi'nde yapıldı.

30 Mayıs 1996: Başta LKKM olmak üzere Konferans Vadisi'ndeki mekanlar törenle BM'ye devredildi.

Son anda yetişen bayrak direkleri

Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin (LKKM) önünde BM'nin istekleri uyarınca bir dizi aynı boyda bayrak direği dikilmişti. Konferans mekanlarının BM denetimine devredileceği 30 Mayıs'ta bir gün önce Zeynep telaşla gelerek, BM Protokol Şefi Muzio'nun, direklerden ikisinin diğerlerinden daha uzun olması gerektiğini söylediğini aktardı. Ertesi sabaha kadar bu iki direğin İstanbul dışındaki fabrikada üretilip LKKM'ye getirilmesi ve yerine dikilmesi gerekiyordu. Bu arada direkleri getirecek kamyonun 20 Mayıs itibariyle her türlü yaya ve taşıt trafiğine kapatılan Konferans Vadisi'ne girebilmesi için gerekli izin işleri tamamlanmalıydı. Gerçekten o direkler üretildi ve getirilip ertesi sabah, üstelik yağmur altında yerlerine dikildi. Durumu bilen BM ve HBKP yetkililerinin kaygılı bakışları bütün tören boyunca direkler üzerindeydi. Neyse ki hiçbir sorun yaşanmadı ve bildiğim kadarıyla o direkler hâlâ yerlerinde duruyor.

Fotokopi ve saç kurutma makineleri…

Konferans sırasında milyonlarca sayfaya ulaşan belge çoğaltımı için çok sayıda fotokopi ve baskı makinesine gerek vardı. Bu amaçla Kopiteknik firmasından bir bölümü sponsorluk karşılığı 64 fotokopi makinesi yanında dijital baskı ve faks aygıtları sağlanmıştı. Bunlardan 42 fotokopi makinesi konferans başlamadan birkaç gün önce LKKM'nin bodrum katına kurulmuştu. Kurulumun ertesi sabahı Kopiteknik yetkilisi Çağlayan Arkan alı al moru mor gelerek, gece bodrumda yangın olasılığına karşı önlem olarak kurulmuş olan yağmurlama sisteminin yanlışlıkla çalıştığını ve makinelerin ıslandığını haber verdi. Yeni makine temini için yeterli zaman yoktu. Ama Çağlayan derhal pratik bir çözüm buldu. Kırk kadar saç kurutma makinesi aldırdı ve bunlarla fotokopi makinelerini kurutturmaya girişti. Ve operasyon başarılı oldu! Konferans başladığında fotokopi makineleri de tıkır tıkır çalışıyordu. Konferans boyunca çoğaltılan/basılan sayfa sayısı 7,4 milyonu buldu. (1997'de Siemens'e geçen Çağlayan da 2003'te Microsoft Türkiye'nin genel müdürlüğüne getirildi; 2009'da da Microsoft'un ABD'deki merkezinde Dünya Üretim ve Küresel Kaynaklardan Sorumlu Genel Müdür oldu.)

30 May.-2 Haz. 1996: Resmi Konferans'a paralel olarak düzenlenen Forumlar:

a) Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Forumu (Askeri Müze ve Kültür Sitesi, 30-31 Mayıs),

b) Dünya Özel Sektör Forumu (İTÜ Gümüşsuyu Kampüsü, 30 Mayıs-2 Haziran),

c) Profesyoneller ve Araştırmacılar Forumu (30-31 Mayıs, Yıldız Teknik Üniversitesi),

d) Parlamenterler Forumu (Muhsin Ertuğrul Sahnesi, 30-31 Mayıs),

e) İşçi Sendikaları Forumu (Hilton Oteli, 31 Mayıs-1 Haziran),

f) Vakıflar Forumu (Sabancı Center, 31 Mayıs-1 Haziran),

g) Bilimler Akademileri ve Mühendislik Forumu (Boğaziçi Üniversitesi, 31 Mayıs-1 Haziran).

30 May.-14 Haz. 1996: İTÜ Taşkışla ve Maçka Kampüsleri'nde yer alan STK Forumu'nda günde ortalama 100 toplantı yapıldı. Ayrıca, katılımcı kişi ve kuruluşlar sergiler ve kültür-sanat gösterileri düzenlediler.

30 May.-14 Haz. 1996: Salıpazarı 2. Antrepo'da, yaklaşık 8.000 m^2'lik bir alanda düzenlenen En İyi Uygulamalar Sergisi'nde dünyanın çeşitli ülkelerinden konut ve yerleşim konularındaki uygulamalar yer aldı; video gösterileri ve toplantılar yapıldı.

1 Haziran 1996: TOKİ tarafından Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na hazırlattırılan "Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme" ve "Dünya Kenti İstanbul" sergileri, bakım, onarım ve temizliği yapılan eski Darphane-i

Amire binalarında açıldı. Çok sayıda kültür ve sanat etkinliğinin de düzenlendiği sergiler 30 Eylül'e kadar açık kaldı.

Ek 9: Habitat'ta Sanat Şöleni: Habitart

1-16 Haziran 1996: TÜRSAK Vakfı tarafından, TOKİ'nin desteğiyle düzenlenen "Beyazperdenin Ardındaki Kentler" konulu uluslararası film festivalinde kısa ve uzun metrajlı 89 film gösterildi.

2 Haziran 1996: Açık Hava Tiyatrosu'nda yapılan ve yaklaşık 500 sanatçının katılımıyla gerçekleştirilen Lirik Tarih başlıklı Açılış Gösterisi'nde Türkiye'nin kültürel mozaiği müzik ve dansla yansıtıldı. Açılış Gösterisi'ni İstanbul Devlet Opera ve Balesi Genel Sanat Yönetmeni Yekta Kara ile Ali Taygun hazırladı.

"Lirik Tarih" Gösterisi

Ali Taygun, 2 Haziran gecesi yapılacak açılış töreni için, sanat yönetmeni Yekta Kara'yla birlikte oluşturdukları "Lirik Tarih" konseptinin uygulanmasından sorumluydu. O gecenin başlıca yapımcısıydı. Bu iş için ayrılan süre çok kısaydı ve Ali her zamanki gibi titizleniyor, zaman zaman o gece sahneye çıkacak kişi ya da kurumlarla ilgili olarak, Ev Sahibi Ülke Koordinatörü olduğum için beni bilgilendiriyor, ihtiyaç duyduğunda yardım istiyor, yapmamız gereken ödemeler gecikirse hemen bir "şikayet" mektubu gönderiyor ya da telefona sarılıyordu.

Daha Konferans öncesinde Lütfi Kırdar Kongre Merkezi ile Açık Hava Tiyatrosu'nu da içine alan bölge BM yönetimi altına gireceğinden, oralara giriş için özel kimlik belgeleri gerekecekti. Bu amaçla hazırladığımız listeleri önce Emniyet Müdürlüğü'ne gönderiyor, orada güvenlik soruşturmaları tamamlandıktan sonra, onay verilmiş kişileri içeren listeleri BM Güvenlik Birimi'ne iletiyorduk. Listelerdeki kişilere daha sonra BM tarafından kimlik kartları veriliyordu.

"Sakıncalı" Ali…

Bu süreçte şaşırtıcı bir şey oldu ve Açık Hava Tiyatrosu'nda açılış gecesi hazırlıklarını sürdüren Ali Taygun'un güvenlik soruşturmasının sonucu olumsuz geldi. Yani "sakıncalı" bulunmuştu. Bunun nedeni, onun Barış Derneği Davası'nda yargılanmış olmasıydı. Güvenlik soruşturmasından geçemediği için, Ali o alana, özellikle de Açık Hava Tiyatrosu'na giremeyecek ve tabii hazırlıkları sürdüremeyecekti. Bunun üzerine organizasyon işlerinden sorumlu olan arkadaşım Şefik Onat, BM Güvenlik Örgütü'nün başındaki Michael Hall'u arayarak durumu ona aktardı ve Ali'nin kimlik kartı almasının önemini anlattı. Bu konuşmanın ardından Michael kendi inisiyatifiyle, Ali için kimlik kartı çıkartılmasını sağladı ve Habitat II'nin açılış gecesi hazırlıkları böylece tamamlanabildi.

Ali, açılış gecesinin programında gösterinin temasını şöyle açıklıyordu:

> "İstanbul kültürlerin düğümlendiği bir kent. Doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan bu muazzam kapıdan geçen, kalan herkes kendinden bir şeyler bırakmış. Bırakılanlar iç içe geçmiş, birbirine karışmış ve yine basmakalıp ama doğru bir

deyişle bir mozaik çıkmış. Bu mozaik, Elen, İyon uygarlıklarından Bizans'a oradan Rum, Ermeni ve hatta Yahudi dini müziğine dönüşmüş. Asya'dan Türklerin getirdiği vuruşlar, Afrika'dan Arabistan kanalıyla aktarılan ritimlerle buluşmuş. Ve bütün bunların bir araya gelmesiyle Osmanlı-İslami müzik çıkmış ortaya."

Lirik Tarih gösterisinde sahne alan kişi ve grupları anımsarsak, Ali'nin ne kadar büyük ve güç bir işin üstesinden geldiğini daha kolay anlayabiliriz:

İstanbul Devlet Opera Orkestra ve Korosu ile Bülent Özbek, Ayhan Baran, Erol Uras; İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu Mehter Grubu, Tasavvuf Grubu, Semazenleri ile Ahmet Özhan ve Fasıl Heyeti; İstanbul Devlet Balesi ve Mehmet Sökmen; Modern Dans Topluluğu, Arif Sağ, Sezen Aksu, Balık Ayhan ve Grubu, Bakırköy Belediyesi Halk Dansları Topluluğu, İbrahim Tatlıses, M.F.Ö., Los Paşaros Sefaradis, Polites, Nurhan Damcıoğlu, Aydın Teker Dansçıları, Yahya Soyyiğit, Ergün Şenlendirici.

Daha sonra büyük övgü toplayarak birkaç kez yinelenen, pek çok kez de taklit edilen Lirik Tarih gösterisi işte bu koşullar altında gerçekleştirildi. Açılış gecesinden bir anım da gösteri bittikten sonra zamanın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın gelip beni hararetle kutlamasıydı.

Lirik Tarih Gösterisi'nin daha sonra taklit edilmesi Yekta Kara ile Ali Taygun'un ilgili kişiler aleyhine bir telif hakkı dava açmasına da neden oldu. Bir duruşmada ben de gidip bu gösterinin onların özgün yaratısı olduğuna ilişkin tanıklıkta bulundum. (Bu vesileyle dostum Ali Taygun'u sevgiyle ve şükranla anıyorum.)

Günlük: 03.06-14.06.1996

3 Haziran 1996: Habitat II Konferansı, BM Genel Sekreteri Boutros Boutros-Ghali ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açış konuşmalarıyla çalışmalarına başladı. Konferans Başkanlığı'na Cumhurbaşkanı Demirel seçildi.

3-10 Haziran 1996: İstanbul Dünya Ticaret Merkezi'nde, 22.000 m^2 kapalı ve 10.000 m^2 açık alan üzerinde düzenlenen, çevre dostu, ucuz ve uygun ürünler ile teknolojilerin sergilendiği Uluslararası Konut ve Yapı Teknolojileri ve İnsan Yerleşimleri Fuarı'na 26 ülkeden 400'e yakın firma katıldı.

3-18 Haziran 1996: TOKİ tarafından Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği'ne hazırlattırılan çağdaş sanat sergisi "Öteki", Salıpazarı 1. Antrepo'da düzenlendi. Türkiye'nin çağdaş plastik sanatlar alanının bir panoramasını sunan sergide 185 sanatçının yapıtı yer aldı.

4-7 Haziran 1996: İstanbul Üniversitesi Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün TOKİ desteğiyle düzenlediği "Anadolu'da Yerleşim ve Konut" konulu uluslararası sempozyum İTÜ Gümüşsuyu Kampüsü'nde yapıldı.

4-10 Haziran 1996: Halka açık olan "21. Yüzyıl İçin Habitat Diyalogları"nda, kentlerin morfolojisi, finansman, su sorunu, kentlerde işsizlik, ulaşım, enerji, yurttaşlık ve demokrasi, iletişim ve medya gibi konular ele alındı.

9 Haziran 1996: Çevre Bakanlığı ile BM Çevre Programı tarafından düzenlenen Dünya Çevre Günü programı kapsamında Global 500 Ödülleri dağıtıldı. STK'lar İstanbul Boğazı'nda düzenledikleri gösterilerle Boğaz'daki trafiğin tehlikelerine dikkat çektiler.

12-14 Haziran 1996: Konferans'ın BM Genel Sekreteri Boutros Boutros Ghali ve Cumhurbaşkanı Demirel'in açış konuşmalarıyla başlayan Zirve Bölümü'ne 7 devlet başkanı, 3 başkan yardımcısı, 6 başbakan, 9 başbakan yardımcısı ve 154 bakan katıldı.

14 Haziran 1996: İstanbul Boğazı'nda, denizde ve Boğaziçi Köprüsü üzerinde yer alan ses, ışık ve havai fişek gösterisi Habitat'ı sona erdirirken, İstanbul'un 2004 Olimpiyat Oyunları adaylığını da ilan etti.

Kapanış Gecesi

Habitat II'nin kapanış gösterisinin tasarım ve uygulaması Metin Deniz ile Arhan Kayar'ın dDf (Dream Design Factory) şirketi tarafından gerçekleştirilmiş ve sponsorluğu İstanbul Olimpiyat Komitesi üstlenmişti. Gösteri kentte o güne kadar yapılmış en büyük havai fişek gösterisini de kapsıyordu. Boğaziçi Köprüsü'nün yanı sıra denizdeki teknelerden havai fişekler atılacak, kentin her iki yakasındaki bazı meydanlarda konserler düzenlenecekti. Ayrıca donatılmış teknelerle Türkiye'nin Olimpiyat adaylığının tanıtımı yapılacaktı. Ayrıca o akşam Cumhurbaşkanı Demirel konuklara Çırağan Oteli bahçesinde bir veda yemeği veriyordu. Konuklar gösteriyi oradan, İstanbullular ise sahillerden izleyeceklerdi.

Doğrusu iş arkadaşlarım ve ben biraz kaygılıydık. Gösteriyi sigorta ettirmek için aldığımız fiyat teklifleri o kadar yüksekti ki sigortadan vaz geçerek bir risk almıştık. Çünkü yağmur yağarsa havai fişek gösterisi bir fiyaskoya dönüşebilirdi. Çırağan'a vardığımızda daha önce Ana Yayıncılık'ta çalışmış, o sırada da Lowe Adam'da çalışan Tarık Sipahi'yi gördüm. Bana hiç merak etmemi, çünkü havanın rüzgârlı olduğunu, bunun da yağmur şansını azalttığını söyledi. Biraz rahatladım. Gerçekten şansımız yaver gitti ve gösteri görkemli bir biçimde gerçekleşti. Daha sonra önce VİV'in Esma Sultan'da çalışanlar için düzenlediği veda partisine, sonra da devam etmekte olan resmi konferans oturumu için LKKM'ye gittik. Bunun için konferans boyunca hizmet veren görevli midibüslerden birine bindik. Yollar gösteriyi izlemeye gelenlerle tıklım tıklım doluydu. Giderken şoförün yolcularda para almaya kalktığını görünce duruma müdahale edip engelledik. Şoför, ekmeğine engel olduğumuz için biraz bozuldu tabii.

Burada BM toplantılarındaki bir uygulamadan söz etmek gerekir. Eğer konferans sonuç bildirgesi üzerindeki görüşmeler daha önceden belirlenmiş gün saat 24'te bitmemişse, saat durdurulur ve bu, bir uzlaşıya varıncaya kadar sürdürülür. Habitat'ta görüşmeler ancak sabaha karşı 3'te tamamlandı. Genel Sekreter Wally N'Dow ile Dışişleri Bakanı Emre Gönensay'ın konuşmalarıyla konferans kapandı. Bu arada dışarıda yağmur başlamıştı. Biz Açık Hava Tiyatrosu'ndaki Açılış Gösterisi sırasında yağmur yağabileceği olasılığına karşı Habitat logolu yağmurluklar yaptırmıştık. O gece kullanılma gerek duyulmayan yağmurluklar depodan çıkarıldı ve toplantı katılımcılarının çıkışta alması

için bankoların üzerine yerleştirildi. Görevli polislerin de yağmurluk alma çabaları başarıyla savuşturulduktan sonra toplantı bitti ve çıkan delegeler yağmurluklarını alarak otellerine gittiler.

Bu son dakika jestinin ne kadar etkili olduğunu daha sonra gördük. İsveç Büyükelçisi, o sırada DEİK Direktörü olan Çiğdem Tüzün'ü ziyaretinde, Habitat toplantısının Türkiye hakkındaki görüşlerini çok olumlu etkilediğini ve değiştiğini belirttikten sonra, konferans çıkışında dışarıda yağmur yağarken kendilerine yağmurluk verilmesinin bu değişikliğin nedenlerinden biri olduğunu söylemiş!

Hiçbir hizmet cezasız kalmaz…[1]

Habitat II'nin bitiminden sonra Necmettin Erbakan'ın başbakanlığında kurulan Refahyol Hükümeti'nin ilk işlerinden biri HPKB işlemlerini denetlemek üzere üç kişilik bir kurul oluşturmak oldu. Kurul, Başbakanlık Teftiş, Başbakanlık Yüksek Denetleme ve Maliye Teftiş kurullarından gelen birer üyeden oluşuyordu. Özellikle Başbakanlık Teftiş Kurulu'ndan gelen üye uzunca bir süre Ataköy'deki HPKB ofisinde, onlar için hazırladığımız 200'e yakın ihale ve diğer yazışma klasörleri üzerinde çalışarak bütün işlemlerimizi, deyim yerindeyse, didik didik etti, en ince ayrıntısına kadar inceledi. Diğer üyeler çalışmalarını esas olarak Ankara'da yürüttüler. Bir süre sonra HPKB personeli olarak İstanbul'da yalnız ben, Ankara'da ise Muhasebe Müdürü'müz Narin Coşar kaldığı için teftişin büyük yükünü biz çekiyorduk. Bazen kurul üyeleri için, aydınlatılmasını istedikleri konularla ilgili bilgi notları hazırlıyordum. Bunlardan ikisi aşağıda verilmiştir.

Habitat II Organizasyon Hizmetleri ve Sponsorluk Konusunda Bilgi Notu

1. Kongre organizasyonu alanında faaliyet gösteren firmalar verdikleri hizmet karşılığında sabit aylık ücret + servis ücreti (komisyon) elde etmektedirler. Sabit aylık ücretin hesaplanmasında genellikle, firmanın söz konusu iş için kurduğu ofisin giderleri esas alınır. Bu giderler firmanın çalıştırdığı ana (çekirdek) kadronun ücretlerini de kapsar. Servis ücreti ise, söz konusu iş ile ilgili olarak satın alınan mal ve hizmetler bedelinin belirli bir yüzdesi olarak hesaplanır. Sabit aylık ücret firmanın üstlendiği hizmetleri yerine getirmek için yapacağı giderlerin ancak bir bölümünü karşılar.

2. Habitat II organizasyon hizmetleri ihalesinde de benzer bir uygulamaya gidilmiştir. İhaleyi kazanan VİV Habitat II Birlikteliği'ne (VİV) Ağustos 1996 sonuna kadar her ay 30.675 ABD Doları karşılığı TL aylık ücret olarak ödenmiş, servis ücreti yüzdesi ise, mal ve hizmet bedellerinin (KDV hariç) yüzde 11'i olarak belirlenmiştir.

3. Türkiye'de daha önce bu ölçekte bir kongre organizasyonu yapılmamış olduğu için, Habitat II organizasyon hizmetleri ihale dosyasının hazırlanması sırasında, Danimarka ve Mısır gibi, Birleşmiş Milletler (BM) konferansı yapılan ülkelerin deneyimlerinden de yararlanılmıştır. Söz konusu ülkelerde düzenlenen BM konferanslarında, VIP araçlarının temini dışında, ayni sponsorluk pek önem taşımadığından, Toplu Konut İdaresi

[1] Bir Ankara deyişi!

Başkanlığı (TOKİ) Habitat II Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) tarafından hazırlanan ihale belgelerinde bu konu üzerinde durulmamıştır.

4. İhalenin açılmasından sözleşme görüşmelerine kadar geçen süre içerisinde, ayni sponsorluk olanaklarının başlangıçta tahmin edilenden daha geniş olduğu görülmüştür. Dolayısıyla sponsorluk konusu sözleşme görüşmelerinde gündeme getirilmiştir. VİV, organizasyona ilişkin mal ve hizmetlerin bir bölümünün sponsorluk yoluyla bedelsiz ya da indirimli olarak sağlanmasının (ayni sponsorluk) kendilerinin yürüteceği organizasyon ve koordinasyon hizmetini ve sorumluluğunu, dolayısıyla bunun için yapacağı giderleri azaltmayacağını, ancak servis ücretini olumsuz olarak etkileyeceğini ileri sürmüştür. Görüşmeler sonucunda, söz konusu mal ve hizmetlere ilişkin organizasyon ve koordinasyonu VİV'in yürütmeye devam ettiği durumlarla sınırlı kalmak üzere, ayni sponsorluk bedelinin yüzde 50'si üzerinden servis ücreti ödenmesi konusunda mutabakata varılmıştır. Ayrıca uygulamada, Türk Telekom örneğinde olduğu gibi, kamu kuruluşlarının sağladığı ayni sponsorluklarda VİV'e herhangi bir servis ücreti ödenmemiştir.

5. Benzer bir biçimde, VİV'in kendi inisiyatifiyle bulduğu sponsorluklarda, sponsorluk bedeli üzerinden yüzde 10 tutarında ek komisyon ödenmesi konusunda da anlaşmaya varılmıştır. Ancak, VİV'in hangi konularda sponsor arayabileceği HPKB'nin görüş ve onayına bağlanmıştır. Burada amaç, bir yandan VİV'i sponsor bulmaya teşvik ederek maliyetleri düşürmek; öte yandan da, HPKB'nin bulabileceği bazı sponsorlar ile VİV'in daha önceden temas etmesi sonucu gereksiz yere komisyon ödeme zorunda kalmamak olmuştur.

* Bu not, HPKB işlem ve hesaplarını denetlemekte olan Teftiş Kurulu üyelerinin şifahi talebi üzerine hazırlanmıştır.

HABITAT II Destekleyicileriyle İlgili Bilgi Notu

Ayni Destek

1) Türk Telekom-Netaş: Konferans'ın telekomünikasyon ağını ve gerekli donanımı ücretsiz sağladı.

2) Estron AŞ: Bilgisayar donanımını ve gerekli teknik hizmetleri ücretsiz sağladı.

3) Beko Teknik: Konferans mekanlarında monitör olarak kullanılan TV'leri ücretsiz sağladı.

4) Medya kuruluşları Habitat II Konferansı'na ilişkin tanıtım kampanyaları kapsamında, yaklaşık değeri 9-10 milyon ABD Doları olarak tahmin edilen ücretsiz yer ve zaman sağladı

Ayni-Nakdi Destek

5) Sensormatic: Kapalı devre güvenlik sistemini kurma işi kapsamında 100.000 ABD Doları tutarında kısmi mali destek sağladı.

6) Kopiteknik: Fotokopi ve faks cihazlarını temin etme ve işletme işi kapsamında 100.000 ABD Doları tutarında kısmi mali destek sağladı.

7) TNT Express: Konferansla ilgili duyuru ve belgelerin gönderilmesinde 100.000 ABD Doları tutarında kısmi mali destek sağladı.

Nakdi Destek

8) 2 Haziran 1996 akşamı Açıkhava Tiyatrosu'nda yapılan Açılış Gösterisi büyük ölçüde, Emlak Bankası tarafından sağlanan 20 milyar TL tutarındaki kaynakla finanse edildi.

9) 14 Haziran 1996 akşamı yapılan Kapanış Gösterisi ve yan etkinlikleri ise İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Komitesi tarafından finanse edildi (yaklaşık 60 milyar TL).

10) Bunlara ek olarak, başta Vakıfbank (20 milyar TL) ve Sabancı Holding (8 milyar TL) olmak üzere, Doğuş Holding, Demirören Grubu, Türkiye Ekonomi Bankası, Egebank, Otosan, Profilo-Peg, Altın Yıldız, Kale Bodur, Vakko ve Çarmıklı Holding gibi kuruluşlar toplam 55.386.400.000 TL tutarında nakdi destek sağladılar.

11) Yukarıdaki bilgiler resmi Konferans ile kültür ve sanat etkinliklerini finanse etmek için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na sağlanan destekleri kapsamaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları Forumu gibi Konferans yan etkinlikleri için sağlanan destekler ile ilgili bilgiler söz konusu etkinlikleri düzenleyen kuruluşlardan alınabilir.

Bu dönemde ayrıca Refah Partisi milletvekilleri TBMM'de verdikleri soru önergeleriyle Habitat sürecini sorguluyor, başarısını gölgelemeye çalışıyorlardı. Örnek olarak bunlardan ikisine verilen yanıtlar aşağıda görülmektedir:

Milletvekillerine Yanıtlar

Veysel CANDAN (Konya milletvekili)

Soru: Habitat Konferansı'nın maliyeti ne olmuştur, Türkiye'ye ne gibi yararlar sağlamıştır? Bundan sonrası için planlananlar nedir?

Cevap:

(1) HABİTAT KONFERANSI'NIN MALİYETİ

- Bakanlar Kurulu'nun 18 Temmuz 1994 tarih ve 94/5889 sayılı kararıyla Habitat II'nin finansman gereğinin Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan (GDF) karşılanması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Yüksek Planlama Kurulu'nun 20 Eylül 1994 tarih ve 94/T-72 sayılı Kararı ile 9.979.612 ABD Doları karşılığı TL; 17 Nisan 1996 tarih ve 96/T-35 sayılı Kararı ile de 14 milyon ABD Doları karşılığı TL hibe olarak GDF'den TOKİ Başkanlığı'na tahsis edilmiştir. GDF'den tahsis edilen toplam kaynak 1,7 trilyon TL olmuştur. GDF dışı kaynaklardan ise, 154,5 milyar TL'si sponsorluklardan, 89,7 milyar TL'si de Uluslararası Ticaret Fuarı'ndan olmak üzere, toplam 341 milyar TL gelir sağlanmıştır.
- Hazırlık ve uygulama çalışmalarının toplam maliyeti (KDV dahil) 2,4 trilyon TL olmuştur. Bu tutarın 203 milyar TL'sini KDV oluşturmaktadır. Maliyet kalemlerinin

yaklaşık 1,1 trilyon TL'lik bölümü inşaatlar ile taşıt, mobilya, donanım ve araç gereç alımı için yapılan harcamalardır ve bu nitelikleriyle yatırım harcaması niteliği taşımaktadırlar.

- Başta Büyükşehir Belediyesi olmak üzere, İstanbul'daki belediyelerin Habitat II Konferansı nedeniyle yürüttükleri çalışmalar nedeniyle kendilerine GDF'den 840 milyar TL tahsis edilmiştir. Bu kaynak yol bakım onarımı, yaya kaldırımı yapımı, sinyalizasyon gibi altyapı çalışmalarına harcanmıştır.

(2) HABİTAT II KONFERANSI'NIN TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ VE YARARLARI

- Yaklaşık 20 bin kişi olan yabancı katılımcıların İstanbul'da ortalama 10 gün kaldığı ve bu süre boyunca en muhafazakar tahminle ortalama 1500'er ABD Doları harcadığı varsayımına dayalı bir hesaplamaya göre, bu katılımcıların kente 30 milyon ABD Doları bıraktığı tahmin edilmektedir.
- Habitat II Konferansı'nın Türkiye açısından önemli bir yararı, bu tür büyük çaplı organizasyonlar düzenleme kapasitesini büyük ölçüde artırmış olmasıdır. İstanbul bir yanda, başta Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre Merkezi olmak üzere, çeşitli toplantı mekanları kazanmış; öte yanda, uluslararası kongre turizminin gerektirdiği donanım ve malzeme stoku genişlemiş, deneyimli personel sayısı artmıştır. Bu gelişme İstanbul'un uluslararası kongre turizmi merkezi olması yolundaki iddiasını pekiştirmiştir.
- Öte yandan, böylesine geniş katılımlı bir BM Konferansı'nın başarıyla düzenlenmesi, Türkiye'nin benzer kapsamdaki uluslararası diğer faaliyetleri gerçekleştirebilecek olanak ve yeteneklere sahip olduğunu da kanıtlamıştır. Habitat II Konferansı'nın organizasyonunda elde edilen başarı İstanbul'un 2004 Olimpiyat Oyunları adaylığını büyük ölçüde güçlendirmiştir.
- Türkiye'nin 20. yüzyılın son BM Zirvesi'ne ev sahipliği etmesi, ülkemizde konut ve yerleşmeler alanında var olan zengin bilgi ve deneyim birikiminin uluslararası platforma taşınması, tanıtılması açısından da çok yararlı olmuştur. Başta TOKİ olmak üzere, Emlak Bankası, Türk-Konut ve Türkkent gibi, bu alanlarda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatiflerin Habitat etkinlikleri kapsamında ödüllendirilmeleri de bu gelişmenin bir göstergesidir. Bu zengin bilgi ve deneyim birikimi etkisini Habitat Gündemi hazırlıkları sırasında da göstermiş ve "yaşanabilirlik ilkesi", bu çalışmalara katılan Türk temsilciler tarafından önerilerek kabul görmüş ve metnin temel ilkeleri arasında yerini almıştır.
- Habitat II Konferansı'nda kabul edilen İstanbul Deklarasyonu, İstanbul'un Konferans'a damgasını vurmasını sağlamıştır. Konferans'a, bundan böyle, İstanbul'un adıyla birlikte atıfta bulunulacaktır. Bu da, İstanbul'un bir "dünya kenti" olma iddiasını güçlendirmiştir.
- Türkiye ilk kez ev sahipliği yaptığı bu çaptaki bir BM Konferansı'nın gerek organizasyonunu, gerek yürütülmesini ve sonuçlandırılmasını başarıyla gerçekleştirmiştir. Bu başarısı nedeniyle, Türkiye'de Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin bir bölgesel ofisinin kurulması gündeme gelmiştir. Bu konudaki çalışmalar sürdürülmektedir.
- Özetle, Türkiye'nin Konferans'ın başarısı için gösterdiği çabalar hedefine ulaşmıştır. Bu başarıdan gerektiği gibi yararlanılması için, Türkiye'nin Habitat II kararlarını izleme ve uygulama çalışmalarında da aktif rol alması ve bu çalışmalara öncülük etmesi yararlı olacaktır. Nitekim, ülkemizde başlatılan Yerel Habitat çalışmaları BM Genel Kurulu'nda büyük ilgi görmüş ve Habitat Sekretaryası tarafından da desteklenmiştir. Konut ve insan yerleşimleri alanındaki bilgi ve deneyim birikimi nedeniyle TOKİ, hazırlık ve uygulama çalışmalarında olduğu gibi, Habitat II

uygulama ve izleme çalışmalarına da büyük katkıda bulunacak ve başarılı olacaktır.

Yakup BUDAK (Konya Milletvekili)

Soru: Belediyeler Habitat sürecine gerektiği gibi katıldılar mı? Habitat Konferansı çalışmaları ve belgeleri yeterince yaygınlaştırıldı mı? Dünya finans çevrelerinin Konferansı kendi ürün ve etkinlikleri için bir "fuar" alanı olarak kullandığı iddiası konusundaki görüşünüz.

Cevap:

(1) YEREL YÖNETİMLERİN HABİTAT KONFERANSI HAZIRLIK VE UYGULAMA SÜRECİNE KATILIMLARI

- Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Kütahya Büyükşehir Belediyeleri; Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği; Şişli Belediyesi ve Türk Belediyecilik Derneği, Ulusal Komite üyesi olarak Habitat II Konferansı'na sunulan Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nın hazırlık çalışmalarına katılmış ve katkıda bulunmuşlardır.
- Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği (12-13 Ocak 1996), Akdeniz Belediyeler Birliği (20 Ocak 1996), Ege Belediyeler Birliği (27 Ocak 1996) ve Türk Belediyecilik Derneği (19 Mart 1996) tarafından düzenlenen toplantılarda Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nın yanı sıra, yerel yönetimlerin Habitat II Konferansı'na hazırlanması konusu da ele alınmıştır.
- Türkiye'deki Belediye Birlikleri'nce düzenlenen "2000'e Doğru Yerel Yönetimler" konulu uluslararası toplantı, 28-29 Mayıs 1996 tarihlerinde, İstanbul Teknik Üniversitesi Maçka Kampusu'nda yapılmıştır.
- Habitat II Konferansı kapsamında, 30-31 Mayıs 1996 tarihlerinde Askeri Müze ve Kültür Sitesi'nde yapılan Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı'na, başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere, ülkemizdeki belediyelerin ve yerel yönetim örgütlerinin temsilcileri de katılmıştır.

(2) HABİTAT KONFERANSI'NA İLİŞKİN BİLGİLERİN YAYGINLAŞTIRILMASI

- Habitat II hazırlık çalışmaları sırasında yürütülen geniş kapsamlı tanıtım kampanyaları ile Konferans'a ilişkin bilgi, belge ve görüşlerin yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Bu amaçla hazırlanan broşürler gazeteler ve bankalar aracılığıyla dağıtılmış, çok sayıda radyo ve televizyon programında Habitat konusunun ele alınarak tartışılması sağlanmıştır. Gazete, radyo ve televizyon aracılığıyla yürütülen bu kampanyaya ek olarak, Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı çok sayıda basılmış, belediyelere, sivil toplum kuruluşlarına, üniversitelere ve diğer ilgili kişi ve kuruluşlara dağıtılmıştır. Bu bilgilendirme kampanyasında, ilk sayısı Aralık 1995'te, 6. sayısı ise Eylül 1996'da yayımlanan Habitat Bülteni'nden de yararlanılmıştır. Habitat Konferansı sonuç belgeleri olan İstanbul Deklarasyonu ile Habitat Gündemi ise basılma aşamasındadır.
- Habitat Konferansı'na ilişkin yaygın bilgilendirme çalışmaları önümüzdeki dönemde yürütülecek olan izleme ve uygulama aşamasında da sürdürülecektir.

(3) ULUSLARARASI FİNANS KURULUŞLARININ KONFERANS'I KULLANMASI

- Başta Dünya Bankası olmak üzere, Konferans'a katılan uluslararası finans kuruluşları da kendi görüş ve önerilerini katılımcılara sunmuşlardır. Birleşmiş Milletler'e bağlı bir kuruluş olan Dünya Bankası dışında kalan diğer uluslararası finans kuruluşları bu amaçla Dünya Özel Sektör Forumu'nun sağladığı olanaktan yararlanmıştır. Sendikalar, vakıflar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları,

bilimler akademileri gibi gruplar tarafından düzenlenen öteki forumlarda olduğu gibi, Özel Sektör Forumu'nda ortaya çıkan görüş ve öneriler de Konferans'ın II. Komite'sine sunulmuş ve Resmi Konferans tarafından "dikkate alınmıştır".

Gene bu kapsamda 1997 yılında hazırlanmış olan bir bilgi notunda kısaca Habitat II'nin önem ve yararları özetleniyordu:

Habitat II Konferansı'nın Türkiye Açısından Önemi ve Yararları

- Dışişleri Bakanlığı'nın 24 Haziran 1996 tarih ve TAGY/760.478/HAB-II/96-1165 sayılı Genelgesi'nde, "Türkiye ilk kez ev sahipliği yaptığı bu çaptaki bir BM Konferansı'nın gerek organizasyonunu, gerek yürütülmesini ve sonuçlandırılmasını başarıyla gerçekleştirmiştir. Kabul edilen İstanbul Deklarasyonu İstanbul'un Konferans'a damgasını vurmasını sağlamıştır. Konferans'a, bundan böyle, İstanbul'un adıyla birlikte atıfta bulunulacaktır. Öte yandan, böylesine geniş katılımlı bir BM Konferansı'nın başarıyla düzenlenmesi, Türkiye'nin benzer kapsamdaki uluslararası diğer faaliyetleri gerçekleştirebilecek olanak ve yeteneklere sahip olduğunu da kanıtlamıştır," değerlendirmesi yer almaktadır. Nitekim, bu başarısı nedeniyle, Türkiye'de BM İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin (Habitat) bir bölgesel ofisinin kurulması gündeme gelmiştir.
- Türkiye'nin 20. yüzyılın son BM Zirvesi'ne ev sahipliği etmesi, ülkemizde konut ve yerleşmeler alanında var olan zengin bilgi ve deneyim birikiminin uluslararası platforma taşınması, tanıtılması açısından da çok yararlı olmuştur. Başta TOKİ olmak üzere, Emlak Bankası, Türk-Konut ve Türkkent gibi, bu alanlarda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatiflerin Habitat etkinlikleri kapsamında ödüllendirilmeleri de bu gelişmenin bir göstergesidir. Bu zengin bilgi ve deneyim birikimi etkisini Habitat Gündemi hazırlıkları sırasında da göstermiş ve "yaşanabilirlik ilkesi", bu çalışmalara katılan Türk temsilciler tarafından önerilerek kabul görmüş ve metnin temel ilkeleri arasında yerini almıştır.
- Habitat II Konferansı'nın Türkiye açısından bir başka önemli yararı, bu tür büyük çaplı organizasyonlar düzenleme kapasitesini büyük ölçüde artırmış olmasıdır. İstanbul bir yanda, başta Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre Merkezi olmak üzere, çeşitli toplantı mekanları kazanmış; öte yanda, uluslararası kongre turizminin gerektirdiği donanım ve malzeme stoku genişlemiş, deneyimli personel sayısı artmıştır. Bu gelişme İstanbul'un uluslararası kongre turizmi merkezi olması yolundaki iddiasını pekiştirmiştir. Öte yandan, yaklaşık 20 bin kişi olan yabancı katılımcıların İstanbul'da ortalama 10 gün kaldığı ve bu süre boyunca kişi başına ortalama 1.500 ABD Doları harcadığı varsayımına dayalı bir hesaplamaya göre, bu katılımcıların kente 30 milyon ABD Doları bıraktığı tahmin edilmektedir.
- Özetle, Türkiye'nin Konferans'ın başarısı için gösterdiği çabalar hedefine ulaşmıştır. Bu başarıdan gerektiği gibi yararlanılması için, Türkiye'nin Habitat II kararlarını izleme ve uygulama çalışmalarında da aktif rol alması ve bu çalışmalara öncülük etmesi yararlı olacaktır. Nitekim, ülkemizde başlatılan Yerel Habitat çalışmaları BM Genel Kurulu'nda büyük ilgi görmüş ve Habitat Sekretaryası tarafından da

desteklenmiştir. Konut ve insan yerleşimleri alanındaki bilgi ve deneyim birikimi nedeniyle TOKİ, hazırlık ve uygulama çalışmalarında olduğu gibi, Habitat II uygulama ve izleme çalışmalarına da büyük katkıda bulunacak ve başarılı olacaktır.

İktidarın Habitat II hazırlık ve uygulamalarını sorgulama çabaları devam ederken, HPKB'nin tasfiyesine yönelik çalışmalar da sürdürülüyordu. Konferansın bitimini izleyen dönemde ilk olarak konferansta kullanım için alınan araç gereçler ve diğer malzemeler Ankara'ya TOKİ Başkanlığı'na gönderilmişti. Bazı malzemeler ise çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına bedelsiz olarak devredilmiş ya da yed-i emin olarak teslim edilmişti. Bunlara bir örnek olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'yle imzalanan tutanak aşağıdadır.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü'yle Tutanak

3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı sırasında alınan güvenlik önlemlerinin eksiksiz yerine getirilebilmesi amacıyla, Birleşmiş Milletler Güvenlik Şefi Yardımcısı Sayın Michael Hall tarafından düzenlenen ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından bilahare son hali verilen ihtiyaç listesi (Ek 1) çerçevesinde, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından satın alınan ve dökümü ekli listede verilen donanım ve malzeme (Ek 2), Konferans sonrasında yed-i emin sıfatıyla İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne eksiksiz ve hasarsız olarak teslim edilmiştir.

İşbu tutanak 2 nüsha halinde 20 Kasım 1996 tarihinde İstanbul'da tanzim ve imza edilmiştir.

Teslim Eden
BAŞBAKANLIK TOPLU KONUT İDARESİ BAŞKANLIĞI adına

Yiğit GÜLÖKSÜZ
Başkan

Teslim Alan
İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ adına

Kemal YAZICIOĞLU
İstanbul Emniyet Müdürü

Ek 2

İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ'NE
TESLİM EDİLEN DONANIM VE MALZEMELER

TÜRÜ	Adet
X-Ray (Rapiscan 320)	8
Kapı dedektörü (Rapiscan AMD 750)	20
El dedektörü (Rapiscan IPD9)	50
Güvenlik bariyeri	1.500
Seyyar tepe lambası ve siren	75
Sabit tepe lambası ve siren	150
Video kamera (MS4 VHS)	10
Video kamera (UC8HI 8 mm)	10
Fotoğraf makinesi (Canon EOS 50)	10
Objektif (28-105 mm zoom)	10

Objektif (75-300 mm zoom)	10
Zoomlu flaş (Canon 540 EZ)	10
Flaş objektif (Compact-Macro EF 50 mm)	1
Makro objektif (EF 100 mm, f/2.8)	1
Makro flaş (ML3)	1
Life size converter	1
Teleobjektif (EF 300 mm, f/2.8)	1
Teleobjektif (EF 600 mm, f/4)	1
Extender (EF 2X)	1
Takım elbise	380

Refahyol Hükümeti'nin bir icraatı da 1996 sonunda Yiğit Gülöksüz'ün görevine son vererek yerine Hamdi Karadaş'ı atamak oldu. Yeni başkan HBKB çalışmalarının bir an önce sonuçlandırılmasını istiyordu, ama bunun için gerekli ek finansal kaynak bir türlü sağlanmıyordu. Oysa, hazırlık ve uygulama çalışmaları sırasında birlikte çalışılan CNR, VİV, Lowe Adam gibi kuruluşlarla hesap mutabakatına varılması ve mahsuplaşmanın yapılması gerekiyordu. Bunun için ihtiyaç duyulan kaynak aktarımını sürekli gecikmesi nedeniyle bazı anlaşmazlıklar baş gösterdi. Örneğin VİV'le ilişki sonunda mahkemeye düşmüştü. TOKİ Hukuk Müşavirliğinin talebi üzerine bu konuda hazırlanan bilgi notu aşağıdadır.

VİV Talepleriyle İlgili Bilgi Notu (1)

1. Aylık Servis Ücreti

VİV Habitat II Birlikteliği'nin 26 Kasım 1996 tarih ve 112601 sayılı yazısı (Ek 1) ile, kendileriyle imzalamış olduğumuz Sözleşme uyarınca, Ağustos 1996 sonuna kadar her ay 30.675 ABD Doları tutarında aylık servis ücreti ödendiği belirtilmiş ve İdaremizin ödemelerini geciktirmesi nedeniyle, VİV Ofisi'nin çalışmalarını, daha küçük bir kadroyla da olsa, sürdürmek zorunda kaldığı gerekçesiyle, Eylül, Ekim ve Kasım ayları için aylık 10.650 ABD Doları aylık servis ücreti ödenmesi talep edilmiştir. İdaremiz Hukuk Müşavirliği'nin bu talep konusunda vermiş olduğu 23 Aralık 1996 tarih ve 06361/978 sayılı görüşü (Ek 2) temel alınarak, bu taleplerinin karşılanmasının mümkün olmadığı, 15 Ocak 1997 tarih ve VİV/Mal./97/01 sayılı yazımızla (Ek 3) VİV'e bildirilmiş, buna ilişkin fatura iade edilmiştir.

2. Avans Mahsubu ve Kur Farkı

İdaremiz tarafından VİV'e verilmiş olan avansların mahsubu için avans geri ödeme tarihi olarak, ilgili hakedişin verildiği tarih olan 24 Haziran 1996'nın alınacağı 12 Kasım 1996 tarih ve VİV/Mal./96/45 sayılı yazımızla (Ek 4) VİV'e bildirilmiştir. Buna karşılık VİV, 13 Kasım 1996 tarih ve 111304 (Ek 5) sayılı yazı ile, avans geri ödeme tarihi olarak 3 Haziran 1996'nın alınmasını talep etmiş ve bu talebi, söz konusu harcamaların önemli bir bölümünün bu tarih itibariyle gerçekleştirilmiş olmasına dayandırmıştır. İdaremiz Hukuk Müşavirliği'nin bu talep konusunda vermiş olduğu 7 Ocak 1996 tarih ve 06361/7-0090 sayılı görüşü (Ek 6) temel alınarak, bu taleplerinin karşılanmasının

mümkün olmadığı, 15 Ocak 1997 tarih ve VİV/Mal./97/02 sayılı yazımızla (Ek 7) VİV'e bildirilmiş, buna ilişkin fatura iade edilmiştir.

3. Otellere "No-Show" Ödemeleri

VİV'e göndermiş olduğumuz 6 Eylül 1996 tarih ve VİV/Otel/96/01 sayılı yazımızda (Ek 8), "otellerden elde edilen komisyon gelirinden İdaremize düşen pay" düzeyine "indirilmesi durumunda, otellerin 'no-show' faturalarının ödenmesi konusunun dikkate alınabileceği" bildirilmiştir. VİV'in 26 Kasım 1996 tarih ve 112601 sayılı yazısında (Ek 1), otellerden elde edilen net gelirden İdaremizin payının 17.232.579.263 TL olmasına karşılık, "no-show" bedellerinin toplamının 27.294.835.742 TL olduğu belirtilmiş ve aradaki fark olan 10.062.256.479 TL için ek fatura düzenlenmiştir. İdaremiz görüşüne aykırı olan bu durumun kabul edilemeyeceği, 24 Ocak 1997 tarih ve VİV/Mal./97/03 sayılı yazımızla (Ek 9) VİV'e bildirilmiş, buna ilişkin fatura iade edilmiştir.

4. Tahsil Edilemeyen Delegasyon Alacakları

VİV'in 26 Kasım 1996 tarih ve 112601 sayılı yazısı (Ek 1) ile, delegasyon hizmetleri gelirlerinden 4.715.799.573 TL'lik bölümün tahsil edilemediği belirtilerek, bu tutar için ek fatura düzenlenmiştir. Sözü edilen delegasyon hizmetlerini sunma ve bedellerini tahsil etme işleri VİV'in sorumluluğu altında yürütüldüğünden, tahsil edilemeyen alacakların İdaremize fatura edilmesinin kabul edilemeyeceği, 24 Ocak 1997 tarih ve VİV/Mal./97/04 sayılı yazımızla (Ek 10) VİV'e bildirilmiş, buna ilişkin fatura iade edilmiştir.

Bu çalışmaları yürütürken TOKİ Başkanlığı'ndan gelen 14 Nisan 1997 tarih ve 06361/474/2140 sayılı yazıyla, İstanbul bürosunda bulunan tüm belgeleri, araç ve gereçleri TOKİ uzmanı Önder Tunçalp'a bir tutanakla 7 gün içerisinde teslim etmem istendi. Ne var ki, daha önce iş yaptığımız kuruluşlarla ilişkilerimizi bir türlü sonuçlandıramamış olduğumuz için bu talebi karşılamak mümkün olmadı. Bunun üzerine 15 Mayıs 1997 tarih ve 0637110/2589 sayılı gene Hamdi Karadaş imzalı bir yazıyla, görevimi artık Ankara'daki İdare Hizmet binasında yürütmemin uygun görüldüğü ve İstanbul Bürosunda bulunan tüm evrak belge ve eşyaların sigortalanarak ve gerekli emniyet tedbirleri alınarak Ankara'ya götürülmesi talep edildi. Bu arada TOKİ Hukuk Müşavirliği'nin VİV sorunuyla ilgili 12 Haziran tarihli yazısına yanıt olarak 17 Haziran tarihli aşağıdaki görüşü gönderdim.

VİV Talepleriyle İlgili Bilgi Notu (2)

OTELLERE "NO-SHOW" ÖDEMELERİ

"Davalının bu beyanı, kanuna ve sözleşmeye aykırı olarak talep ettikleri bir komisyon ödemesinin yapılmaması nedeniyle ödemeden kaçındığının ikrarıdır," sözleri yanlıştır. Çünkü Davacının otellerden sağladığı komisyon gelirlerinden İdaremize % 35 pay ödemesi Sözleşme hükmüdür. Dolayısıyla burada "haksız ve kanunsuz" bir talep söz konusu değildir.

AVANS MAHSUBU VE KUR FARKI

Bu konuda daha önceki cevabımızda belirtilen görüşler saklı kalmak kaydıyla, şu iki noktaya değinilebilir:

(1) Davacı, kendisine 12.6.1996 tarihinde ödenen 252.140 ABD Doları tutarındaki avansla ilgili olarak, "alınan avansların hesabı 3.6.1996 tarihinde yapılmış, ödemesi ise ancak 12.6.1996 tarihinde yapılabilmiştir. Bu nedenle avans hesabında kur olarak 3.6.1996 tarihli kurlar esas alınmıştır," demektedir. Burada ne denmek istendiği açık olamamakla birlikte, avansın alınmadan harcanması ve geri ödenmesi gibi mantıksız bir durum ortaya çıkmaktadır.

(2) Davacının, söz konusu avansların Konferans'ın başlama tarihi olan 3.6.1996'dan önce harcandığını, ilgili harcama belgeleriyle kanıtlama konusunda herhangi bir çabası görülmemektedir.

AYLIK SERVİS ÜCRETİ

Davacının, "sözü edilen asgari düzeydeki büro hizmetleri ve personel istihdamı davalının kusurlu davranışları sonucu olmuştur," iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. Tümüyle Davacı tarafından yürütülen otellere "no show" ödemeleri, delegasyon hizmetleri gelirleri gibi konulardaki işlemlerin Kasım-Aralık 1996'ya kadar uzamasında İdaremizin herhangi bir kusuru söz konusu olmamıştır. Kaldı ki, Davacının bürosunu ne kadar çalışır durumda tuttuğu da tartışmaya açıktır. Çünkü, VİV hakkında yurtdışından gelen şikayetlerin çoğunda, VİV'de muhatap bulamadıklarından yakınılmaktadır.

KESİN TEMİNAT MEKTUBUNUN İADESİ

Daha önceki cevabımızda da belirtildiği gibi, kesin teminat mektubunun hangi koşullar altında iade edileceği Sözleşmenin 8/c maddesinde hükme bağlanmıştır: "Hizmetlerin Sözleşme ve şartname hükümlerine uygun bir biçimde yerine getirildiği anlaşıldıktan ve

> "FİRMA'nın bu işten dolayı TOKİ'ye, kendi personeline ve Sosyal Sigortalar Kurumu'na herhangi bir borcunun olmadığı ve bu işle ilgili olarak ücret sayılan ödemelerden yapılan vergi kesintilerinin ödendiği tespit edildikten ve kesin hesapların TOKİ'ce onaylanmasından sonra 45 (kırkbeş) takvim günü içinde kesin teminatın tümü geri verilir."

(i) Sözleşme'nin 10.1. maddesi uyarınca % 35'i İdaremize bırakılacak olan ve delegasyon, kira, sergi, tur, Sodexho Pass, faturalı ve faturasız otel komisyon gelirlerini içeren "Gerçekleşen Brüt Gelirler" ile tümüyle İdaremize ait olan Shuttle Pass gelirlerine ilişkin Bağımsız Denetçi Raporu, 30 Ocak 1997 tarih ve VİV/Mal./97/08 sayılı yazımızla VİV'den istenmiş, ancak henüz İdaremize iletilmemiştir.

(ii) VİV'in "kendi personeline ve Sosyal Sigortalar Kurumu'na herhangi bir borcunun olmadığı ve bu işle ilgili olarak ücret sayılan ödemelerden yapılan vergi kesintilerinin ödendiği" konusundaki belgeler henüz İdaremize verilmemiştir. Bu konuda Davacının beyanları yeterli değildir.

DELEGASYON ŞİKAYETLERİ

Bu tür şikayetler genellikle önce VİV'e gönderilmiş, ancak bir sonuç alınmaması üzerine daha sonra Dışişleri Bakanlığı'na başvurulmuştur. Çok sık rastlanan bir şikayet, VİV'de muhatap bulamamak olmuştur. TOKİ tarafından VİV'e iletilen delegasyon şikayetleri konusunda da VİV'den herhangi bir yanıt alınamamıştır.

19 Haziran 1997 tarih ve 0637110/3259 sayılı yeni bir yazıyla 24 Haziran tarihine kadar Ankara'daki görev yerimde göreve başlamadığım takdirde sözleşmemin feshedileceği bildirildi. Bu arada, HPKB'nin yürüttüğü işleri denetlemekle

görevlendirilen üç kişilik Teftiş Kurulu hazırladığı raporu 20 Haziran tarih ve 31/97-6 sayılı bir yazıyla Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na iletmişti. Gizli olması nedeniyle ayrıntısına giremeyeceğim bu raporda TOKİ'nin Habitat II Konferansı ile ilgili işlem ve hesaplarında yasalara aykırılık ve usulsüzlük görülmediği, mali kayba yol açan bir işlemin bulunmadığı sonucuna varılıyordu.

23 Haziran'da TOKİ Başkanlığı'na aşağıdaki yazıyı gönderdim

> "Başkanlık Makamının talimatı doğrultusunda, İstanbul Ofisi'nde bulunan bütün evraklar 16 koli halinde İdaremiz Merkez Binası'nda bulunan HPKB Ofisi'ne getirilmiş; 34AİA70 plakalı resmi araç Ataköy'deki Mimar Sinan Sitesi'nin kapalı garajına teslim edilmiş; İstanbul Ofisi'nde kalan ofis demirbaşları ile elektrikli ve elektronik araç gereçler ise sigorta ettirilmiştir. Söz konusu işlemlerin tamamlanması üzerine, Ankara'ya gelerek göreve başlamış bulunmaktayım.
>
> HPKB'de göreve başladığım Ekim 1994 tarihinden bu yana, işlerin yoğunluğu nedeniyle izin hakkımın l5 günlük bölümünü kullanabildim. Halen nefrotik sendrom (nefrit) tedavisi altında olduğumu da göz önünde bulundurarak, iznimin geri kalan 45 günlük bölümünü 24 Haziran 1997 tarihinden başlayarak kullanmamı ve izinli olduğum sürede yerime Muhasebe Müdürü Narin Coşar'ın vekalet etmesini tensiplerinize arzederim."

Ne var ki 28 Şubat sürecinde haziran sonunda ANASOL-D hükümetinin kurulmasının ardından temmuz ayında, TOKİ'de "diz üstü mini eteği" yasaklamasıyla ünlü Hamdi Karadaş görevden alınarak yerine M. Kemal Ünsal getirildi. Bunun üzerine yeni başkana aşağıdaki raporu sundum:

Rapor: Habitat II Konferansı İzleme ve Uygulama Çalışmaları

Ulusal Komite Toplantısı

Ülkemizde Habitat II Konferansı uygulama ve izleme çalışmaları birkaç koldan ilerlemektedir. Bunlardan birincisi, Ulusal Eylem Planı'nın geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı geniş tabanlı katılıma dayalı bir süreçle hazırlanmıştır. Ulusal Eylem Planı'nı hazırlayan Ulusal Komite'nin 31 Mart 1996'da yaptığı 6. toplantıda, aralarında bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, meslek kuruluşları, kooperatifler ve üst birlikleri ile sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) yer aldığı 250 dolayında kuruluşun temsilcileri bulunmaktaydı. 26 Ekim 1994'te yapılan ilk Ulusal Komite toplantısında, Komite'nin varlığını İstanbul Konferansı sonrasında da sürdürmesi ve Konferans sonuçları ile Ulusal Eylem Planı'nı uygulama ve izleme işlevlerini üstlenmesi kararlaştırılmıştı. Bu çerçevede Ulusal Komite'nin TOKİ Başkanlığı tarafından toplantıya çağrılması gerekmektedir. İstanbul Konferansı ile sonuç belgelerinin gözden geçirilerek değerlendirilmesinin yanı sıra, Ulusal Eylem Planı'nın *İstanbul Deklarasyonu* ve *Habitat Gündemi*'nin ışığında geliştirilmesi ve yerel ve ulusal Habitat Konferansları'na ilişkin çalışmalar bu toplantının başlıca gündem maddeleri olacaktır.

Yerel Toplantılar

Habitat II'nin başarısı ve Konferans'ta belirlenen amaçlara ulaşılması temelde sivil toplum olanaklarının tümüyle seferber edilmesine bağlı olacaktır. Uygulama esas olarak yerel düzeyde gerçekleşecek ve bütün "ortakların" katılımını gerektirecektir. Bu

nedenle *Habitat Gündemi*'nde, sivil toplumun özellikle yerel düzeyde güçlendirilerek yapabilir kılınmasına ve etkili katılımcı mekanizmaların oluşturulmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Ülkemizde bu doğrultuda önemli adımlar atılmaya başlamıştır. Bazı kent ve kasabalarda yerel yönetimler ile STK'lar, yerel eylem planlarının formülasyonu ile sonuçlanacak ortak çalışmalar başlatmışlardır. Bazı durumlarda bu ortak çalışmalar Gündem 21'i yerelleştirme çalışmalarıyla birleştirilmiştir.

Bu tür yerel girişimlerin ilk ve en başarılı örneği Bodrum Habitat Konferansı olmuştur. Akdeniz Ülkeleri Akademisi Vakfı ile Bodrum Belediyesi'nin birlikte başlattığı bu çalışmaya merkezi yönetim temsilcilerinin yanı sıra, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve STK'lar katılmıştır. Katılımcıların oluşturduğu 20 farklı koza (*caucus*) tarafından yürütülen yoğun çalışmalar sonucunda hazırlanan iş programı, 17-21 Ekim 1996 tarihleri arasında Bodrum'da yapılan, Türkiye'deki ilk yerel Habitat Konferansı'nda ele alınarak tartışılmıştır. Bodrum Habitat Konferansı'nda, Bodrum Yarımadası'nı kapsayan bir yerel eylem planı niteliğindeki "Bodrum İş Programı"na ek olarak, İstanbul Konferansı'nın ilke ve amaçlarına bağlılığın vurgulandığı ve yerel sorunlar ile çözümlerinin dile getirildiği bir "Bodrum Deklarasyonu" da kabul edilmiştir.

Halen aralarında İstanbul, Ankara, Bursa, Eskişehir, Çanakkale, Aliağa ve Urla'nın da yer aldığı 10'dan fazla kent ve kasabada yerel Habitat çalışmaları yürütülmektedir. Başta Kadıköy ve Esenyurt olmak üzere, İstanbul'un ilçelerindeki çalışmalar yerel yönetimler ile STK'ların işbirliğine dayanırken, Ankara'da merkezi ve yerel yönetimler ile STK işbirliği söz konusudur. Bursa'da Habitat çalışmaları Yerel Gündem 21 hazırlıkları ile birlikte ve yerel yönetim-STK işbirliği içinde yürütülmektedir. Yerel yönetimler ve STK'lar çalışmalarında TOKİ'nin destek ve yönlendirmesine gerek duymaktadırlar.

Uluslararası Çalışmalar

Habitat II Konferansı'nın başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesinin ardından, Dışişleri Bakanlığı bu başarıdan Türkiye dış politikası açısından nasıl yararlanılacağı konusunda görüşler geliştirmeye başlamıştır. Bu çerçevede ve Konferans'ın uygulama ve izleme çalışmaları kapsamında, izleyen yıllarda bir dizi bölgesel Habitat toplantısı düzenlenmesi de gündeme gelmiştir. Türkiye'nin bu konudaki niyetleri Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi (UNCHS ya da daha çok bilinen adıyla Habitat) tarafından da olumlu karşılanmıştır. Mayıs 1997'de ülkemizi ziyaret eden Habitat Genel Sekreteri Dr. Wally N'Dow da bu konudaki girişimlerimizi destekleyeceğini bildirmiştir.

Türkiye'de daha önce de Habitat konusunda bölgesel toplantılar düzenlenmiştir. Ekim 1995'te, Türk İşbirliği Ajansı (TİKA), UNDP ve İdaremiz tarafından Ankara'da Habitat Bölgesel Hazırlık Konferansı düzenlenmiştir. Arnavutluk, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Tacikistan, Ukrayna ve Türkiye'den yetkililerin katıldığı bu toplantıda Habitat II Konferansı için bir bölgesel platform oluşturulmuş, bölge ülkeleri arasında konut ve insan yerleşimleri konusundaki işbirliğini geliştirmek amacıyla bir Görev Birimi kurulmuştur. İlk toplantısını Ocak 1996'da Ankara'da yapan Görev Birimi'nin hazırladığı, bölgesel öncelikleri içeren bir rapor Habitat II Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı'na sunulmuştur.

Akdeniz Ülkeleri Akademisi Vakfı, Bodrum Habitat Konferansı deneyimini uluslararası alana da taşımayı amaçlamakta ve 1998'in ilk yarısında Akdeniz Habitat Konferansı düzenlemeyi planlamaktadır. Akdeniz çevresindeki insan yerleşimlerinin ortak sorunlarının ve çözümlerinin ele alınacağı bu bölgesel konferansta, halen yürürlükte olan Akdeniz Eylem Planı'nın Habitat II Konferansı verileri göz önünde bulundurularak geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve yerel yönetimler ile STK'lar arasında bölgesel düzeyde işbirliği konusunda somut adımlar atılması hedeflenmektedir.

Gençlik Türkiye'deki "ortaklar" arasında en aktif kesimi oluşturmaktadır. Youth for Habitat'ın Türkiye birimi, insan yerleşimlerinin karşı karşıya olduğu sorunlar ve çözümleri ile Habitat II Konferansı konularında gençliği bilinçlendirmek amacıyla, bütün ülkeyi kapsayan, yaygın ve yoğun bir kampanya yürütmektedir. Ayrıca, Kasım 1996'da Viyana'da yapılan Birleşmiş Milletler Dünya Gençlik Forumu'nda alınan karar uyarınca, Youth for Habitat tarafından Eylül 1997'de Türkiye'de, Rio ve İstanbul Konferansları ile ilgili olarak bir uluslararası izleme toplantısı düzenlenecektir. Dünyanın dört bir yanından gençlik temsilcilerinin katılacağı bu toplantıyla ilgili, ulusal düzeydeki hazırlık toplantıları sürmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi, bu çalışmalar için, UNDP Projesi kapsamında mali destek sağlanmıştır.

Bölgesel Habitat Merkezi

Dışişleri Bakanlığı ve TOKİ yetkilileri ile Habitat Genel Sekreteri Dr. N'Dow arasındaki görüşmelerde, İstanbul'da Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin bir bölgesel ofisinin kurulması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Böyle bir bölgesel ofis 1996 içinde önce Brezilya'da Rio de Janeiro'da, ardından da Japonya'da, Fukuoka'da kurulmuştur. İstanbul'da benzer bir bölgesel ofisin kurulmasıyla ilgili olarak UNCHS ile Dışişleri Bakanlığı arasındaki görüşmeler sürmektedir. Bununla ilgili bir taslak konusunda TOKİ'nin de görüşü alınmıştır. Sözü edilen bölgesel Merkez, yukarıda belirtilen "şemsiye proje" çerçevesinde, TOKİ'nin işbirliği ile oluşturulabilir. Bunun için, İstanbul'da, Ataköy'de bulunan ve eskiden HPKB ofisi olarak kullanılan, İdaremize ait iki daireden yararlanılabilir.

Habitat Borçları

İstanbul (Habitat II) Konferansı uygulama çalışmaları sırasında ortaya çıkan ek kaynak gereksinimini karşılamak amacıyla Haziran 1996 içinde Devlet Bakanlığı tarafından Yüksek Planlama Kurulu'na (YPK) başvurulmuştur. Bununla ilgili karar imza aşamasındayken hükümet değişmiştir. Bunun üzerine yenilenen başvuru olumlu karşılanmış, bütün ilgili bakanlar tarafından imzalanan YPK kararı Başbakanlık'ta takılmıştır. Bu arada gene hükümet değiştiğinden, Devlet Bakanlığı tarafından yeniden YPK'ye başvurulmuştur.

Alacaklıların birbiri ardı sıra icra işlemi başlatmaları ve gecikme faizi talepleri nedeniyle borç tutarı sürekli büyümektedir. Bu konuda daha fazla zarara uğranmaması için, Haziran 1996'dan bu yana beklenen YPK kararının gecikmeden çıkarılması ve Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan (GDF) istenen kaynak tahsisinin yapılması gerekmektedir.

UNDP Projesi

TC Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) arasında imzalanan Milletlerarası Andlaşma 9 Nisan 1995 tarih ve 22253 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yürütücü kuruluş Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı'dır. Bu Andlaşma uyarınca, İstanbul'da, TOKİ Başkanlığı'na bağlı Habitat II Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) kurulmuştur. Projenin bütçesi BM ile TC Hükümeti'nin katkılarından oluşmaktadır. Hükümetimiz katkı payını Andlaşma'da belirlenen takvime uygun olarak BM'ye ödemekle yükümlüdür. Ancak, bu yükümlülük yerine getirilemediği için halen BM'ye 400.000 ABD Doları tutarında borcumuz bulunmaktadır. Yukarıda sözü edilen kaynak tahsisinin yapılması durumunda UNDP'ye borcun ödenmesi mümkün olacaktır.

Andlaşma'nın konusu olan TUR/94/009/01/09 sayılı BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) Hazırlık Sürecine Yardım Projesi bütçesi, en son Aralık 1996'da revize edilmiştir. Bu bütçe revizyonu, 1996 yılı içinde bütçeden yapılan harcamaları ve kalan bütçenin kullanımı için proje süresinin 1997 yılına uzatılmasını yansıtmaktadır. En son, Eylül 1997 içinde Eskişehir'de yapılacak olan, uluslararası Gündem 21 ve Habitat

Gündemi izleme toplantısı hazırlıklarını yürüten Youth for Habitat'ın çalışmaları için 100.000 ABD Doları tutarında mali destek Proje bütçesinden sağlanmıştır.

Söz konusu Andlaşma ile kurulan HPKB'nin İstanbul ofisi, TOKİ Başkanlığı'nın talimatı doğrultusunda, Haziran 1997'de kapatılmıştır. Halen HPKB bünyesinde görev yapmakta olan Direktör, Sekreter ve Muhasebe Müdürü'nün sözleşme süreleri Ekim 1997'de sona erecektir.

UNDP, Habitat II Konferansı'na ilişkin izleme ve uygulama konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar kapsamında önce bir strateji notu, ardından da bir "şemsiye proje" dokümanı hazırlanmıştır. Söz konusu proje kapsamında TOKİ'nin gene yürütücü kuruluş işlevini üstlenmesi istenmişse de, bu konuda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

Yeni hükümetle birlikte işler hızlandı ve Habitat II borçlarının ödenebilmesi için gerekli mali kaynak Yüksek Planlama Kurulu'nun 18 Eylül 1997 tarih ve 97/T-47 sayılı kararıyla tahsis edildi. Bunun üzerine TOKİ Başkanlığı'na 23 Eylül 1997 tarih ve TOKİ/Borç/97/01 sayılı aşağıdaki yazıyı gönderdim:

Borç Ödemeleri

"Bildiğiniz gibi, İdaremiz tarafından yürütülen Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) hazırlık ve uygulama çalışmaları nedeniyle çeşitli kuruluşlara borcumuz bulunmaktadır. Bu borçların ödenmesinde kaynak yetersizliği nedeniyle gecikildiği için, alacaklılar İcra yoluna başvurarak alacaklarının tahsili yoluna gitmiş, ayrıca gecikme faizi, bazıları ise cezai şart ödenmesi talebinde bulunmuşlardır.

Söz konusu borçların ödenebilmesi için gerekli mali kaynak 18.09.1997 tarih ve 97/T-47 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararı ile tahsis edilmiştir. Her geçen gün bu borç yükünü artırdığından, borçların bir an önce tasfiyesinde yarar görülmektedir. Bu amaçla, alacaklılara, bütün giderleri kendilerine ait olmak üzere, diğer bütün taleplerinden ve icra takibinden vazgeçmeleri ve haczi fekketmeleri koşuluyla, anaparaya ek olarak TC Merkez Bankası reeskont faizi üzerinden gecikme faizi ödenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. (VİV Konsorsiyumu'nun İdaremiz aleyhine açtığı dava konusu olan toplam 29.382.585.794 TL tutarındaki faturalar bu uygulama dışında tutularak, davanın sonuçlanması beklenecektir.) Böylece, icra takibatı nedeniyle üstlenmemiz gereken ek yükten kurtulmuş olacağız. Ayrıca, alacaklılar gecikme faizi ödenmesi talebiyle mahkemeye başvurduklarında, mahkemeler gecikme faizi hesabında en az TC Merkez Bankası reeskont faizini esas aldıklarından, yukarıda önerilen uygulama İdaremize gecikme faizi konusunda ek bir yük getirmeyecektir.

Yukarıdaki açıklamaya bağlı olarak, Habitat II Konferansı hazırlık ve uygulama çalışmaları nedeniyle borçlu olduğumuz kuruluşlara, bütün giderleri kendilerine ait olmak üzere, diğer bütün taleplerinden ve icra takibinden vazgeçmeleri ve haczi fekketmeleri koşuluyla, anaparaya ek olarak TC Merkez Bankası reeskont faizi üzerinden gecikme faizi ödenmesini olurlarınıza sunarım."

Borçların bu yazıda belirtilen esaslara göre tasfiyesi gerçekleşti ve ben de Kasım 1997'de görevimden ayrıldım.

Ama öykü burada bitmedi. TOKİ Habitat II Tespit ve İnceleme Komisyonu Başkanlığı'ndan aldığım 18 Mart 1998 tarihli bir yazıda bazı soruları yanıtlamam isteniyordu. Varlığını bu yazıyla öğrendiğim komisyona 31 Mart'ta aşağıdaki yanıtı gönderdim:

Habitat II Tespit ve İnceleme Komisyonu Sorularına İlişkin Not

TOPLU KONUT İDARESİ BAŞKANLIĞI
HABITAT II TESPİT VE İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞI'NA

İlgi: 18 Mart 1998 tarih ve 2265 sayılı yazınız

İlgi yazınızdaki sorulara ilişkin yanıtlar aşağıda verilmiştir:

1. L. Kırdar Salonu'na konferans nedeniyle bir kira verilmemesi Turizm Bakanlığı ile yapılan Protokol'de belirtilmiştir. Ancak işletme gideri gibi bir ücretin ödenmesi hakkındaki düşünceniz nedir?

Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri (Habitat II) Konferansı'nda Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nın ana bina olarak kullanılması kararlaştırılmıştır. Bu kullanımın, Konferans'ın ön hazırlıklarının başlangıcı olarak kabul edilen 15.05.1996 tarihinde başlayacağı ve Konferans sonrasında mekanların Birleşmiş Milletler düzeninden normal düzene dönüştürüleceği süreyi de kapsamak üzere, 30.06.1996 tarihinde sona ereceği kabul edilmiştir.

Turizm Bakanlığı ile Lütfi Kırdar'ın işletmesini üstlenen UKTAŞ arasında imzalanan Protokol'ün 15. maddesinde bu süreye ilişkin maliyetlerin Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından ödeneceği hükme bağlanmıştır. Turizm Bakanlığı tarafından TOKİ'ye gönderilen 14.05.1996 tarih ve 288-14106 sayılı yazıda, (KDV hariç) 201.865 ABD Doları tutarındaki işletme giderinin ödenmesi istenmiştir. Bu tutarın dökümü ve açıklamaları UKTAŞ'ın 16.05.1996 sayılı yazısı ile TOKİ'ye iletilmiştir.

Öte yandan, binanın Turizm Bakanlığı tarafından teslim alınarak UKTAŞ'a devri çalışmaları sırasında yapılan toplantılarda, Konferans boyunca herhangi bir aksaklığa meydan vermemek için, imalatı yapan taşeron firmaların 24 saat esasına göre elemanlarıyla görev yapmaları tarafımızdan talep edilmiş ve bununla ilgili gerekli düzenleme UKTAŞ tarafından sağlanmıştır. Bunun sonucunda daha önce öngörülen maliyetlerde artış olmuş ve UKTAŞ'ın 26.05.1996 tarihli yazısıyla TOKİ'den toplam 19.820.680.000,- TL + KDV talep edilmiştir.

Ancak, Habitat II Proje Koordinasyon Birimi bünyesinde oluşturulmuş olan Değerlendirme Komisyonu'nun bu tutarı yüksek bulması üzerine, konu Turizm Bakanlığı ve UKTAŞ yetkilileri ile yeniden görüşülmüş ve işletme gideri ödemesinin 10.000.000.000,- TL ile sınırlanması, kullanım dönemine ait elektrik, gaz ve su faturalarının ise ayrıca ödenmesi konusunda mutabakata varılmıştır.

Görüldüğü gibi, UKTAŞ'a Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı için kira değil, Turizm Bakanlığı ile UKTAŞ arasında imzalanan Protokol uyarınca, kullanım süresindeki işletme giderleri karşılığı ödeme yapılmıştır.

2. MSB Askeri Müze Komutanlığı ile kira protokolü bakiyesi ve inşaat maliyeti üzerinde yaptığınız görüşme veya mutabakat tesisi var mıdır?

Habitat II Konferansı'nın gerçekleşmesinden sonra Habitat II Proje Koordinasyon Birimi kadrosu asgari düzeye indirilmiş olduğundan, MSB Askeri Müze Komutanlığı ile ilişkiler Eylül 1996'dan itibaren TOKİ Uygulama Dairesi tarafından yürütülmüştür. Bu nedenle, sözü edilen konuda mutabakat tesis edilip edilmediğine ilişkin bilgim yoktur. Konuyla ilgili gelişmelerin İdareniz Arşivi'ndeki belgelerden izlenebileceğini sanıyorum.

3. Habitat II Birimi veya tüm projesini kapsayan kısmen tarafınızdan veya İdare'ce kurulmuş bir Tasfiye Heyeti var mıdır? Ve bu konuda ne işlem yapılmıştır?

Habitat II Proje Koordinasyon Birimi'nin bütün belgeleri ile demirbaşları, Başkanlık Makamı'nın talimatı uyarınca Ankara'ya gönderilerek teslim edilmiş ve Birimin İstanbul ofisi kapatılmıştır. Öte yandan, görevden ayrıldığım Kasım 1997 tarihine kadar İdare tarafından herhangi bir Tasfiye Heyeti kurulduğuna ilişkin bilgim yoktur.

4. Projenin (UNDP) bitiş tarihi 31.08.1996 olarak sözleşmelerde belirtilmektedir. Ancak yapılan ödemelere bakıldığında bu süre sözleşmedeki belirtilen tarihin sonrasına uzamış görünmektedir. Bu konudaki görüş ve düşünceleriniz nedir?

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Türkiye Hükümeti arasında Ekim 1994'te imzalanan "Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) Hazırlık Sürecine Yardım" konulu projenin süresi "iki yıl, iki ay" olarak belirlenmiştir (*Resmi Gazete*, No. 22253). Bu süre daha sonra UNDP'nin 4.12.1996 tarihli Proje Revizyonu ile 1997 yılına uzatılmıştır. Görevden ayrıldığım Kasım 1997 tarihinde Proje halen sürmekteydi.

Yukarıdaki hususlara ilişkin bilgi ve belgeler, TOKİ'ye teslim edilen Habitat II Proje Koordinasyon Birimi arşivinde bulunmaktadır.

Bilginize sunarım

Ne var ki aradan daha bir ay geçmemişken 28 Nisan günü, *Radikal* gazetesinde "İki yıl sonra belgelenen HABİTAT skandalı", gene aynı günkü *Yeni Şafak* gazetesinde ise "YOLSUZLUK: Habitat Skandalı" başlıklı yazılar yayımlandı. "Cezalandırma" süreci bitmemişti anlaşılan. Bunun üzerine aynı gün TOKİ Başkanlığı'na aşağıdaki yazıyı gönderdim:

"HABITAT Skandalı İddiası

28 Nisan 1998 günü yayımlanan Radikal gazetesinde "İki yıl sonra belgelenen HABİTAT skandalı," gene aynı günkü Yeni Şafak gazetesinde ise, "YOLSUZLUK: Habitat Skandalı" başlığı ile iki haber yayımlanmıştır. Söz konusu haberlerde, Başkanlığınızca oluşturulan Habitat II Tespit ve İnceleme Komisyonu'nca hazırlandığı ileri sürülen 220 sayfalık bir rapora atıfta bulunularak, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın Habitat II Konferansı çalışmalarından sorumlu yöneticileri hakkında asılsız ve gerçek dışı suçlamalarda bulunulmaktadır.

Haberlerden anlayabildiğim kadarıyla, daha önce Başbakanlık Teftiş Kurulu'nca oluşturulan üç kişilik kurulun hazırladığı rapor dikkate alınmadan ve ilgili kişilerin bilgi ve görüşlerinin alınmasına gerek görülmeden (Haberlerde yer alan konuların yalnızca biri hakkında daha önce benden bilgi istenmiş, ben de 31 Mart 1998 tarihli yazı ile bu isteği yerine getirmiştim.), tek yanlı, yanlışlar ve dayanağı olmayan suçlamalarla dolu

bir rapor hazırlanmıştır. Üstelik, bu sözde rapor, hiçbir görev ve sorumluluk anlayışına sığmayacak bir biçimde basına sızdırılarak, dönemin TOKİ yöneticileri ve bu arada şahsım töhmet altında bırakılmıştır. Kişilik haklarımı zedeleyen ve saygınlığıma onarılmaz ölçüde zarar veren bu durumun sorumlularının bulunup cezalandırılmaları ve uğradığım zararın tazmini için gerekli yasal girişimleri başlatmış bulunuyorum. Bunun için söz konusu raporun bir örneğinin tarafıma gönderilmesini; ayrıca, bu konuda İdareniz tarafından nasıl bir işlem yapılacağının bildirilmesini rica ederim."

Ayrıca, Cumhurbaşkanı Demirel'e de bir mektup yazarak konuyu ve şikayetimi ilettim:

Cumhurbaşkanı Demirel'e Mektup

Sayın Cumhurbaşkanım,

Habitat II Konferansı sizin himayenizde ve değerli katkılarınızla gerçekleştirildiği için, bir konuyu sizin dikkatinize ve bilginize sunmaya gerek duyuyorum.

28 Nisan 1998 günü *Radikal* gazetesinde "İki yıl sonra belgelenen HABİTAT skandalı," gene aynı günkü *Yeni Şafak* gazetesinde ise, "YOLSUZLUK: Habitat skandalı" başlığıyla iki haber yayımlandı. Dikkatinizden kaçmış olabileceği düşüncesiyle, bu haberlerin fotokopisini ekte sunuyorum (Ek 1 ve 2). Bu haberlerde, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı tarafından oluşturulan bir İnceleme Komisyonu'nun hazırladığı 220 sayfalık bir rapordan söz edilmekte ve bu raporda yer aldığı ileri sürülen bazı suçlamalardan söz edilmektedir. Özet olarak, Habitat II Konferansı'nın düzenlenmesinden sorumlu olan TOKİ yetkililerinin görev ihmali sonucu devleti 1996 rakamları ile yaklaşık 350 milyar TL zarara uğrattığı ileri sürülmektedir.

Asılsız ve gerçek dışı suçlamaların yer aldığı bu haberlerle ilgili olarak, adı geçen gazetelere ekte örneklerini sunduğum düzeltme metinleri gönderilmiştir (Ek 3 ve 4). Ayrıca, haberlere kaynak olarak gösterilen raporun hazırlanmasından ve hiçbir görev ve sorumluluk anlayışına sığmayacak bir biçimde basına sızdırılmasından sorumlu olanların cezalandırılmaları ve uğradığımız zararın tazmini için de gerekli yasal işlemleri başlatmış bulunmaktayız. Bu konuda TOKİ Başkanlığı'na göndermiş olduğum 29 Nisan 1998 tarihli yazı da ekte sunulmuştur (Ek 5).

Ancak, söz konusu raporu ve haberleri bilinçli bir karalama kampanyasının bir parçası olarak değerlendirdiğim için aşağıdaki ek bilgileri dikkatinize sunuyorum:

(1) TOKİ Başkanlığı'nın Habitat II Konferansı ile ilgili işlem ve hesapları, TOKİ'nin bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'nın talebi üzerine, Başbakanlık Teftiş Kurulu, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu ve Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu'ndan birer üyeden oluşan bir kurulca incelenmiş ve hazırlanan rapor Haziran 1997'de Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na sunulmuştur.

(2) Geniş kapsamlı bir inceleme ve araştırma sonucunda hazırlanan bu raporda, TOKİ'nin Habitat II Konferansı ile ilgili işlem ve hesaplarında yasalara aykırılık ve usulsüzlük görülmediği, mali kayba yol açan bir işlemin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. (Gizli olması nedeniyle ulaşamadığımız, 20 Haziran 1997 tarih ve 31/97-6 sayılı bu raporu Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan temin edebilirsiniz.)

(3) Durum böyle iken, hangi yetkiye dayanılarak kurulduğu ve görev yaptığı belirsiz bir komisyonun hazırladığı ileri sürülen sözde "rapor" basına sızdırılarak, başta şahsım olmak üzere, bütün TOKİ yöneticileri asılsız ve gerçek dışı suçlamalarla töhmet altında bırakılmış, onur ve saygınlığımız onarılmaz bir yara almıştır. Kişilik haklarımıza ahlaksız bir saldırı niteliği taşıyan bu karalama kampanyasının sorumlularının tespit edilip

cezalandırılmaları ve uğradığımız zararın tazmini için gerekli yasal işlemleri başlatmış bulunuyoruz.

Tahmin edileceği gibi bu konuda herhangi bir gelişme olmadı. TOKİ'den söz konusu rapor gelmedi, ama yılın sonlarına doğru Yiğit Gülöksüz, söz konusu komisyondan gelen ve kendisinden bazı konularda bilgi isteyen bir yazıyı iletince konunun hala kapanmamış olduğu anlaşıldı. Bana gönderdiği "Sonuç ve Değerlendirme" başlıklı yazıyla ilgili görüş ve düşüncelerimi kendisine 25 Kasım'da ilettim:

"Sonuç ve Değerlendirme" Başlıklı Metne İlişkin Görüş ve Düşünceler

1. "Habitat-II Proje Koordinasyon Biriminin uygulamalarında firmalar ile TOKİ Başkanlığı'nın imzaladığı sözleşmeler gereği inceleme raporunda bahsi geçen 4,5 milyon $'lık ek tahsis talep edildiği tarihte Belediyeler'de arta kalan mevcut tahsisattan fasıl aktarımı yapılmayarak, TOKİ ilgili firmalara faiz + KDV ve Döviz Kuru Farkından dolayı 246.932.421.500.-TL fazladan ödeme yapmak durumunda kalmıştır."[*]

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Beyoğlu, Eminönü, Beşiktaş ve Şişli Belediyeleri'ne, Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri (Habitat II) Konferansı kapsamında ve çeşitli yenileme, onarım ve çevre düzenlemeleri yaptırılmasını teminen, Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan Yüksek Planlama Kurulu'nca kaynak tahsis edilmiştir. Söz konusu kaynağın harcanması ve izlenmesi ilgili belediyelerce gerçekleştirilmiş ve TOKİ'nin işlevi, hakedişlerin İstanbul Valiliği'nce kontrol edilip onaylanmasından sonra, sadece ödenek aktarmakla sınırlı kalmıştır.

Belediyelere tahsis edilen kaynaktan geriye kalan miktarı, iddia edildiği üzere, "fasıl aktarımı yaparak," Habitat II borçlarının ödenmesi için kullanmak TOKİ'nin yetki ve tasarrufunda değildir. Bu işlem için Yüksek Planlama Kurulu kararı gerekmektedir. Dolayısıyla, borçların ödenmesi için ek kaynak tahsisi ile Belediyelere tahsis edilen kaynaktan geriye kalan miktarın bu amaçla kullanılabilmesi ancak YPK kararı ile mümkündür. Oysa, Habitat II borçlarının zamanında ödenememesi, dönemin hükümetinin Habitat II konusundaki olumsuz tavrından ve bu yüzden, gerekli YPK Kararı'nı çıkarmamasından kaynaklanmıştır.

Nitekim, Başbakanlık Teftiş Kurulu raporunda, "bazı alacaklı firmalarca icra takibine geçilerek TOKİ hesaplarına haciz konulduğu ve diğer firmaların da muhtemelen aynı yolu izleyecekleri ve dolayısıyla Kamunun prestij kaybı yanında mahkeme ve gecikme giderleri gibi ek finansman yüküne maruz kalınacağı dikkate alınarak Yüksek Planlama Kurulu'ndan gerekli finansmanın sağlanması gerektiği," sonucuna varılmıştır.

2. "Konferans dolayısıyla TOKİ'nin tanıtım hizmetlerinin yerine getirilmesi için LOWE/ADAM firmasıyla yapmış olduğu Sözleşme'nin avans maddesinde ilgili firmaya verilen avansın geri ödenmesi tarihleri arasında yanlış uygulama nedeniyle, (TOKİ 1. Hukuk Müşavirliğinin görüşü olmasına rağmen) TOKİ Başkanlığı'nın 67 Milyar kaybının olduğu tespit edilmiştir."

Habitat II Konferansı tanıtım hizmetlerini yürüten Lowe Adam AŞ'ye sözleşme süresi boyunca 5 kez, teminat mektubu karşılığında, toplam 8.587.862.500,- TL tutarında avans ödenmiştir. Söz konusu avanslar, ilgili oldukları işin tamamlanmasından sonra

[**] İnceleme ve Tespit Komisyonu'nun "Sonuç ve Değerlendirme"lerinden alıntılar, yazım ve gramer yanlışları korunarak ve hiçbir değişiklik yapılmadan, aynen alınmıştır.

Lowe Adam AŞ tarafından kesilen fatura bedelinden mahsup edilmiştir. Toplamı 8,6 milyar TL olan bu işlemler nedeniyle "TOKİ Başkanlığı'nın 67 milyar kaybının olduğu" iddiasını anlamak mümkün değildir.

3. "Konferansın yapıldığı yer olan Lütfi Kırdar Kongre Merkezinin İşletmesini üstlenen UKTAŞ A.Ş. ile TOKİ Başkanlığı arasında yapılan Protokol'e aykırı olmayarak, işletme giderleri adı altında yapılan fazla ödeme 12.697.560.600 TL'dir."

İstanbul'da bu amaca uygun tek mekan olduğu için, Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nın Habitat II Konferansı'nda ana bina olarak kullanılması hazırlık sürecinin en başında kararlaştırılmıştır. Bu kullanımın, Konferans'ın ön hazırlıklarının başlangıcı olarak kabul edilen 15.05.1996 tarihinde başlayacağı ve Konferans sonrasında mekanların Birleşmiş Milletler düzeninden normal düzene dönüştürüleceği süreyi de kapsamak üzere, 30.06.1996 tarihinde sona ereceği kabul edilmiştir.

Turizm Bakanlığı ile Lütfi Kırdar'ın işletmesini üstlenen UKTAŞ arasında imzalanan Protokol'ün 15. maddesinde bu süreye ilişkin maliyetlerin Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından ödeneceği hükme bağlanmıştır. Turizm Bakanlığı tarafından TOKİ'ye gönderilen 14.05.1996 tarih ve 288-14106 sayılı yazıda, (KDV hariç) 201.865 ABD Doları tutarındaki işletme giderinin ödenmesi istenmiştir. Bu tutarın dökümü ve açıklamaları UKTAŞ'ın 16.05.1996 sayılı yazısı ile TOKİ'ye iletilmiştir.

Öte yandan, binanın Turizm Bakanlığı tarafından teslim alınarak UKTAŞ'a devri çalışmaları sırasında yapılan toplantılarda, Konferans boyunca herhangi bir aksaklığa meydan vermemek için, imalatı yapan taşeron firmaların 24 saat esasına göre elemanlarıyla görev yapmaları tarafımızdan talep edilmiş ve bununla ilgili gerekli düzenleme UKTAŞ tarafından sağlanmıştır. Bunun sonucunda daha önce öngörülen maliyetlerde artış olmuş ve UKTAŞ'ın 26.05.1996 tarihli yazısıyla TOKİ'den toplam 19.820.680.000,- TL + KDV talep edilmiştir.

Ancak, Habitat II Proje Koordinasyon Birimi bünyesinde oluşturulmuş olan Değerlendirme Komisyonu'nun bu tutarı yüksek bulması üzerine, konu Turizm Bakanlığı ve UKTAŞ yetkilileri ile yeniden görüşülmüş ve işletme gideri ödemesinin 10.000.000.000,- TL ile sınırlanması, kullanım dönemine ait elektrik, gaz ve su faturalarının ise ayrıca ödenmesi konusunda mutabakata varılmıştır.

Görüldüğü gibi, Turizm Bakanlığı ile UKTAŞ arasında imzalanan Protokol uyarınca, Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı için UKTAŞ'a, kullanım süresindeki işletme giderleri karşılığı ödeme yapılmış ve yapılan görüşmeler ile, talep edilen tutarda önemli indirim sağlanmıştır.

4. "İnceleme ve Tespit Komisyonumuzun ödemelere esas olan sözleşmelerinin, TOKİ Başkanlığı aleyhine neticelenen maddeleri, gerek 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ile ilgili mevzuatlarının Umumi Hükümlerine, TOKİ İhale Yönetmeliğine, gerekse İhale Şartnamesi ve Sözleşme Tasarısına ters düşmektedir. İlgili Sözleşmeler, sözleşme imzalandıktan sonra ek sözleşmelerle (zeyilnameler) firmalara maddi menfaat sağlayacak şekilde takviye edildiği tespit edilmiştir."

Hangi sözleşme ve ek sözleşmelerden ve "TOKİ Başkanlığı aleyhine neticelenen" hangi maddelerden söz edildiği belli olmayan bu suçlamanın cevaplanmasına olanak bulunmamış ve bu nedenle gerek duyulmamıştır.

5. "Komisyonumuzun yaptığı inceleme ve tespitler sonucunda, HABITAT-II Proje Koordinasyon Biriminin uygulamalarının denetim boşlukları, organizasyon yetersizliği (TOKİ Başkanlığının kendi imkanları ile yapabilecek olduğu işler) nedenlerinin olduğu tespit edilmiştir."

Kimin, hangi nedenle suçlandığı anlaşılmadığından, bu iddianın cevaplanmasına olanak bulunmamış ve bu nedenle gerek duyulmamıştır.

6. "Habitat-II Konferansı dolayısıyla Beşiktaş Belediyesine tahsis edilen 40 Milyar TL'nin (% 20 si) 8 Milyar Mayıs 1996'da avans olarak verilmiş, ilgili Belediye'nin Konferansla ilgili yapacağı işlerin, İstanbul B. Şehir Belediye'since yapılması sonucunda, Beşiktaş Belediyesi avans olarak aldığı 8 Milyar TL'yi Ekim 1996'da TOKİ Başkanlığı'nın talebi üzerine iade etmiştir. TOKİ Başkanlığı Yöneticilerinin 5 aylık bir süreden sonra avansı geri istemelerindeki görev ihmalleri komisyonumuzca belirlenmiştir.

(Bu konuya ilişkin herhangi bir bilgim yok. GT)

7. "Komisyonumuzun yaptığı tespit ve incelemeler sonucunda yukarıdaki maddeler halinde belirtilen noksanlık ve ihmallerin Kurumu (TOKİ) maddi kayıplara uğratmasının yanında, BM Delegasyonu nezdinde ödemelerin aksaması dolayısıyla, ülkemizin dışarıya karşı itibarının kaybına da sebebiyet verdiği açıkça görülmektedir."

Her şeyden önce "BM Delegasyonu nezdinde ödemelerin aksaması" iddiası yanlıştır. Çünkü "BM Delegasyonu nezdinde" herhangi bir ödeme söz konusu değildir. Birleşmiş Milletler'e (BM) TC Hükümeti tarafından Ev Sahibi Ülke Anlaşması kapsamında ödenmesi gereken tutarlar zamanında ödenmiştir. Habitat II Konferansı'nda görevli BM mensuplarına bunun dışında herhangi bir ödemede bulunmamız söz konusu olmamış, bu kişilerin giderleri BM tarafından karşılanmıştır.

Eğer burada, Habitat II Konferansı'nın organizasyon hizmetlerini yürüten VİV Habitat II Birlikteliği ile Konferans'a katılan bazı ülke, kurum ve kişiler arasında ortaya çıkan ihtilaflı durumlar ve ödeme gecikmeleri kastediliyorsa, söz konusu ilişkilerin özel hukuk alanına girdiği ve TOKİ'nin bu ilişkilere yasal olarak müdahale hakkının bulunmadığı hatırlanmalıdır. Gene de, Dışişleri Bakanlığı tarafından VİV'e ilişkin şikayetler TOKİ Başkanlığı'na iletildiğinde, Başkanlığımız söz konusu sorunların çözümü için VİV nezdinde defalarca girişimde bulunmuştur (Ek 1a ve 1b). Hatta bu amaçla, 12 Aralık 1996 tarihinde VİV'e 2 milyar TL ödenmiştir. TOKİ Başkanlığı'nın elinde herhangi bir yaptırım gücü bulunmadığından, bu girişimler genelde etkisiz kalmıştır.

8. "Sözleşmede Sponsorluklar TOKİ tarafından ücret ödenmeden alınan hizmet alımları olarak yorumlanmakta iken TOKİ tarafından ödemeler yapılmıştır. Yapılan bu uygulamanın yanlış olduğu kanaatindeyiz. İdareciler'in görev ihmalleri açık bir şekilde görülmektedir."

Habitat II Konferansı için sağlanan ayni ve nakdi sponsorluklar ekli listede gösterilmiştir (Ek 2). Burada ayni veya ayni-nakdi destek sağladığı belirtilen kuruluşlara, sponsorluk kapsamında sağladıkları mal ve hizmetler için herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

9. "Demirbaş Malzeme Alımları ve Tespitleri ile ilgili olarak;

   Habitat II Konferansı için alınan Demirbaş malzemelerin birçoğu onaylı olarak ilgili yerlere verilmiştir. (Emaneten veya yeddi emin olarak)

   Onaysız ve müsaadesiz olarak verilen malzemelerin maddi değer tespitleri yapılmış, ancak Komisyonumuz TOKİ adına kayıp görünen maddi zararların zamanın İdarecilerinin görev ihmalleri olarak işleme alınması kanaatini taşımaktadır.

   Emanet ve Yeddiemin olarak verilen malzemelerin ne zaman geri alınacağı veya verilen yerlerde ne şartlarla bırakılacağı belli olmayıp bu konunun 2 yıldır üzerinde durulmamıştır. Komisyonumuzca zamanın yöneticilerinin bu konuda da görev ihmali içinde bulunduğu kanaatini taşımaktadır.

Komisyonumuzun yaptığı tespit ve inceleme çalışmalarından görülüyor ki Demirbaş Malzeme kayıplarından zamanın İdarecilerinin görev ihmalleri nedeniyle TOKİ'nin maddi kayıpları Toplamı: 14,220,047,346 TL'dır. Bu değerlendirmedeki fiyatlandırma kriterleri 1996 yılı fatura kayıtlarından alınmıştır."

(Bu işler esas olarak Ankara'dan yürütüldüğünden, konuya ilişkin herhangi bir bilgim yok. Yalnız, Tarih Vakfı'na bırakılan malzemenin, Başbakanlığın isteği üzerine geri alındığını biliyorum. GT)

10. "Rapor konusu işler ile ilgili olarak proje kapsamında çalışan dönemin idarecilerine yazılı olarak müracaat edilmiş, bilgilerine başvurulmuş ise de cevap alınamamıştır."

Habitat II Proje Koordinasyon Birimi Direktörü Dr. Gürel Tüzün, İnceleme ve Tespit Komisyonu'nun 18.03.1998 tarihli yazısı üzerine, 31.03.1998 tarihli ekli mektubu APS ile Komisyona iletmiş ve kendisine yöneltilen sorulara cevap vermiştir (Ek 3).

Sanıyorum konu daha sonra kapandı, çünkü bize yöneltilen soruların arkası kesildiği gibi hakkımızda herhangi bir yasal takibat da söz konusu olmadı. İki yılı aşan, asılsız ve dayanaksız suçlamalara dayanan bu sıkıntılı sürecin gerisindeki nedenleri bilmiyorum. Ama tahminim, üç kişilik Teftiş Kurulu'nun raporuyla tatmin olmayan dönemin Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın telkiniyle TOKİ'de yeni bir inceleme süreci başlatılmış olduğu. Bundan istenilen sonuç çıkmayınca konu iki gazeteye servis edildi. Özellikle Kutlu Savaş görevden alındıktan sonra da konu kapandı gitti. Tabii bu sadece bir tahmin. Kapılar arkasında nasıl bir süreç yürütüldüğünü belki de hiç bilemeyeceğiz.

Son bir not: Sürecin son bir buçuk yılında TOKİ başkanı olan M. Kemal Ünsal, yolsuzluk yaptığı ve kurumu 80 trilyon TL zarara uğrattığı suçlamasıyla Temmuz 1999'da görevden alındı ve kendisi hakkında "görevi kötüye kullanma" suçlamasıyla, Şubat 2001'de üç yıl hapis istemiyle dava açıldı. Belki de "karma" dedikleri budur!

Ek 10: Ayşe Öncü'nün Habitat II İzlenimleri

Ekler

Ek 1

HABITAT II HAZIRLIK KOMİTESİ İKİNCİ TOPLANTISI (24 Nisan-5 Mayıs 1995, Nairobi)

3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak olan Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı, diğer adıyla Habitat II ile ilgili Hazırlık Komitesi'nin ikinci toplantısı 24 Nisan-5 Mayıs tarihleri arasında Nairobi'de yapıldı. Toplantıda, Türkiye açısından da büyük önem taşıyan, yerel yönetimler ile hükümet dışı kuruluşlar (HDK)/sivil toplum örgütlerine ilişkin önemli gelişmeler kaydedildi.

Yeni düzenlemelere göre yerel yönetim temsilcileri, diğer Birleşmiş Milletler konferanslarından farklı olarak, Habitat II Konferansı'nın Genel Kurulu ile komitelerin görüşmelerine tam söz hakkına sahip olarak katılabilecekler.

Bir başka kararla, Habitat II Konferansı'nda Genel Kurul ve Ana Komite'ye ek olarak, yine diğer B.M. konferansları uygulamalarında yer almayan ikinci bir komite daha kurulması kabul edildi. Bu komitenin her oturumunda, Habitat konusunda devletlerin "ortaklar"'ı olarak adlandırılan yerel yönetimler, HDK'lar, akademisyenler, konut ve insan yerleşimleri ile ilgili meslek sahipleri, işçi sendikaları, özel sektör gibi grupların temsilcileri, kendi forumlarında ortaya çıkan görüş, değerlendirme ve önerileri devletlerin temsilcilerine sunacak ve tartışacaklar. Böylece, B.M. konferanslarının tarihinde ilk defa, adı geçen kuruluşların görüşleri resmi belgeler arasında yer alarak "dikkate alınmış" olacak.

Bu gelişmeler, gerek Türkiye tarihinde gerekse B.M. Konferansları tarihinde "ortaklar"a sağlanmış en demokratik platformun oluşmasını sağlayarak, kent yönetim sisteminde yeni çağ açacaktır.

Bu kararların alınmasında önemli bir rol oynayarak, Hazırlık Komitesi Bürosu üyesi Türkiye, Konferansın Türkiye'de yapılmasını insan hakları açısından sakıncalı gören bazı yabancı HDK'ların da tutumlarını değiştirmelerini sağlamıştır.

Nairobi Hazırlık Komitesi toplantısına kadar uzanan süreçte, Habitat II Konferansı sırasında düzenlenecek olan HDK Forumu'nun hazırlıklarından sorumlu olan Uluslararası Habitat Koalisyonu (HIC), Türkiye'deki insan hakları ihlallerini ve zorunlu göçler ile köy yakılması gibi olayları gerekçe göstererek, Habitat II Konferansı'nın başka bir ülkeye alınması yolunda kampanya yürütmüştü. Bu

amaçla, HIC'ın yürütme sekreteri Enrique Ortiz, önce Habitat II Genel Sekreteri Dr. N'Dow'a, daha sonra da BM Genel Sekreteri Boutros Ghali'ye bir mektup yazarak bu konudaki görüşlerini iletmiştir. HIC tarafından Habitat II'ye ilişkin hazırlık çalışmalarını yürütmekle görevlendirilen Kanada'daki Rooftops örgütünün başkanı Barry Pinsky ise, Habitat Sekretaryası'na yazdığı mektupta, Türkiye'de insan hakları konusunda olumlu gelişmeler sağlanmadığı takdirde, HIC'in Habitat II etkinliklerine katılımının asgari düzeyde kalacağını belirtmişti.

Bu konuda Habitat Sekretaryası ve HIC yetkilileri ile Türk yetkililerinin yaptıkları çeşitli görüşmeler neticesinde, HIC ile Türkiye'deki hükümet dışı kuruluşlar arasında doğrudan ilişki kurulması önerilmişti. HIC'e, Habitat II'ye katılarak görüşlerini bu demokratik platformda dile getirmelerinin Türkiye'deki insan hakları ile demokratikleşme sürecine katkıda bulunmak açısından, boykot etmekten çok daha faydalı olacağı iletilmişti.

Habitat II Hazırlık Komitesi toplantısının Türkiye açısından en önemli yanlarından biri de, yukarıda bahsi geçen müzakerelerin ve alınan demokratik tutumun neticesinde, HIC'in Habitat II'nin İstanbul'da yapılmasını sorgulamaktan vazgeçerek, bu konuda çok daha ılımlı bir görüşü ve HDK Forumu'nun düzenlenmesiyle ilgili olarak, Türkiye'deki HDK'lara öncelik tanıyan, işbirliğine dayalı bir yaklaşımı benimsemesi oldu. Hazırlık Komitesi'ndeki HDK'lar arasındaki tartışmalarda, HIC'in Türkiye'ye ilişkin olarak daha önce benimsediği görüş sert ve katı bulunarak yaygın eleştirilere hedef oldu ve boykot konusu gündemden düştü.

2 Mayıs günü yapılan, HDK Forumu'na ilişkin konuların ele alındığı panelde, Habitat Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) Direktörü Gürel Tüzün, HDK Forumu'nun açık ve demokratik bir biçimde yürütüleceğini, katılım konusunda ise, yalnızca öbür Batılı ülkelerdekine benzer kısıtlamaların söz konusu olacağını vurgulayarak, HDK'lara bir kez daha güven telkin etti.

Hazırlık Komitesi toplantısı sırasında, aralarında Barry Pinsky'nin de bulunduğu HIC yöneticileri ve uluslararası HDK'ların temsilcileri ile yapılan ikili görüşmelerde, bu kuruluşların Türkiye'deki HDK'lar ile temaslarının ve temsilcilerin Türkiye'yi ziyaretlerinin bu görüş değişikliği üzerinde etkili olduğu görüldü.

Habitat II Hazırlık Komitesi toplantısında elde edilen başarıların, Habitat II Konferansı'nın aksedeceğini ve elde edilen gelişmelerin Türkiye'de HDK'ların önem kazanmasını sağlayacağını belirten Türk yetkilileri, Habitat II'yi dünyadaki Türkiye imajını yenilemek için büyük bir fırsat olarak değerlendirdiler.

Ek 2

San Francisco'daki Görüşme ve Toplantılar

21-24 Haziran 1995 tarihleri arasında San Francisco'da, Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'nin imzalanmasının 50. yılı nedeniyle, hükümet-dışı kuruluşlar (HDK) ile BM arasındaki ilişkilerin ele alındığı bir uluslararası konferans yapılmıştır. Habitat II bu Konferans sırasında ele alınan ağırlıklı konulardan birini oluşturmuş ve "İnsan Yerleşimleri Üzerine Uluslararası Halk Forumu" adı altında, toplantı ve atölye çalışmalarından oluşan bir özel bölüm düzenlenmiştir. Ayrıca, Habitat II'ye HDK katılımını düzenlemek ve artırmak amacıyla Nairobi'de yapılan Hazırlık Komitesi toplantısı sırasında oluşturulan Uluslararası Kolaylaştırıcı Grup da (UKG) San Francisco'da, 21, 22, 23 ve 25 Haziran günleri toplanmıştır. Habitat II Koordinatörü Dr. Gürel Tüzün'ün katıldığı söz konusu Forum ve UKG toplantılarıyla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

1. UKG Toplantıları - 21 Haziran, Çarşamba, saat 13:30 ve 22 Haziran, Perşembe, saat 8:30

Katılanlar:

Clara Angel (HIC Women & Shelter - Fedevivienda, Kolombiya); Don Edwards (US Network for Habitat II, ABD); Rendel Fredericks (Youth for Habitat II, Nikaragua); Malik Gaye (ENDA-TM, Senegal); Angelita Gregorio-Medel (Urban Poor Associates/UNV/AWAS, Filipinler); Corazon Juliano-Soliman (CO-TRAIN/Asian Coalition for Housing Rights, Filipinler); Cecilia Kinuthia-Njenga (ELCI, Kenya); Mani Mistri (YUVA, Hindistan); Nicky Nzioki (CREUMHS, Kenya); Wendy Ovens (Urban Sector Network, Güney Afrika); Barry Pinsky (Rooftops/HIC, Kanada); Marni Rosen (Habitat II Sekretaryası, Kenya); Corinne Rothblum (International City/County Management Association, ABD); Gürel Tüzün (Habitat II Proje Koordinasyon Birimi, Türkiye)

Çarşamba günü yapılan ilk toplantıda üyeler kendilerini ve örgütlerini tanıttıktan sonra, yapılması gerekli işler konusundaki görüşlerini belirttiler. Daha sonraki toplantıların başlıca gündem maddeleri, (a) Şubat 1996'da New York'ta yapılacak Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı, (b) Küresel Eylem Planı, (c) Habitat II sırasında İstanbul'da yapılacak Küresel Forum, olarak belirlendi. Perşembe günkü toplantıda bu konular sırayla ele alınmaya başladı.

a) Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı:

- Toplantı öncesinde ön toplantı yapılması,
- Toplantı öncesinde ve sırasında, iki hafta sonunda mini forum düzenlenmesi,

- Türkiye HDK'larının bir ev sahibi komite oluşturması,

- Tek bir HDK metni yerine, Nairobi'deki gibi, ayrı ayrı imzaya açılacak bir dizi metin hazırlanması,

- Küresel Eylem Planı, HDK katılımı ve 2. Komite çalışmalarına ilişkin üç çalışma grubu oluşturulması,

- Toplantıyla ilgili bazı noktalara açıklık getirmek amacıyla, 23 Haziran Cuma akşamı, BM Hükümet-Dışı Kuruluşlar İrtibat Hizmetleri Başkanı Barbara Adams'ın katılacağı bir toplantı düzenlenmesi kararlaştırıldı.

b) Küresel Eylem Planı (KEP): KEP Yazım Komitesi'ndeki HDK temsilcilerine yardımcı olacak bir Destek Grubu (DG) oluşturulması kararlaştırıldı ve bu grup için bir iş tanımı taslağı hazırlandı.

c) Küresel Forum:

(i) Ağustos'ta İstanbul'da, yerel ve uluslararası HDK'ları bir araya getirecek bir atölye çalışması yapılması ve bu çalışmada, farklı gruplar için toplantı olanakları sağlanması, panel tartışma düzenlenecek önemli konuların belirlenmesi gibi, Küresel Forum'un planlanmasına ilişkin konuların ele alınması;

(ii) Forum'un, yalnız HDK'ları değil, profesyoneller, akademisyenler, işçi sendikaları gibi grupları da kapsaması gerektiği, bunun için Habitat Sekretaryası ile görüşülmesi kararlaştırıldı; Sekretarya bu öneriyi olumlu karşıladı.

2. UKG Toplantısı - 23 Haziran, Cuma, saat 20:00

BM Hükümet-Dışı Kuruluşlar İrtibat Hizmetleri (NGLS) Başkanı Barbara Adams'ın da katıldığı toplantı herkese açıktı. Adams, New York'ta yapılacak Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı'na HDK katılımıyla ilgili açıklamalarda bulundu. Toplantı sonrasında Tüzün ile Adams arasında, İstanbul'da yapılacak Küresel Forum hazırlıklarına ilişkin olarak NGLS'in nasıl yardımcı olabileceği konusu ele alındı.

3. UKG Toplantısı - 25 Haziran, Pazar, saat 9:00

Katılanlar:

Clara Angel, Don Edwards, Rendel Fredericks, Malik Gaye, Angelita Gregorio-Medel, Cecilia Kinuthia-Njenga, Mani Mistri, Nicky Nzioki, Wendy Ovens, Mary E. Paumen (National Association of Housing and Redevelopment Officials, ABD), Barry Pinsky, Robert Pollard (Information Habitat, ABD), Marni Rosen, Corinne Rothblum, Sandra Smithey (USAID, ABD), Gürel Tüzün

Daha önceki toplantılarda ele alınan Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı, Küresel Eylem Planı, Küresel Forum gibi konulara ilişkin görev tanımları yapıldı ve sorumlular belirlendi. Ayrıca UKG'nin görev tanımı kabul edildi. UKG'ye yeni üye alımı konusunda eş-başkanlara yetki verildi. Ulusal ve bölgesel düzeyde

“kolaylaştırıcı gruplar” kurulmasıyla ilgili olarak, ELCI tarafından hazırlanan metnin esas alınması kabul edildi.

İstanbul’da yapılacak atölye çalışmasıyla ilgili olarak,

a) UKG’ye Türkiye’den katılacak HDK temsilcisinin bir an önce belirlenmesi;

b) Atölye çalışmasını Türkiye’deki ev sahibi komitenin düzenlemesi ve bununla ilgili bir gündem belirleyerek UKG’ye iletmesi;

c) Çalışmanın Ağustos’un ilk yarısında yapılması, 4-5 gün sürmesi ve UKG yanında, diğer gruplardan kişilere de açık olması;

d) Atölye çalışması sırasında UKG’nin de ayrıca toplanarak, Hazırlık Komitesi toplantısı, KEP gibi konuları ele alması;

e) Katılacaklar için ucuz ya da ücretsiz konaklama olanağı sağlanması konusunda ev sahibi komitenin yardımcı olması kararlaştırıldı.

4. İnsan Yerleşimleri Üzerine Uluslararası Halk Forumu, 21-24 Haziran

a) 22 Haziran Perşembe günü öğleden sonra yapılan panel tartışmada Tüzün, Nairobi toplantısında Habitat II Konferansı’na ilişkin olarak kabul edilen yenilikler ve Türkiye’deki hazırlıklar, özellikle de Küresel Forum ile ilgili bilgi verdi. Clara Angel UKG çalışmaları, Don Edwards Habitat II ile ilgili olarak ABD’de sürdürülmekte olan çalışmalar hakkında bilgi verdiler, Carl Anthony ise Habitat II’nin önemi üzerinde durdu.

b) “Habitat II İçin Halkın Gündemini Oluşturma” başlıklı atölye çalışmasının cuma günü yapılan toplantılarına Tüzün katılarak, Türkiye’de yürütülmekte olan hazırlıklar konusunda bilgi verdi. Uluslararası Ticaret Fuarı, “Kötü Uygulamalar Sergisi” ile çocuklar ve gençler arasında düzenlenecek yarışmalar en çok ilgi çeken etkinlikler oldu. 24 Haziran Cumartesi günü sabahı yapılan toplantıda ise, ABD’li HDK’lar Habitat II için bir ağ oluşturma çalışmalarına ilişkin bilgi verdiler. Bu ağı oluşturan kuruluşlar UKG ile yakın işbirliği içinde çalışacak ve New York’ta yapılacak Hazırlık Komitesi toplantısında HDK’lara ev sahipliği edecek. Cumartesi günü öğleden sonra yapılan oturumda, çeşitli atölye çalışmalarının raportörleri hazırladıkları raporları, ABD Konut ve Kentsel Gelişme Bakanlığı, USAID ve Habitat Sekretaryası temsilcileri ile Tüzün’den oluşan panele sundular; onlar da raporlar hakkındaki görüş ve önerilerini dile getirdiler.

Gürel Tüzün

27 Haziran 1995

Ek 3

Görev Birimi Toplantısı Notları

Tarih: 14 Ekim 1995

Yer: Uluslararası Kongre Merkezi, Paris

Katılanlar: Hilal Başkal, Necat Erder, Pietro Garrau, Paul de Jonge, Üner Kırdar, Balkan Kızıldeli, Martti Lujanen, Dr. Wally N'Dow, Gürel Tüzün, Jorge Wilheim, Nick You

1. Dr. N'Dow toplantının başında Habitat ile ilgili gelişmeler konusunda bilgi verdi ve konuya ilginin arttığına dikkat çekti. Temmuz ayı içinde Ankara ve İstanbul'da yaptığı görüşmelere de değinen N'Dow, Ev Sahibi Ülke Anlaşması (EÜA) konusunda önemli bir sorun olmadığını; hükümet-dışı kuruluşların (HDK) katılımına ilişkin bazı belirsizlikler bulunduğunu; Türkiye'de konut alanındaki gelişmelerden çok etkilendiğini belirtti.

2. Kırdar, Ankara'da 17 ve 20 Temmuz tarihlerinde yapılan toplantıların tutanaklarını okuyarak, orada değinilen konuların sırayla ele alınmasını önerdi. Bu öneri kabul edildi.

3. De Jonge, öteki BM kuruluşlarının katılımını sağlama konusunda Sekretarya'nın ne yaptığını sorması üzerine, Dr. N'Dow bu konuda bazı gelişmelerin olduğunu, ayrıca Kasım başında yapılacak Görev Birimi toplantısına söz konusu kuruluşların da çağrılacağını belirtti.

4. Toplantıdan erken ayrılacak olan Wilheim paralel etkinlikler konusunda bilgi verdi. Buna göre, Kentler Kurultayı'nı (30-31 Mayıs, 300-500 katılımcı) 4+ Grubu; Özel Sektör Forumu'nu (31 Mayıs-1 Haziran) Progressio Vakfı; Bilim ve İnsan Yerleşimleri Forumu'nu (31 Mayıs-1 Haziran, yaklaşık 100 katılımcı, araştırmacılar ve profesyoneller gözlemci olarak katılabilecek) Ulusal Bilimler Akademileri; İnsan Dayanışması Forumu'nu (8 Haziran) Sekretarya; HDK Forumu'nu Uluslararası Kolaylaştırıcı Grup (UKG) ile Ev Sahibi Komite'nin (ESK) düzenleyeceğini söyledi. Buna karşılık, Parlamenterler, Sendikalar, Araştırmacılar ve Profesyoneller, Vakıflar forumlarının düzenleyicilerinin henüz belirlenmediğini, ancak son üçünün HDK Forumu çerçevesinde yer alabileceğini belirtti. Erder, Sendikalar Forumu ile ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile yapılan görüşmeler konusunda bilgi vererek, Sekreterya'nın ILO ile ilişki kurmasını istedi.

Wilheim tematik yuvarlak masa toplantıları konusunda bilgi verirken, bunların 7 tane olacağını; ikisi için özel sektörden destek bulunduğunu, ikisinin ise BM kuruluşları tarafından düzenleneceğini; her toplantının saygın bir kişi tarafından yönetileceğini ve 5-6 kişinin konuşmacı olarak katılacağını belirtti.

5. Tüzün, Kentler Kurultayı'nı düzenleyecek 4+ Grubu dışındaki düzenleyicilerin kendileriyle temasa geçmediğini; Parlamenterler Sendikalar Forumları ile ilgili olarak daha önce Sekretarya'ya bazı önerilerde bulunduklarını, ama bu önerilere itibar edilmediğini; Parlamentolar Arası Birlik (IPU) yerine Global Parlamenterler ile işbirliği yapma isteğinin bugünkü duruma yol açtığını; Uluslararası Ticaret Odası (UTO) yerine Progressio Vakfı'nın seçilmesinin de yanlış olduğunu ve Vakfın bugüne kadar UTO ile temasa geçmediğini belirtti. İstanbul'da yapılan HDK atölye çalışmasında, UKG üyeleri hazırlıklı gelmediği ve ESK üyeleri de deneyimli olmadığı için, beklentilerin gerçekleşmediğini ve finansman sıkıntısı nedeniyle HDK Forumu konusunda güçlükler bulunduğunu ekledi. Paralel etkinlikler ile Ortaklık Komitesi'nin işleyişi arasındaki ilişkiye Sekretarya tarafından açıklık getirilmesini istedi.

Tüzün, ayrıca, İnsan Dayanışması Forumu'nun, bu konudaki duyarlıklar nedeniyle, Ayasofya'da düzenlenemeyeceğini söyledi ve Aya İrini'nin bu toplantı için daha iyi bir seçim olacağını belirtti. Kızıldeli, Ayasofya'nın kullanılması konusunun araştırılabileceğini ekledi. N'Dow, duyarlıkların göz önünde bulundurulması gerektiğini söyledi. Kırdar, Hoşgörü Yılı nedeniyle bazı toplantılar düzenlendiğini, bu konudaki deneyimlerden yararlanılabileceğini belirtti.

6. Kızıldeli, Parlamenterler Forumu ile ilgili olarak en yetkili kuruluşun PAB olduğunu, öbür kuruluşların temsil niteliğinin çok sınırlı olduğunu söyledi. Gerekli bilgilerin sağlanmasına karşılık, Progressio Vakfı'nın hâlâ Rahmi Koç ile temas etmediğini belirtti.

7. N'Dow, Wilheim'dan, İstanbul'da Habitat II Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) ile birlikte çalışarak, bütün etkinlikleri kapsayan bir diyagram hazırlamasını istedi. Bazı toplantı mekanlarının yedekte tutulmasının gereğine değindi. Erder'in, hangi işi kimin yapacağının listelenmesi önerisi olumlu karşılandı.

8. Wilheim, yükümlülük üstlenecek "ortak"ların İkinci Komite'ye sunuşta bulunacağını söyledi. Lujanen, İkinci Komite toplantılarının tematik olmasını ve BM kuruluşlarının, ayrı ayrı sunuşta bulunma yerine, kendileriyle ilgili oturumlara katılmalarını önerdi. Wilheim, oturumların tematik olması durumunda yükümlülüklerin kaybolacağını; bunun için toplantıların temsil esasına dayanacağını ve farklı gruplara farklı oturumlarda sunuş olanağı sağlanacağını; yuvarlak masa toplantılarının sonuçlarının ise tematik bir biçimde İkinci Komite'ye getirileceğini; bazı BM kuruluşlarının da belirli konularda Komite'ye sunuşta bulunacağını belirtti.

9. N'Dow, paralel etkinlikleri düzenleyeceklerin en kısa zamanda İstanbul'a giderek ilgili kuruluşlarla temasa geçmeleri gerektiğini söyledi. Daha sonra, BM Genel Kurulu İkinci Komitesi 10 Kasım'da Habitat II konusunu ele alacağından, Görev Birimi üyelerinin hiç olmazsa bir hafta önce New York'a gelmesini istedi. Paralel etkinlikleri düzenleyecek kuruluşlar ile BM kuruluşlarının temsilcilerinin de katılacağı Görev Birimi Toplantısı'nın 6-7 Kasım'da, Büro Toplantısı'nın 8-9

Kasım'da yapılması; bu toplantılarda Konferans'ın yapısıyla ilgili değişikliklerin Genel Kurul'dan geçirilmesi konusunun da ele alınması kararlaştırıldı. Tüzün'ün, bu sırada, Habitat II tanıtımıyla ilgili olarak New York'ta Sekretarya, HPKB, DPI, tanıtım konsorsiyumu ve çeşitli medya kuruluşlarıyla ortak toplantı düzenlenmesi önerisi kabul edildi. (Toplantının bu noktasında Wilheim ayrıldı.)

10. N'Dow, EÜA'nın ne zaman, nasıl ve kimler tarafından imzalanacağının belirlenmesini istedi. Kırdar anlaşmanın 15 Kasım'a kadar imzalanmasını önerdi. Ayrıca, EÜA çerçevesinde yapılacak ödemeler için BM tarafından hesap açıldığını bildirerek, avans ödemesinin yapılmasını istedi. Kızıldeli, Birinci Planlama Misyonu'nun giderleri konusunda ayrıntılı dökümün Habitat Sekretaryası'ndan istendiğini bildirdi. Kırdar, avans ödemesi için bunun gerekli olmadığını, hesapların sonradan kapatılacağını belirtti.

11. Pekin Konferansı konusunda bilgi veren N'Dow, Çinlilerin çeşitli hizmetlerden sağladıkları gelirlerle giderlerinin bir kısmını karşıladıklarını, BM kuruluşlarına bile kira karşılığı ofis mekanı temin ettiklerini; BM kuruluşlarının başkanları için ücretsiz araç ve Konferans alanı dışında ofis sağladıklarını belirtti. Kızıldeli Sekretarya'dan, BM kuruluşlarının ve yöneticilerinin, hiyerarşideki yerlerini de gösteren listeyi istedi.

12. Tüzün tanıtım çalışmaları konusunda bilgi verdi. N'Dow, *Washington Post* ve *Time* ilanlarında yalnızca "kent"in vurgulanmasını sakıncalı bulduğunu belirterek, Habitat II'nin "tüm yerleşimleri" kapsadığının belirtilmesini istedi. Tüzün bu konuda müdahale için geç kalındığını bildirdi.

13. Tüzün Konferans ve paralel etkinliklerinde kullanılacak mekanlar konusunda bilgi verdi. N'Dow, Taşkışla'nın HDK Forumu için kullanımının kesinlik kazanması gerektiğini, bunun için TC Hükümeti'ne mektup yazabileceğini belirtti. Kızıldeli bu konuda, en sonuncusu Washington'da olmak üzere, çeşitli toplantılarda Türk yetkililer tarafından açık beyanda bulunulduğuna ve bu durumda bir değişikliğin söz konusu olmadığına işaret etti. N'Dow toplantı ve sergi alanlarına ilişkin bağlantıların kesinleştirilmesi gerektiğini, bunların kullanımı konusunda kesin kararların ise en geç toplantıdan iki ay önce verilebileceğini belirtti. N'Dow'un özürlülere sağlanacak olanakların önemini vurgulaması üzerine, Kızıldeli, eğer bu konuda BM'nin standartları varsa, bunların ev sahibi ülkeye iletilmesini istedi. Kırdar, Genel Kurul İkinci Komitesi ile Üçüncü Hazırlık Komitesi üyelerinin toplantı ve sergi mekanları konularında bilgilendirilmesinin yararına değindi. Ayrıca, New York'taki Türk Evi'nin giriş katında bir sergi ve bilgilendirme merkezi kurulması önerisi olumlu karşılandı. N'Dow, İkinci Komite toplantısı sırasında ortak basın toplantısı yapmanın sakıncalı olabileceğine, Türkiye karşıtı grupların bu fırsattan yararlanmaya çalışabileceklerine işaret etti.

14. Kızıldeli, Türkiye'nin Konferans çağrılarını ne zaman göndermesi gerektiğini sordu. N'Dow, Boutros Ghali'nin "*note verbal*"inin Ocak 1996 içinde gideceğini,

Türkiye'nin çağrısının önce ya da sonra olabileceğini belirtti. Habitat II'yi "zirve" yapma konusunda Cumhurbaşkanı Demirel ile Dışişleri Bakanlığı'nın çabalarının önem taşıyacağını ve kendisinin bu yöndeki çalışmalarını (örneğin Mandela'nın katılımını sağlamak gibi) Türkiye'nin desteklemesinin yararlı olacağını ekledi. Ayrıca, şu sıralarda BM'nin saygınlığının pek fazla olmadığına dikkat çekti. Kırdar, İkinci Komite ile Genel Kurul'un Nairobi'de alınan kararları kabul etmesinin yeterli olacağını belirtti. Lujanen "zirve" konusunda içeriğin de önemli olduğuna değindi ve bu bağlamda, devlet ve hükümet başkanlarının imzalayacağı 4-5 sayfalık bir metnin hazırlanmasını önerdi. N'Dow böyle bir hazırlık içinde olduklarını söyledi ve Türkiye'nin de buna katkıda bulunmasını istedi.

15. Lujanen ticaret fuarı ile ilgili sorunlara değindi. Bazı Avrupa ülkelerinin fiyatı yüksek bulduğunu, minimum 15 m^2 kiralama koşulunun ağır olduğunu, konut ve inşaat teknolojileri yanında, çevre teknolojilerinin de vurgulanması gerektiğini belirtti; minimumun indirilmesini ve fuarı destekleyici yan etkinliklerin düzenlenmesini önerdi. Ayrıca, bilgilendirmede geç kalındığına ve tanıtım broşüründe yer alan bazı bilgilerin çok olumlu ve iyimser bir resim çizdiğine dikkat çekti. N'Dow, fuarı daha erken bir tarihte açma ve yabancı katılımcılara KDV bağışıklığı sağlama olasılıklarının değerlendirilmesini önerdi. Kızıldeli, KDV konusunda Hindistan delegesinden kendisine istek geldiğini bildirdi. N'Dow, Senegal, Çin, Hindistan ve Latin Amerika ülkelerinde fuarın pazarlanmasına ilişkin çabaların yoğunlaştırılmasını ve Fransa Ulusal Komitesi ile yeniden ilişki kurulmasını önerdi. Tüzün, fuarla ilgili çalışmalar konusunda bilgi verdikten sonra, minimumun indirilebileceğini, KDV konusunda girişimde bulunduklarını ve sonucun yakında alınacağını belirtti; Sekretarya'ya ayrılan alanın tahsisi konusundaki ölçütlerin bir an önce geliştirilmesini istedi. Fransa, Mayıs 1996'da Türkiye'de tüm sektörleri kapsayan bir sergi açacağı için, fuara soğuk baktıklarını söyledi.

16. N'Dow, ev sahibi ülkenin Kasım ayı başındaki Görev Birimi toplantısında, yürütülmekte olan tüm çalışmalar konusunda bir sunuş yapmasını istedi. Ayrıca, kendisinin yürüttüğü bazı uluslararası temaslara Tüzün ile birlikte gitmek istediğini belirtti. Tüzün bunun, önceden haber verildiği takdirde mümkün olabileceğini söyledi. Ayrıca, Kasım başında New York'ta tanıtım konusunda ortak bir toplantı düzenlenmesi önerisi kabul edildi.

17. You, "En İyi Uygulamalar" ve seçim süreci konularında bilgi verdi ve İstanbul'da Tokyo Valisi'nin "Tokyo Mükemmellik Ödülü" vereceğini belirtti. N'Dow, Dubai'deki konferansa Türkiye'nin üst düzeyde katılımının önemine değindi ve bunu sağlamak için Gülöksüz ve Tüzün ile Dışişleri Bakanlığı'na çağrı mektubu göndereceğini söyledi. You, Özel Sektör Forumu kapsamında, şirketler arasında da "En İyi Uygulamalar" yarışmasının düzenleneceğini bildirdi. Tüzün, bu konunun çok duyarlı olduğuna ve ödüllerin "onaylama" anlamına gelebileceğine, dolayısıyla tartışmalara neden olacağına işaret etti ve konunun yeniden gözden geçirilmesini istedi. Ayrıca, Özel Sektör Forumu'nu düzenleyecek Progressio Vakfı'nın hazırladığı

broşürün dağıtımının, yanlış ve yanıltıcı bilgiler içerdiği için, durdurulmasını talep etti. N'Dow bunu olumlu karşıladı ve gerekli talimatları vereceğini söyledi. Tüzün, Özel Sektör Forumu'na katılım için istenen ücretlerin yüksek olduğuna, bunun küçük ve orta ölçekli işletmelerin katılımını olumsuz etkileyeceğine ve temsil ilkesini zedeleyeceğine de işaret etti.

18. De Jonge, 26-28 Ekim'de Ankara'da yapılacak UNDP-TİKA-TOKİ toplantısı ile UNDP tarafından düzenlenen resim yarışması konularında bilgi verdi ve yarışmada seçilen yapıtların New York ya da İstanbul'da sergilenebileceğini söyledi.

N'Dow, Ankara'da yapılacak toplantıya katılması için You'ya talimat verdi.

19. Kırdar'ın Üçüncü Hazırlık Komitesi toplantısının 5-16 Şubat 1996 tarihleri arasında New York'ta yapılacağını bildirmesinden sonra toplantıya son verildi.

Ek 4

Gürel Tüzün'ün Türkkent Toplantısındaki Konuşması

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli konuklar, önce bir açıklama yapayım. Kuşkusuz, İlhan Tekeli'nin yapacağı konuşmayı ben yapamam. Çünkü, İlhan Bey, Danışma Kurulu Başkanı olarak, Ulusal Komite ile birlikte, Ulusal Rapor ve Eylem Planı hazırlıklarını yürütmekte. Ben sadece işin organizasyon yanıyla ilgiliyim. Ama, Danışma Kurulu'na sekretarya hizmeti de sağladığımız için, bazı bilgiler verebilirim. Gene de Ulusal Rapor'un içeriğine pek girecek değilim.

Gerçekten, şu anda elimizde, halen düzeltmeleri yapılmakta olan bir taslak var. Henüz birtakım problemleri olan, Ulusal Komite'ye sunulmaya hazır olmayan bir metin söz konusu. Önümüzdeki pazartesi günü baskısını tamamlayarak Ulusal Komite üyelerine göndermeyi planlıyoruz. 15-16 Aralık'ta da Ulusal Komite toplantısı yapılması tasarlanıyor. Tasarlanıyor diyorum, çünkü Sayın Cumhurbaşkanı da bu toplantıya katılacak. Dolayısıyla, bu konuda Çankaya'dan haber bekleniyor. 15-16 Aralık'ta yapılması kesinleşirse, toplantı Ankara'da, TÜBİTAK'taki Feza Gürsey Salonu'nda yapılacak. Sonuç olarak, Ulusal Rapor'un içeriğine girecek değilim. Bunu İlhan Bey'in yapmasında yarar var. Zaten 15-16 Aralık'taki toplantıda bu konu ayrıntısıyla tartışılacak. Ayrıca, 15-16 Aralık'ta rapora son hali verilmezse, bu çalışmaların sürmesi söz konusu olacak. Bu tamamen Ulusal Komite'nin istek ve iradesine bağlı. Kaldı ki, daha ilk Ulusal Komite toplantısından beri vurgulandığı gibi, Ulusal Komite bu raporu hazırladıktan sonra ortadan kalkmayacaktır. Ulusal Komite hazırladığı rapor ve eylem planına sahip çıkarak, uygulamayı da izleyecektir. Böylece uygulama güvence altına alınabilecektir. Yoksa, rapor tozlu raflarda kalacaktır.

Birkaç konuda kısa bilgi vermek istiyorum. Bunu bir tartışma başlatmak için değil, bilgi eksikliğini gidermek için yapıyorum. Sayın Soydan milyarlara varan reklamlardan söz etti. Bu, gerçekten çok kimsenin kafasını kurcalayan bir durum. Fakat, sanıyorum böyle bir şey Türkiye'de ilk kez oluyor. Bütün televizyon kanalları, TRT ve özeller dahil, Habitat tanıtım kampanyası için üçer saat, yani 180'er dakika bedelsiz zaman verdiler. Başta en çok satanlar olmak üzere, bütün gazeteler 10'ar tam sayfa renkli ilan yerini ücretsiz sağladılar. Radyolar da gene bu kampanya için yaklaşık 10 saat ücretsiz zaman verdiler. Dolayısıyla, reklamlar için, malzemenin hazırlanması dışında, gazete ve televizyonlara bir şey ödemedik. Bir şey daha ekleyeyim. Tanıtım kampanyası üç aşamalı olarak düşünüldü. İlk aşamada insanlara Habitat'ı duyurmak, bilgilendirmek amaçlandı. İkinci aşamada, kamuoyunu kent sorunları konusunda düşünmeye, düşünce geliştirmeye,

tartışmalara katılmaya ve çözümler üretmeye özendirmek amaçlanacak. Bu aşama Şubat'ta başlayacak. Üçüncü aşama ise mayıs ayında gerçekleşecek.

Sayın Geray akreditasyon konusuna değindi. Bu konuda bir şeyi hatırlatmak istiyorum. Ulusal Komite'nin ikinci toplantısında bütün katılımcılara akreditasyon formları dağıtıldı. Daha sonra da bütün isteyenlere bilgi ve formlar sağlandı. Ayrıca, Ev Sahibi Komite de akreditasyonla ilgili bilgi ve formları dağıtmayı sürdürüyor.

Bugünkü toplantının konusuyla çok yakından ilgili olan Habitat II Konferansı'na da değinmek istiyorum. Resmi konferans Birleşmiş Milletler tarafından düzenleniyor. Gündemi belirleyen de BM. Resmi konferansta bir Genel Kurul, bir de Ana Komite var. Konferansta kabul edilecek olan Küresel Eylem Planı (KEP) bu komitede görüşülecek. Bir de Ortaklık Komitesi var. BM konferanslarında ilk kez böyle bir komite oluşturuluyor. Habitat II'nin en önemli yanlarından biri, Cevat Bey'in de vurguladığı gibi, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarına (STK'lar) verdiği önem. Bunu konferansın yapısında da görüyoruz. Bir BM konferansında ilk kez yerel yönetimlerin temsilcileri KEP görüşmelerine, devlet temsilcileriyle aynı hak ve yetkilere sahip olarak katılacaklar.

İkinci bir yenilik de şu: Şimdiye kadar, devlet delegeleri dışında kalan tüm kesimlerin konferansa katılımı resmi konferansın dışında gerçekleşiyordu. Bu kesimler çeşitli forumlar aracılığıyla düşüncelerini oluşturur, bağımsız açıklamalarda bulunurlar ve bu süreç resmi konferansı ve orada kabul edilen metinleri etkilemezdi. Şimdi, bu kesimlerin görüşleri bir BM konferansında ilk kez, sözünü ettiğim Ortaklık Komitesi aracılığıyla, resmi konferansa yansıyacak. Bu ne demektir? Devletlerin delegeleri çeşitli toplum kesimlerinin, örneğin yerel yönetimler, özel sektör, STK'lar, kadın kuruluşları, vb. uluslararası temsilcileri tarafından dile getirilen görüşlerini dinleyecekler. Daha sonra bu komiteye sunulan görüş, öneri ve değerlendirmeler bir rapor halinde Genel Kurul'a sunulacak ve konferansın resmi belgeleri arasında yer alacak. Böylece, bir BM konferansında ilk kez devletler, hükümetler dışında kalan toplum kesimlerinin görüşleri de resmi belgeler arasında yer alacak. Bu çok önemli. Çünkü şimdiye kadar Genel Kurul bu görüşleri dikkate almazdı ve bunu da açıkça ifade ederdi.

Forumlar konusuna da değineyim. Bunlardan biri Yerel Yönetimler Forumu; Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı olarak da anılıyor. 30-31 Mayıs'ta, Askeri Müze Kültür Sitesi Konser Salonu'nda yapılacak. Özel Sektör Forumu, Hollanda'daki Progressio Vakfı'nın önderliğinde, çeşitli özel sektör kuruluşları tarafından düzenleniyor. Akademisyenler Forumu'nu Ulusal Bilimler Akademileri düzenliyor. Türkiye'deki bağlantı noktası ise Türkiye Bilimler Akademisi ile TÜBİTAK.

Buradan, son zamanlarda gazetelerde çok tartışılan dokunulmaz konusuna gelmek istiyorum. Bu toplantılarda dokunulmazlık yalnız resmi konferans katılımcıları için

söz konusudur. Çünkü, Ev Sahibi Ülke Anlaşması yalnız resmi konferansı kapsar. Bu, BM ile ev sahibi ülke arasında yapılır. Resmi konferans dışında kalan forumları kapsamaz. Dolayısıyla, hiçbir ülkede forumlara katılanlar için dokunulmazlık söz konusu değildir. Yalnız resmi konferansa katılan kesimlere, devletlerin resmi delegelerine, yerel yönetimler ile STK'ların temsilcilerine dokunulmazlık tanınır. Bu konudaki yanlış anlamayı düzeltmekte yarar var. Buna ilişkin görüşmeler BM ile Dışişleri Bakanlığı arasında yürütülüyor. Biz TOKİ olarak yalnızca, Mısır ya da Kopenhag'da olduğu gibi, en geniş dokunulmazlık haklarının tanınması yolunda görüş bildirdik. Bu konuda yetki Dışişleri Bakanlığı'nındır.

Son olarak, Türkiye'de hep Ulusal Rapor'dan söz ediyoruz. Ama, Nisan ayında yaptığımız 3. toplantıda, KEP ile ilgili bir metin dağıtmış ve Ulusal Komite'de bu konuda bir tartışma açmıştık. KEP konusunda da bazı gelişmeler var. Çeşitli toplantılarla KEP hazırlıkları sürdürülüyor. Bu çalışmalar Şubat 1996'da New York'ta yapılacak olan Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı'nda sonuçlandırılacak. KEP taslağını Habitat Sekretaryası'ndan bekliyoruz. Eğer erken gelirse, Türkçeye çevirerek, Ulusal Komite toplantısında dağıtabiliriz. Ama geç kalırsa, İngilizce dağıtmak zorunda kalacağız.

KEP Yazım Grubu'nun Paris'te yapılan toplantısında son bir taslak hazırlandı. Burada bazı ciddi tartışma noktaları var. Bunlarda birisi konut hakkıyla ilgili. ABD bu konuda çok katı bir tutum benimsedi ve konut hakkını tümüyle ret etme eğilimi içine girdi. Buna Avrupa ülkeleri ile 77'ler genellikle karşı çıkıyor. Ama, Hindistan gibi, ABD'yi destekleyen ülkeler de var. Çünkü böyle bir hakkın kendi ülkelerinde çok ciddi sorunlar yaratacağını düşünüyorlar. Dolayısıyla, New York'ta yapılacak Hazırlık Komitesi toplantısında ve Habitat II sırasında konut hakkı ciddi bir tartışma konusu olarak ortaya çıkacak. İlginç olan, ABD'nin Viyana'da yapılan BM İnsan Hakları Konferansı'nda konut hakkını kabul etmiş olması. Ama şimdi bu hakkın KEP'ten çıkarılmasını istiyorlar.

İkinci tartışma, konut ve kentleşme sorunlarının çözümünde piyasaya ve devlet müdahalesine tanınan göreli rollerle ilgili. ABD bu konuda piyasaya yeteri kadar önem ve öncelik tanınmadığını ve devlet müdahalesine çok fazla ağırlık verildiğini savunuyor. Buna karşılık 77'ler, özel sektöre çok fazla rol tanındığı, devlet müdahalesinin minimuma indirildiği kanısındalar. Bu da önümüzdeki dönemde bir başka tartışma konusunu oluşturacak.

Üçüncü tartışma, uluslararası finansman ve işbirliğine ilişkin. Gelişmiş ülkeler genellikle konut ve kentleşme sorunlarının ulusal sorunlar olduğunu ve çözümlerinin de yerel ve ulusal düzeyde aranması gerektiğini savunuyorlar. Buna karşılık 77'ler ya da azgelişmiş ülkeler, bu sorunların dünya ekonomisindeki gelişmelerden ve küresel eğilimlerden soyutlanamayacağını, dolayısıyla çözüm için mutlaka uluslararası işbirliği ve finansmanın zorunlu olduğunu ileri sürüyorlar. Bunları burada belirtmemin nedeni şu: İleride buna benzer başka toplantılar

yapılabilir. Bu tür toplantılarda yalnız Türkiye'deki konut ve kentleşme sorunlarının değil, uluslararası alandaki tartışmaların da gündeme getirilmesinde yarar var. Bu, Habitat sürecindeki tartışmalara Türkiye adına katılacak olanlara çok büyük katkı sağlayacaktır.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim.

Ek 5

Planlama Misyonu Toplantısı (26 Ocak 1996, İstanbul)

Katılanlar:
- Jorge Wilheim, Deputy Secretary General of the Habitat II Conference
- Üner Kırdar, Special Representative of the Secretary General of Habitat II and Officer-in-Charge of Habitat II Secretariat in New York
- Michael Hall, Deputy Chief, United Nations Security Service
- Marguerite Malcolm, Chief Planning and Meetings Servicing Section and Secretary, Commitee on Conferences
- Vladislava Bartosch, Chief, Infrastucture & Applications Support Section - Electronic Services Division
- Miron Vislocky, Broadcast and Conference Engineering
- Mark Camera, Architect, Buildings Management Service
- Ayman El-Amir, Chief, Radio Section, DPI
- Selman Ergüden, Coordinator, Host Country Liaison and Conference Preparations, Habitat II Secretariat
- Gülden Türköz-Cosslett, UNDP Liason Officer for Habitat II
- Sezin Barlas, UNDP, Program Officer
- Tuğrul Kurşunlu, UNIC, National Information Officer
- Hüseyin Sözen, Security Officer
- Gürel Tüzün, National Coordinator for United Nations Conference on Human Settlements Habitat II
- Şefik Onat, Representative of the Habitat II Coordinator of the Ministry of Foreign Affairs
- Zeynep Davaz, HPCU
- Rabia Bakıcı, HPCU
- Elvan Cantekin, HPCU
- Aslı Germen, HPCU

* İlişikte listesi bulunan sergilerin Salıpazarı Antrepoları'nda yapılmasına karar verildi. Bazı toplantıların sergiler ile bağlantılı olabileceği, bu yüzden Salıpazarı'nda bir toplantı mekanının olması gerektiği belirtildi.

* Daha önce *Round-tables* adıyla anılan toplantıların ismi *Dialogues* olarak değişti. Her gün düzenlenecek olan söz konusu toplantıların Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda

yapılmasına karar verildi. Ancak Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nun BM güvenlik sahası içerisinde kalması sebebiyle katılımcıların akredite olması zorunluluğu var.

* BM toplantılarının (*workshops*) İTÜ Gümüşsuyu Kampüsü'nde yapılmasına karar verildi.

* BM dışı toplantıların (*workshops*) İTÜ Gümüşsuyu Kampüsü'nde yapılmasına karar verildi.

* Michael Hall, 27 Mayıs 1996 tarihinden itibaren resmi toplantılar için kullanılacak tüm mekanların BM güvenliğinin sorumluluğu altına gireceğini belirtti.

* Lütfi Kırdar Kongre Merkezi 2 no.lu salonda var olan simultane çeviri kabinlerinin standartlara uygun olmadığı tespit edildi.

* VIV Konsorsiyumu *floor* planlarını güncelleyecek. Bu planlar Mark Camera tarafından kontrol edilecek. Harbiye Kültür Merkezi'nin planları Jorge Wilheim ile basın merkezi planları ise Ayman El-Amir ile birlikte tekrar gözden geçirilecek (*Deadline*: 9 Şubat 1996).

* Ofis mekanlarının tahsisi: Mark Camera

* Kayıt alanı için Salıpazarı Antrepolarının kullanılabileceği Michael Hall ve Mark Camera tarafından belirtildi. Şişli Evlendirme Dairesi'nin (ŞED) kullanılma konusu da hâlâ gündemde. Ayrıca ev sahibi ülkeden 15 gün içinde çeşitli alternatifler geliştirmesi talebinde bulunuldu. Salıpazarı ve ŞED'in planları BM'ye iletilecek.

* Ayman El-Amir, *press coverage*'ın Türkçe olmasının yerel personel artışına sebep olacağını söyledi.

* CNN, CBS gibi medya kuruluşları için kilitlenebilir, ekipmanların çalışabilmesi için gerekli düzenlemenin olduğu mekanlara ihtiyaç olduğu bildirildi. Söz konusu ihtiyaçlar için BRT'nin (Belediye Radyo Televizyon) stüdyoları ve odalarının detaylı bilgisi BM'ye ulaştırılacak. Ayrıca bu stüdyoların kullanılıp kullanılamayacağı hakkında TRT'ye danışılacak.

* TRT'nin sağlayacağı naklen yayın araçlarının sabit olması gerektiği, aksi takdirde güvenlik için sorun olacağı BM tarafından belirtildi.

* Michael Hall Konferans sırasında Vadi'ye her delegasyon için en fazla bir araç girebileceğini belirtti. Taksilerin Vadi'ye girmelerine izin verilmeyeceğini, tüm otobüsleri belirlenecek bir yerde duraklatacaklarını belirtti.

* Jorge Wilheim, CRR salonuna sabit mikrofon ve masa koymanın imkansız olmadığını, ancak zorluk getireceğini belirtti.

* Miron Vislocky, CRR'de kullanılacak mobil mikrofonlardan çekindiğini, bu kadar çok sayıda mobil mikrofonun *interferenc*e yaratabileceğini söyledi.

* HC tarafından BM personelinin konaklamasıyla ilgili olarak Maçka Oteli ile Park-sa Hilton Oteli'nin kullanılacağı bildirildi. Ayrıca Orduevi'nin alınması için çabaların

sürdüğü belirtildi. En kısa zamanda otellerle ilgili son fiyatlar ve öneriler BM'ye iletilecek.

* Jorge Wilheim otel fiyatlarının çok yüksek olduğunu, fiyatların tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini belirtti.

* Ayman El-Amir, uluslararası personel sayısını düşürdüklerini, bu sebepten dolayı yerel personelin çok önemli olduğunu belirtti. HC'nin İngilizce ve Fransızca özet yazacak kişiler temin etmesi gerektiğini bildirdi. Yerel personelin profesyonel ve tecrübeli olması gerektiğini vurgulayan El-Amir, söz konusu personelin TRT ve Basın Yayın ve Enformasyon Müdürlüğü'nden temin edilebileceğini bildirdi. Çalışacak yerel personelin 25 Mayıs 1996 tarihinde işe başlaması gerektiğini sözlerine ekledi.

* Toplantılar sırasında çalışma saatlerinin uzayabileceğini, bu yüzden 2 vardiya halinde çalışılabileceği bildirildi.

* DPI ve Conference Service Departmanı'nın dışında iş tanımlarının iletilmediğini belirten Tüzün, kendisi New York'tan dönmeden tüm departmanlarınkilerin tamamlanıp, teslim edilmesi gerektiğini bildirdi.

* Marguerite Malcolm, *Plenary* ve *Commitee* 1+2 için Türkçe çeviri istenildiğini, bunun da teknik isteklerde değişikliğe sebep olacağını bildirdi.

* Vladislava Bartosch, Konferans başlamadan önce internet ve uluslararası hatların hazır olması ve kontrol edilmesi gerektiğini belirtti.

* Sadece güvenliğin *walkie-talkie* kullanacağı, diğer birimlere *cellular phone* verileceği belirtildi.

* BM tarafından, Medya binasında engelliler için yan cepheden birinci kata ulaşan bir rampa yapılması isteği belirtildi. Binada havalandırma ve asansör konusu kesinlik kazandı. Ayrıca BM inşaat planlarının teminini istedi.

* Marguerite Malcolm, Ev Sahibi Ülke Anlaşması'nda istenmiş olup, Türkiye'den temin edilemeyen bazı cihazların BM tarafından getirileceğini bildirdi.

Ek 6

New York Toplantı ve Görüşmeleri (31 Ocak-9 Şubat 1996)

A. Görev Birimi Toplantısı (31 Ocak)

1. Birleşmiş Milletler'de, Habitat Genel Sekreteri Dr. W. N'Dow'un başkanlığında yapılan toplantıya Toplu Konut İdaresi (TOKİ), Dışişleri Bakanlığı (DİB), VİV Habitat II Birlikteliği, Habitat Sekretaryası ve BM'nin çeşitli birimlerinden yetkililer ile Hazırlık Komitesi Başkanı M. Lujanen katıldı. BM Genel Kurulu'nda Aralık 1995'te kabul edilen, Habitat II Konferansı'nda uygulanacak prosedüre ilişkin karar tasarısının değerlendirilmesinden sonra, Kasım 1995'te yapılan bir önceki Görev Birimi toplantısı ertesindeki gelişmeler ele alındı. Burada özellikle, Ocak 1996'da İstanbul'u ziyaret eden BM Planlama Misyonu'nun gözlem ve değerlendirmeleri üzerinde duruldu. Habitat Proje Koordinasyon Birimi (HPKB) Direktörü Gürel Tüzün Türkiye'deki hazırlık çalışmalarına ilişkin bilgi verdi. Ardından, sırasıyla şu konular ele alındı:

a) Ev Sahibi Ülke Anlaşması: DIB Habitat II Koordinatörü Büyükelçi Akıncı, Anlaşma konusundaki görüşmelerin kısa bir süre içinde sonuçlanacağını söyledi. Dr. N'Dow da bu konuda herhangi bir sorun beklemediğini belirtti.

b) Konferans mekanları: Habitat II Genel Sekreter Yardımcısı Jorge Wilheim, genelde Konferans mekanları konusunda memnun olduğunu, ama Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin yapımına ilişkin kaygıları bulunduğunu belirtti.

c) Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili gelişmeler: Habitat Sekretaryası'ndan Faruk Mawlawi sivil toplum kuruluşlarının (STK) akreditasyonuna, HPKB STK'lar ile İlişkiler Sorumlusu Dr. Şule Aytaç STK Forumu'na ilişkin gelişmeler konusunda bilgi verdiler. STK akreditasyonunun Konferans'a kadar uzatılması kararlaştırıldı.

d) Yerel yönetimler: Dünya Kentler Kurultayı'nın Askeri Müze Kültür Sitesi Oditoryumu'nda yapılması kabul edildi. Kurultay'a katılacakların akreditasyonu için G 4+ tarafından hazırlanacak katılımcı listesinin Habitat Sekretaryası aracılığıyla BM Protokol ve Güvenlik birimlerine aktarılması kararlaştırıldı.

e) Öbür forumlar: Forumları düzenleyecek kuruluşların belirlendiği görüldü. Ancak, Özel Sektör Forumu için henüz Türkiye'de bir odak noktası belirlenmediği; ABD Ulusal Bilimler Akademisi'nin HPKB ile temasa geçmediği ve forumlarla ilgili çalışmaların genelde çok yavaş ilerlediği vurgulandı.

f) "Diyalog"lar: Wilheim eski adı "Yuvarlak Masa Toplantıları" olan "Diyaloglar" konusunda bilgi verdi. Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde yapıldıkları takdirde, bu toplantıların güvenlik nedeniyle halka açık olamayacağı vurgulandı.

g) Ticaret Fuarı: HPKB Direktörü Tüzün Fuar'a ilişkin bilgi verdi. Habitat II Konferansı'na ilişkin tanıtım çalışmalarının Fuar'a ilgiyi artıracağı vurgulandı. Ayrıca, Fuar'da bazı kültürel etkinlikler düzenlemenin ve Konferans ile Fuar arasındaki ilişkileri güçlendirmenin yararı üzerinde duruldu.

h) En İyi Uygulamalar: Habitat Sekretaryası Uluslararası Dubai Konferansı konusunda bilgi verdi ve En İyi Uygulamalar Sergisi'nin Habitat II Konferansı'nın en çok ilgi çeken parçası olduğunu belirtti.

i) Sergiler/kültürel etkinlikler: Wilheim uluslararası sergiler, Tüzün ise ulusal sergiler konusunda bilgi verdi. Sergilerin büyük bölümünün Salıpazarı Antrepoları'nda yapılması uygun bulundu. Yer tahsisleri için maliyetleri belirlemenin önemi vurgulandı. Dr. N'Dow Küba, Çin, Senegal, Brezilya ve Hindistan'ın Konferans sırasında kültürel etkinlik düzenlemek istediklerini belirtti. Ev sahibi ülke yetkilileri bu konuda ilişki kurulacak kişilerin kendilerine bildirilmesini istedi. (Daha sonra bu konuda Çin ve Hindistan yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde, isteğin Dr. N'Dow'dan geldiği, kendilerinin durumu değerlendirdiği ve Türkiye'den resmi bir isteğin beklendiği öğrenildi.)

j) Gençlik etkinlikleri: Habitat Sekretaryası'ndan Selman Ergüden ve Maria Figueros planlanan gençlik etkinlikleri konusunda bilgi verdiler ve bu konuda Türkiye'deki Gençlik Kozası ile ilişki içinde olduklarını belirttiler.

k) Dünya Çevre Günü: Tüzün Dünya Çevre Günü kutlamalarına ilişkin olarak Türkiye'de Çevre Bakanlığı ile ortaklaşa yürütülmekte olan çalışmalar konusunda bilgi verdi ve bir UNEP heyetinin 16-17 Şubat'ta Türkiye'yi ziyaret edeceğini bildirdi. Ayrıca, Dünya Çevre Günü ile Dünya Gençlik Günü'nün 9 Haziran'da kutlanacak olmasının bu iki etkinliği de olumsuz etkileyeceğini belirterek, Dünya Gençlik Günü'nün 8 Haziran'a alınmasını önerdi. Dr. N'Dow, 8 Haziran'da İnsan Dayanışması Forumu'nun yapılacağını söyleyerek bu öneriye karşı çıktı.

l) Güvenlik konuları: BM Güvenlik Sorumlusu Michael Hall İstanbul'da yaptığı temaslar konusunda bilgi verdi ve Habitat II'nin yerel yönetimler ve STK'lar gibi farklı grupların etkin katılımına olanak sağlayan yapısının güvenlik sorununu güçleştirdiğini belirtti.

m) Kayıt işleri: Resmi delegasyon, medya mensupları ve akredite STK'ların kayıt işlerinin Salıpazarı Antrepoları'nda yapılması kabul edildi. Antrepoların ve çevresinin planlarının bir an önce BM'ye iletilmesi istendi.

n) Protokol konuları: BM Protokol birimi yetkilileri Konferans sırasında uygulanacak protokol kuralları konusunda bilgi verdiler ve ev sahibi ülke yetkilileri ile kendi aralarındaki bilgi akışının önemi üzerinde durdular.

o) Otellere ilişkin düzenlemeler: HPKB'den Şefik Onat otel rezervasyonları konusunda bilgi verdi. Habitat Sekretaryası yetkilileri BM personeline ayrılan otellerin fiyatlarının yüksek olduğundan yakındılar ve geceleme ücretinin

yolluklarının % 55-60'ını aşmaması gerektiğini vurguladılar. TOKİ ve DİB yetkilileri bu konuda çaba harcadıklarını, ama otel fiyatlarının Turizm Bakanlığı tarafından belirlendiğini ve arz-talebi yansıttığını belirttiler. Harbiye Orduevi'nin BM personeline tahsisi sağlanabildiği takdirde, bu sorunun büyük ölçüde çözüleceğini söylediler. Habitat Sekretaryası otel rezervasyonlarında depozito istenmesinin ve tüm ücretin Konferans öncesinde yatırılmasının sorunlara yol açabileceğine işaret etti. Delegasyonlar için rezervasyonlarda söz konusu devlet tarafından ödeme garantisi verilmesinin bu sorunun çözümüne katkıda bulunabileceği belirtildi.

p) Yerel personel: TOKİ yetkilileri Konferans sırasında çalıştırılacak yerel personele ilişkin iş tanımlarının bir an önce kendilerine iletilmesini istediler.

r) BM Ankara Ofisi'nin etkinlik ve gereksinimleri: BM'nin Türkiye'deki Daimi Koordinatörü Paul de Jonge, Ankara Ofisi'nin çalışmaları konusunda bilgi verdi. Bu çerçevede STK Ev Sahibi Komite'ye sağlanan mali destek; TİKA tarafından desteklenen ve AIESEC tarafından yürütülen Habitat Gönüllüleri Programı ve TİKA ile birlikte yürütülen Habitat II'ye ilişkin bölgesel işbirliği projesine değindi.

2. Daha sonra, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Konferans için devlet ve hükümet başkanlarına göndereceği çağrı mektubunun zamanlaması üzerinde duruldu. Bunun için BM Genel Sekreteri Boutros Ghali'nin göndereceği mektubun beklenmesine gerek olmadığı; mektupların bir an önce gönderilmesinin yararlı olacağı ve bu konuda Dr. N'Dow'un Cumhurbaşkanı Demirel'e bir mektup yazacağı belirtildi.

3. Toplantının sonunda, Üçüncü Planlama Misyonu'nun 9-12 Nisan tarihleri arasında İstanbul'u ziyaret etmesi kararlaştırıldı ve bundan sonraki Görev Birimi toplantısının 29 Nisan'da New York'ta yapılması önerildi. Tüzün'ün, Görev Birimi'nin toplantı tarihinin şimdilik 29 Nisan olarak belirlenmesi, ama gereksinime bağlı olarak kesin tarihin daha sonra saptanması yolundaki önerisi kabul edildi.

B. Hazırlık Komitesi Bürosu Toplantısı (1-2 Şubat)

1. Hazırlık Komitesi Başkanı Martti Lujanen'in başkanlığında yapılan toplantıya Büro üyelerinin yanı sıra, TOKİ, DİB, Habitat Sekretaryası ve BM'nin çeşitli birimlerinden yetkililer katıldı. BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen, Habitat II Konferansı prosedürüne ilişkin karar tasarısı değerlendirildikten sonra, Hazırlık Komitesi'nin çalışma biçimi tartışıldı. Genel Kurul'un ekte sunulan gündemin 1 ve 2. maddelerini ele aldıktan sonra, iki çalışma grubuna ayrılması; I. Çalışma Grubu'nun gündemin 3. maddesini ele alması; II. Çalışma Grubu'nun ise A ve B alt gruplarına ayrılarak Habitat Gündemi diye adlandırılan Küresel Eylem Planı (KEP) üzerinde çalışması; I. Çalışma Grubu'nun da, gündemin 3. maddesi üzerindeki çalışmasını bitirdikten sonra, KEP üzerinde çalışmaya başlaması kabul edildi.

2. BM Konferans Hizmetleri Bölümü, mali sorun nedeniyle, geceleri ya da tatil günleri yapılacak toplantılar için eşanlı çeviri sağlanamayacağını açıkladı. Bu nedenle çalışmaların hızlı bir biçimde sürdürülmesi gerektiği vurgulandı.

3. Habitat II Konferansı sırasında kurulacak Ortaklık Komitesi'nin nasıl çalışacağı, Forumların sonuçlarının bu komiteye nasıl ve kimler tarafından götürüleceği konusunda Habitat Sekretaryası'ndan bilgi istendi. Wilheim tarafından yapılan açıklamanın ardından, Sekretarya'nın bu konuda hazırlayacağı bir belgenin Hazırlık Komitesi toplantısı sırasında dağıtılması kararlaştırıldı.

4. STK temsilcilerinin Hazırlık Komitesi toplantılarına katılımı konusunda, Sekretarya prosedüre ilişkin 62. maddenin liberal bir biçimde yorumlanacağını ve isteyen herkesin Genel Kurul ve Çalışma Grubu toplantılarına katılabileceğini belirtti. STK katılımının anlamlı olabilmesi için, STK'ların kozalar (*caucus*) biçiminde örgütlenmesinin ve bu kozalarda oluşacak görüşlerin temsilcileri aracılığıyla Çalışma Grubu toplantılarına getirilmesinin yararlı olacağı vurgulandı.

C. STK Toplantıları (3-4 Şubat)

Hazırlık Komitesi toplantısına katılan STK temsilcileri kendi aralarında bir dizi toplantı düzenleyerek, Hazırlık Komitesi'nde dile getirecekleri görüşleri ve izleyecekleri yöntemleri ele aldılar. Ayrıca, katılımcılara BM STK Bağlantı Hizmetleri tarafından eğitim verildi. Bu toplantılara Türkiye'den 20'den fazla STK temsilcisi ile HPKB STK'lar ile İlişkiler Sorumlusu Dr. Aytaç katıldılar.

D. Resmi Delegasyon Toplantısı (4 Şubat)

Hazırlık Komitesi toplantısına Türkiye'yi temsilen katılan ve DİB, TOKİ, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve STK temsilcilerinden oluşan resmi delegasyon BM Daimi Temsilciliği'nde, Büyükelçi Hüseyin Çelem'in başkanlığında bir araya gelerek, Genel Kurul ve Çalışma Grupları'nın toplantıları ile çeşitli yan etkinliklerin izlenmesi için görev dağılımı yaptı; Türkiye'nin KEP'e ilişkin görüşleri konusunda bilgi alışverişinde bulundu. Toplantıda ayrıca, Komite üyelerine yapılacak sunuş ve Ev Sahibi Ülke Anlaşması gibi konular da ele alındı.

E. Habitat II Hazırlık Komitesi Üçüncü Toplantısı (5-16 Şubat)

1. Hazırlık Komitesi Genel Kurul toplantısı 5 Şubat Pazartesi günü, BM Genel Sekreteri Boutros Ghali'nin konuşmasıyla açıldı. Aynı gün I. Çalışma Grubu'nda gündemin 3. maddesi üzerinde görüşmeler başladı. Görüşmelerde özellikle Habitat II Konferansı'nın finansman açığı (yaklaşık 4,6 milyon ABD Doları); Forumlar ve Ortaklık Komitesi'nin çalışma biçimi konuları üzerinde duruldu.

2. II. Çalışma Grubu iki alt gruba ayrılarak KEP üzerinde çalışmaya başladı. Görüşmelere STK temsilcilerinin katılımı yoğun tartışmalara neden oldu ve başta Cezayir olmak üzere bazı ülkeler 62. maddenin liberal yorumuna karşı çıktılar. Toplantının ilk haftası sonunda bu sorun ancak kısmen çözülebilmişti.

3. II. Çalışma Grubu'ndaki görüşmelerin çok yavaş ilerlediği ve tartışmaların Avrupa Birliği, ABD ve 77'ler Grubu arasında yoğunlaştığı gözlendi. Hız kazanmak için gece ve hafta sonu çalışma önerisi kabul edilmekle birlikte, bu oturumlarda eşanlı çeviri olmaması ciddi bir sorun oluşturuyordu. İlk hafta sonunda, KEP üzerindeki çalışmaların Hazırlık Komitesi Toplantısı'nda sonuçlandırılamayacağı ve oluşturulacak bir Gayriresmi Yazım Grubu'nun toplantı sonrasında çalışmayı sürdüreceği düşünülüyordu.

F. Protokol Bölümü ile Toplantı (5 Şubat)

BM Protokol Bölümü görevlileri ile DİB ve TOKİ yetkililerinin katıldığı toplantıda, delegelerin kayıtları, bayrak çekme töreni, VIP'lere uygulanacak protokol kuralları, VIP arabaları, BM Genel Sekreteri'nin İstanbul'a gelişi gibi konular ele alındı.

G. Teknik Altyapı Toplantıları (2 ve 6 Şubat)

BM Enformasyon Bölümü (DPI), BM Konferans Hizmetleri ve HPKB yetkilileri ile Mimar Mark Camera'nın katıldığı toplantılarda, Planlama Misyonu'nun teknik altyapıya ilişkin gözlem ve değerlendirmeleri ele alındı. Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nun alt katında bulunan BRT'ye ait radyo-televizyon tesislerinin BM'nin ana kayıt stüdyosu ile radyo ve televizyon stüdyoları gereksinimini karşıladığı belirlendi. Toplantıda ayrıca, kapalı devre televizyon, Internet bağlantısı, Konferans sırasında fotoğraf çekim hizmetinin örgütlenmesi gibi konular da ele alındı.

H. Tanıtım Toplantısı (6 Şubat)

DPI, Habitat Sekretaryası ve Burson-Marsteller yetkilileri ile HPKB Tanıtım ve Halkla İlişkiler Sorumlusu Aslı Germen ve Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Danışmanı Rengin Sönmez'in katıldığı toplantıda, Habitat II tanıtım stratejisi; DPI, Habitat Sekretaryası, HPKB ve Burson-Marsteller arasında bilgi akışı ve koordinasyon konuları ele alındı.

I. Basın Toplantısı (7 Şubat)

Türkiye'nin BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Hüseyin Çelem, Nairobi Büyükelçisi Balkan Kızıldeli, TOKİ Başkanı Yiğit Gülöksüz ve HPKB Direktörü Gürel Tüzün, BM binasında düzenlenen basın toplantısında medya mensuplarına Türkiye'deki hazırlıklar konusunda bilgi verdiler ve katılanların sorularını yanıtladılar. Toplantıda "Hazırlıklar Videosu" da gösterildi ve katılanlara İstanbul dergisinin Habitat özel sayısı ile çeşitli broşürler dağıtıldı.

J. Genel Sunuş (7 Şubat)

DİB ve TOKİ yetkilileri ile STK Ev Sahibi Komite temsilcisi, BM binasındaki 3 numaralı Konferans Salonu'nda düzenlenen toplantıda, Hazırlık Komitesi katılımcılarına Türkiye'deki hazırlıklar ve konaklama, ulaşım gibi konulara ilişkin bilgi verdiler, soruları yanıtladılar. Sunuş sırasında "Hazırlıklar Videosu" da gösterildi. Hazırlık Komitesi toplantısı sırasında katılımcılara İstanbul dergisi

Habitat özel sayısı ve katılım, otel rezervasyonları ve turlara ilişkin broşürler gibi tanıtım malzemesi dağıtıldı.

K. Diğer Görüşmeler

1. TOKİ Başkanı Gülöksüz ile HPKB Direktörü Tüzün, Habitat II Genel Sekreteri Dr. N'Dow ile birlikte, 7 ve 8 Şubat'ta, *Time* dergisi, Reuters haber ajansı ve *USA Today* gazetesinden muhabirlerle görüşerek, Habitat II hazırlıkları konusunda bilgi verdiler, soruları yanıtladılar. *Earth Times* gazetesinde Yiğit Gülöksüz ile yapılmış bir konuşma yayımlandı.

2. HPKB'den Şefik Onat, Mimar Mark Camera ile konferans mekanlarının ve özellikle BM ofislerinin düzenlenmesi; Güvenlik Sorumlusu Michael Hall ile de güvenlik konularında bir dizi ikili görüşme yaptı.

Gürel Tüzün

12 Şubat 1996

Ek 7

Planlama Misyonu Değerlendirme Toplantısı (12 Nisan 1996, İstanbul)

Birleşmiş Milletler Planlama Misyonu üyeleri ile Habitat II Proje Koordinasyon Birimi, Dışişleri Bakanlığı ve VIV Habitat II Birlikteliği temsilcilerinin katıldığı değerlendirme toplantısında, 10-12 Nisan tarihleri arasında yapılan toplantılarda varılan sonuçlar özetlendi ve karar bekleyen konular ile sorumlular belirlendi.

Çeviri ve Bilişim Sistemleri:

(1) Ev sahibi ülkenin sağlayacağı bilgisayar ve yazıcıların BM istek ve gereksinimlerine uygun olduğu belirlenmiştir.

(2) Fransızca, Rusça, Çince ve Arapça klavyeli bilgisayarlar ve yazılımları BM Konferans Hizmetleri tarafından getirilecektir.

(3) Cenevre-İstanbul arasındaki kiralık hattın İstanbul'daki bitiş noktasının adresi (Şişli Santralı) 15 Nisan Pazartesi günü BM'ye bildirilecektir.

(4) Cep telefonlarının BM görevlileri arasındaki dağıtımı BM tarafından yapılacak ve kullanıcılar telefonların kaybından sorumlu olacaklardır. BM söz konusu telefonların sigorta ettirilmesini talep etmiştir. VİV ile TOKİ arasındaki Sözleşme'de bu doğrultuda bir hüküm bulunmaktadır.

(5) Bütün telefonların görüşmeye açılması, kullanıcıların İstanbul'da çalışmaya başlama tarihlerine bağlı olarak gerçekleştirilecektir. Bu tarih genelde 20 Mayıs'tır.

(6) Kullanılacak sunucuların SunSparc mı yoksa Hewlet Packard mı olacağı BM'ye önceden bildirilecek, onlar da ilgili yazılımı getireceklerdir.

(7) Internet hizmetini kimin sağlayacağı (Türk Telekom, Satco, Boğaziçi Üniversitesi) en geç 30 Nisan'a kadar BM'ye bildirilecektir.

Radyo-Televizyon:

(1) Radyo-televizyon kayıt ve yayınları konusunda, uluslararası yayın kuruluşlarına ofis mekanı sağlanması sorunu çözülememiştir. Bu konudaki tek seçenek, Askeri Müze ve Kültür Sitesi bahçesindeki otoparkın kullanılmasıdır. Ev sahibi ülke bununla ilgili araştırmaları yaptıktan sonra, durumu 22 Nisan tarihine kadar BM'ye bildirecektir. Söz konusu 25-30 ofisin 20 Mayıs'ta hazır olması gerekmektedir.

(2) Yayın için istenen nitelikte ses naklini sağlayacak gerekli hatlar bulunmamaktadır. TRT'nin bu konudaki çeşitli seçenekleri Türk Telekom ile görüşerek değerlendirmesi ve varılan sonucu en geç 30 Nisan'a kadar BM'ye bildirmesi kararlaştırılmıştır.

(3) Türk Telekom'un sağlayacağı kablolu TV kanalının, Konferans'ın Genel Kurul ve İkinci Komite toplantıları ile basın brifinglerinin hem farklı mekanlarda, hem de otellerde izlenmesine olanak vereceği için çok yararlı olacağı vurgulandı. Bu amaçla çeşitli toplantı mekanlarındaki monitör sayısının artırılması kararlaştırıldı. Ayrıca, bu kanalda gösterilecek programlar için BM'nin malzeme katkısında bulunacağı belirtildi.

Protokol ve Kayıt:

(1) Salıpazarı Antrepoları'nda yer alacak Kayıt Merkezi'nin genişletilmesinin kararlaştırıldığı ve bununla ilgili çalışmaların BM mimarı tarafından yapıldığı kaydedildi.

(2) BM Protokol Şefi, özellikle Konferans sırasında düzenlenecek sosyal ve kültürel etkinlikler ile ilgili bilgilerin eksik olduğunu, bunlara kimlerin davet edileceğinin bilinmediğini belirtti. BM'nin açılış ve kapanış sırasında düzenlenecek resepsiyonlara kimlerin davet edileceğine ilişkin bir liste vermesi kararlaştırıldı.

(3) ECOSOC temsilcisi, Genel Kurul toplantı salonunda yerin dar olması nedeniyle, çağrılı sayısının sınırlı olacağını vurguladı.

Konferans Hizmetleri:

(1) Lütfi Kırdar'daki Genel Kurul salonunun ses düzeninin Auditel tarafından yapıldığına; ancak firmanın sistemi kurduktan sonra İstanbul'da bir teknik ekip bulundurmayacağına, bunun da ciddi sorunlara yol açabileceğine işaret edildi. Ev sahibi ülke bu konuda gerekli önlemleri almayı kabul etti.

(2) Lütfi Kırdar'daki Bölgesel Grup Toplantı Salonu'ndaki çevirmen kulübelerinin standartlara uymadığı vurgulandı. Ev sahibi ülke, bu konudaki isteklerin daha önceden Kalkınma Holding'e iletildiğini, ancak bir yanlış anlama sonucu söz konusu değişikliğin gerçekleştirilmediğini, ancak gerekli önlemlerin alınacağını belirtti. Bir çözümün, salona ek kulübe konması olduğu vurgulandı.

(3) Kayıt donanımı konusunda istenen bilgilerin ertesi gün BM yetkililerine iletileceği bildirildi. Ayrıca, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda kullanılacak işaretleme sisteminin hazır olduğu bildirilerek BM'nin incelemesine sunuldu.

Güvenlik:

Güvenliğe ilişkin çalışmaların iyi yürüdüğü ve bu konuda BM ile Dışişleri Bakanlığı ve İstanbul Emniyeti arasında sağlıklı bir işbirliğinin kurulduğu vurgulandı. Bu konuda tek eksik olan bomba arama köpeklerinin sağlanması sorununun 1 Mayıs'a kadar çözülmesi kararlaştırıldı.

Oteller:

(1) BM mensuplarının kalacakları otellere ilişkin bilgilerin son halini aldığı ve ertesi gün BM'ye verileceği bildirildi. Kişilerin otellere dağıtımının BM tarafından yapılması istendi.

(2) BM mensupları için ayrılan otellerdeki fiyat konusunun ev sahibi ülke tarafından çözüldüğüne işaret edildi. Ancak, diğer katılımcıların özellikle ödemeler konusundaki sorunlarının çözülmediği vurgulandı. Ev sahibi ülke bu konuda bir çözüm için çalışmaların sürdüğünü belirtti.

(3) Delegasyonlar tarafından kiralanacak donanımla ilgili fiyatların yüksek olduğuna değinildi. Buna karşılık olarak, Türkiye'de söz konusu donanımın kiralanmasına ilişkin pazarın gelişmemiş olduğu, bu nedenle satın alma fiyatları ile kiralama fiyatlarının birbirine çok yakın olduğu belirtildi.

Ek 8

Devlet Bakanı Ünal Erkan'a Sunulan Rapor

Habitat II Konferansı Hazırlıkları Kapsamında Yürütülmekte Olan İşler

KONFERANS MEKANLARI

1. Lütfi Kırdar Uluslararası Konferans Merkezi

En büyük salonu 2100 kişilik olmak üzere, toplam 4500 kişilik toplantı olanağı, ofisler, lokanta ve kafeteryalar, sergi salonları bulunmaktadır. Habitat Genel Kurulu burada yapılacaktır. Turizm Bakanlığı'na ait olan binanın yapımı için Geliştirme ve Destekleme Fonu'ndan yaklaşık 40 milyon ABD Doları kaynak sağlanmıştır.

> *Şu anda koltuklar ile ses düzeninin montajı yapılmaktadır. Zamanında bitecek ve 20 Mayıs'ta Birleşmiş Milletler'e teslim edilecektir.*

2. Cemal Reşit Rey Konser Salonu

Yaklaşık 900 kişilik salonunda İkinci Komite toplantıları yapılacaktır. Ayrıca, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler için dinlenme mekanları ve ofisler burada yer alacaktır.

> *İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsis edilmiştir ve toplantıya hazırdır.*

3. BRT Radyo Televizyon Merkezi

Birleşmiş Milletler ve TRT tarafından radyo ve televizyon kayıt ve yayınları için kullanılacaktır.

> *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı'ndan kiralanmıştır. Lütfi Kırdar Uluslararası Konferans Merkezi ve Medya Merkezi ile bağlantıları Türk Telekom tarafından 15 Mayıs'a kadar tamamlanacaktır.*

4. Askeri Müze ve Kültür Sitesi

Birleşmiş Milletler ve Habitat Sekretaryalarının ofisleri bu binada, yerli ve yabancı basın-yayın kuruluşlarının temsilcileri için Medya Merkezi Eski Jimnastikhane'de yer almaktadır.

> *Medya Merkezi'ndeki onarım çalışmaları 15 Mayıs'ta tamamlanacaktır.*

5. Hilton Convention Center

Habitat Konferansı Ana Komite toplantıları ile ülkelerin delegasyon ofisleri bu binada yer alacaktır.

Toplantı mekanlarının hazırlanması ve ofislerin kurulması 20-25 Mayıs arasında tamamlanacaktır. Birleşmiş Milletler'e 30 Mayıs'ta teslim edilecektir.

6. Açıkhava Tiyatrosu

Açılış Gösterisi ise çeşitli kültürel etkinlikler yapılacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsisi yapılmıştır.

7. Muhsin Ertuğrul Sahnesi

Birleşmiş Milletler kuruluşlarının toplantıları burada yapılacak, ayrıca fuayede Dışişleri, Kültür ve Turizm Bakanlıkları tarafından "Türk Evi" kurulacaktır. Bu amaçla Dışişleri Bakanlığı'na 20.000 ABD Doları tahsis edilmiştir.

8. İstanbul Teknik Üniversitesi (ITÜ) Taşkışla ve Maçka Maden Fakültesi binaları

Sivil Toplum Kuruluşları Forumu toplantıları bu binalarda yapılacaktır.

Onarım ve çevre düzenleme çalışmaları 15 Mayıs'ta tamamlanacaktır.

9. İTÜ Gümüşsuyu binası

Çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların toplantıları, bu binada var olan 16 salonda yapılacaktır.

Bakım ve onarım çalışmaları 15 Mayıs'ta tamamlanacaktır.

10. Salıpazarı Antrepoları

Birleşmiş Milletler Kayıt Merkezi ile sergiler antrepolarda yer alacaktır.

Onarım çalışmaları 15 Mayıs'ta tamamlanacaktır.

11. Eski Darphane

Maliye Bakanlığı tarafından Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na 49 yıllığına kiralanan eski Darphane'de, "Dünya Kenti İstanbul" ve "Anadolu'da Konut ve Yerleşim" sergilerinin düzenlenecektir.

Temizlik, bakım ve onarım çalışmaları tamamlanmıştır. Sergi kurulmasına ilişkin çalışmalar 20 Mayıs'ta tamamlanacaktır.

ALTYAPI, DONANIM, ARAÇ VE GEREÇ

1. Telekomünikasyon

Türk Telekom ve Netaş tarafından, toplam bedeli 3,5 milyon ABD Doları olan bir sponsorluk çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. 20 Mayıs'ta tamamlanacaktır.

2. Elektrik

Kesintisiz elektrik sağlanmasına yönelik proje Boğaziçi Elektrik Dağıtım AŞ (BEDAŞ) tarafından ihale edilmiştir. Ancak, gerçekleştirilmesi için 3,5 milyon ABD Doları ek kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.

3. Bilgisayar ve Bilişim Sistemleri

Bilgisayarlar Zet Bilgisayar tarafından sponsorluk çerçevesinde sağlanıyor. Network ise Bağlan Bilgisayar tarafından kuruluyor. Internet bağlantısı da Türk Telekom tarafından sağlanacaktır.

4. Çeviri-Seslendirme-Kapalı Devre Televizyon

Brahler firması tarafından sağlanacaktır. Sözleşme imzalanmıştır.

5. Kapalı devre güvenlik sistemi

Sensormatic firması tarafından sponsorluk çerçevesinde kuruluyor. Sözleşme imzalandı.

6. Fotokopi ve faks

Kopiteknik/Nashua firması tarafından, kısmi sponsorluk çerçevesinde sağlanmaktadır.

7. Güvenlik

X-ray, magnetometre, güvenlik ve yönlendirme bariyerleri gibi güvenlik donanımı için sözleşme imzalandı ve akreditif açıldı. Eskort ve koruma taşıtları için gerekli ek kaynak Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile tahsis edilmekle birlikte, henüz Geliştirme ve Destekleme Fonu'na aktarma yapılmamıştır.

8. Mobilya

Movipar firması ile sözleşme imzalandı. Mobilyalar 10 Mayıs'a kadar teslim edilecektir.

9. Katılımcı çantaları

Katılımcılara dağıtılacak çantalar için Üster firmasıyla sözleşme imzalandı. Çantalar mayıs ayı içinde teslim edilecektir.

10. Sinyalizasyon

İşaretleme sistemi ile ilgili olarak Intermodül firmasıyla sözleşme imzalandı.

11. Kargo taşımacılığı

Konferans öncesinde ve sonrasında gerekli olan kargo taşımacılığı TNT tarafından, sponsorluk çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

12. Çevre düzenleme

Kentin güzelleştirilmesine yönelik çalışmalar İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile ilçe belediyeleri tarafından yürütülüyor. Bu işler için gereken 1,7

trilyon TL tutarındaki ek kaynak Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile tahsis edilmekle birlikte, henüz Geliştirme ve Destekleme Fonu'na aktarım yapılmamıştır.

13. Ulaşım

Delegasyonlara verilecek VIP araçları için KDV oranında indirim yapılması talebi Maliye Bakanlığı tarafından kabul edilmediği için, söz konusu araçların kiralama yoluyla sağlanması için kiralama firmalarından 3 Mayıs akşamına kadar teklif vermeleri istenmiştir.

14. Personel

Habitat II Konferansı sırasında çalıştırılacak yaklaşık 2000 personelin ilk seçimi yapılmıştır ve eğitimleri VIV Habitat II Birlikteliği tarafından yürütülmektedir.

KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİ

Habitat II sırasında düzenlenecek kültür ve sanat etkinliklerinin tasarım, hazırlık, uygulama ve koordinasyonu için Kültür Bakanlığı yetkilileri ve çeşitli kuruluşların temsilcileri ile sanatçılardan oluşan bir Danışma Kurulu kurulmuştur. Kurul, Açılış ve Kapanış Gösterileri ile diğer kültürel etkinliklere ilişkin çalışmalarını sonuçlandırmıştır. Olimpiyat Komitesi Kapanış gösterisinin sponsoru olmayı kabul etmiştir.

İHALELER

1. Tanıtım ve Halkla İlişkiler

Lowe Adam/Yorum.Publicis.FCB Konsorsiyumu ile Haziran 1995'te sözleşme imzalandı. Halkla ilişkileri yurtiçinde Image, yurtdışında Burson Marsteller firması yürütüyor.

2. Uluslararası Ticaret Fuarı

CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ/Dünya Ticaret Merkezi AŞ ile Mayıs 1995'te sözleşme imzalandı. Pazarlama ve organizasyon çalışmaları konsorsiyum tarafından sürdürülmektedir. Toplam sergi alanının % 60'ı satılmıştır.

3. Organizasyon

VIV Habitat II Birlikteliği ile Eylül 1995'te sözleşme imzalandı. Organizasyon işleri karşılama, ulaşım, konaklama, ikramlar, turlar, konferans mekanlarının hazırlanması, iletişim, bilişim, çeviri, seslendirme ve görüntü sistemlerinin sağlanması ve koordinasyonu ile sosyal etkinlikler gibi hizmetleri kapsamaktadır.

4. Sergiler

Eski Darphane'de düzenlenecek "Dünya Kenti İstanbul" ve "Anadolu'da Konut ve Yerleşimler" sergilerinin hazırlanması amacıyla, TOKİ ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı arasında Aralık 1994'te sözleşme imzalandı.

ALINMASI GEREKLİ KARARLAR

1. Ek finansman gereği

Hazırlık çalışmaları ile İstanbul Emniyeti'nin ihtiyacının karşılanması için Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile tahsis edilen 14 milyon ABD Doları'nı Geliştirme ve Destekleme Fonu'na aktarılması.

2. Otel rezervasyonları

Habitat II katılımcılarının kullanımı amacıyla 17 bin yatak için blok rezervasyon yapılmıştır.

Devlet ve hükümet başkanlarının Konferans'a geleceği 12-14 Haziran tarihleri arasında kendilerine ayrılacak süit ve odaların tutulması amacıyla 1 milyon dolar tutarında ödeme için finansman sağlanması amacıyla Başbakanlığın oluru alınmıştır.

Otellerin, rezervasyonu yapılan odalar için ödemelerin 25 Nisan'a kadar tamamlanmasını istemesi, birçok ülke tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Bu sorunun, 15 Mayıs'a kadar kısmi ödeme yapılması yoluyla aşılması için otellerle anlaşmaya varılmıştır. Böyle bir çözüm için gerekli 3,3 milyon ABD Doları tutarındaki garantinin verilmesiyle ilgili olarak Başbakanlığa başvurulmuştur. 15 Mayıs'a kadar otellere ödenecek olan bu tutar haziran ayının ilk haftasında TOKİ'ye geri ödenecektir.

3. Zırhlı Araçlar

Özellikle devlet ve hükümet başkanlarına tahsis edilmesi gereken yaklaşık 15 zırhlı aracın kira yoluyla sağlanması mümkün olmadığından, Türkiye'de bulunan zırhlı araç filosundan yararlanılması gerekmektedir.

Ek 9

Habitat'ta Sanat Şöleni: HABITART

Habitat II konuklarının ülkemize gelmeye başladığı 27 Mayıs 1996 tarihinde başlayıp, 16 Haziran 1996 tarihinde sona eren HABITART etkinlikleri süresince, 1000'e yakın etkinlik gerçekleştirildi.

Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı HABITAT II Ulusal Koordinatörü Yiğit Gülöksüz ve HABITAT II'nin Kültür ve Sanat Etkinlikleri Koordinatörü Vecdi Sayar, HABITART'ın, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nca düzenlenen etkinliklerin yanı sıra İstanbul'daki pek çok kuruluşun düzenlediği etkinlikleri de içeren bir şemsiye program olduğunu belirterek, programa katılan tüm sanatçı ve kuruluşlara teşekkür ettiler.

Habitat II çerçevesinde bu denli yoğun bir kültür-sanat programı düzenlenmesinde iki temel hedef güdüldüğünü belirten Vecdi Sayar, bunlardan ilkinin, İstanbul halkının Habitat'ı bir sanat şöleni olarak yaşamasını sağlamak, diğerinin ise konuklarımıza Türkiye'nin kültürel zenginliğini ve çeşitliliğini anlatmak olduğunu söyledi. "Düzenlenen etkinlikler, yalnızca nicelik değil, nitelik açısından da konuklarımızı etkiledi ve İstanbul'un, dünyanın önemli kültür başkentlerinden biri olarak kabul edilmesi yönünde ciddi bir adım atıldı" diyen Sayar, bundan sonraki adımın İstanbul'da "Uluslararası Sanat Olimpiyatları"nın düzenlenmesi olabileceğini, Konferans Vadisi'nin bu amaç için çok uygun mekanlar içerdiğini belirtti.

HABITART programı, 1996 başında Yiğit Gülöksüz'ün çağrısı üzerine bir araya gelen 33 kişilik Kültür ve Sanat Etkinlikleri Danışma Kurulu'nun çalışmaları sonucu oluşturuldu. Bu kurulun yaklaşık üçte biri Devletin sanat kurumlarının temsilcileri, üçte ikisi ise sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve uzmanlardan oluştu. Kurulda, Ruhi Ayangil, Mehmet Bayhan, Ataol Behramoğlu, Cengiz Bektaş, Nevzat Çetin, Turgut Çeviker, Rengim Gökmen, Aydın Gün, Melih Fereli, Doğan Hızlan, Erol Keskin, Hüsamettin Koçan, Şükran Kurdakul, Tamer Levent, Zülfü Livaneli, Geyvan McMillen, Tan Oral, Zeynep Oral , Atilla Özdemiroğlu, Emre Senan, Gürol Sözen, Sami Şekeroğlu, Yalçın Tura, Atıf Yılmaz gibi sanatçı ve eleştirmenlerin yanısıra Kültür Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Hasan Hüseyin Akbulut, Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Bozkurt Kuruç, İstanbul Devlet Opera ve Balesi Müdürü Yekta Kara, Güzel Sanatlar Genel Müdür yardımcısı Yaşar Doruk, Kültür Bakanlığı Tarihi Türk Müziği Topluluğu yöneticisi Ahmet Özhan ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanı Şenol Demiröz de bulunuyordu.

İstanbul'un çeşitli mekanlarında (Atatürk Kültür Merkezi, Açık Hava Tiyatrosu, Taksim Venüs Sahnesi, İstanbul Sanat Merkezi, vb.) düzenlenen etkinlikler İstanbul seyircisinin beğenisini kazandı. Toplu Konut İdaresi'nin düzenlediği 231

gösteri (açılış töreni, opera, bale, sema gösterisi, tiyatro, karagöz gösterisi, konser ve film gösterileri) ile 5 büyük sergi 30.000'e yakın izleyiciye ulaştı. Konferans delegeleri gösterileri ücretsiz izlediler. Taşkışla'daki STK Forumu da Hüseyin Alptekin'in yönetiminde, 150'ye yakın sanatsal etkinlik düzenledi. İstanbul Uluslararası Tiyatro Festivali, İstanbul Uluslararası Müzik Festivali ve Yapı Kredi Gençlik Festivali'nin konferans içinde yer alan etkinlikleri de HABITART kapsamındaydı. Tarih Vakfı Darphane'de, Mimarlar Odası da Yıldız Sarayı'nda sanatsal etkinlikler düzenledi. Şişli Belediyesi, açık alan etkinlikleri ve sergilerin ağırlıkta olduğu bir dizi etkinlik gerçekleştirdi. Bu kuruluşların yanı sıra, daha pek çok sivil toplum kuruluşu kendi düzenledikleri etkinliklerle HABITART kapsamında yer aldılar.

Sanat etkinliklerinin bir bölümü yabancı konuklar düşünülerek seçilmişti. Genco Erkal, Nazım Hikmet'ten "İnsan Manzaraları"nı Fransızca oynadı. Esin Afşar, Ayla Algan, Zeliha Berksoy, Yıldız İbrahimova konserlerinde çeşitli dillerde şarkılar söylediler. Çiğdem Selışık'ın öğretmenlik yaptığı North Carolina School of Arts öğrencileri, "A Voice of My Own" adlı oyunu İngilizce sergilediler. Çeşitli ülkelerin çocuklarından oluşan "Peace Child" Korosu Türk ve dünya çocuklarını bir araya getirdi.

Habitat II'nin Yekta Kara ve Ali Taygun tarafından hazırlanan açılış töreni, 500'e yakın sanatçının katılımı ile Açık Hava Tiyatrosu'nda gerçekleşmiş ve törende Türkiye'nin kültürel mozaiği, müzik ve dansla yansıtılmıştı. 14 Haziran gecesi tüm İstanbul halkını Boğaz kıyılarına çeken denizde ve Köprüdeki ışık ve havaifişek gösterileri ise Metin Deniz ve Arhan Kayar yönetiminde bir ekip tarafından gerçekleştirilmişti.

HABITART kapsamında hemen tüm sanat dalları temsil edildi. Toplu Konut'un düzenlediği etkinlikler arasında yer alan Ahmet Özhan yönetiminde Devlet Tarihi Türk Müziği Topluluğunun sema gösterisi, Kültür Bakanlığı Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun gösterisi, İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nden "Spartaküs" balesi ve "Salome" Operası, Timur Selçuk'un yönettiği İstanbul Oda Orkestrası'nın St. Antoine Kilisesindeki Konseri, Tuncel Kurtiz'in sahnelediği "Şeyh Bedreddin Destanı", Prof. Nurhan Karadağ yönetimindeki Ankara Deneme Sahnesi ve DTCF Oyuncularının "Kardeşlik Töreni-Samah" ve "Köy Seyirlik Oyunları"nın yanı sıra çağdaş dans guruplarının gösterileri de büyük ilgi gördü.

HABITART kapsamında beş modern dans gurubunun sunduğu 17 gösteri, ulusal boyutta bir çağdaş dans festivali niteliğini kazandı. Taksim Venüs Sahnesinde yer alan gösterilere Ankara Devlet Opera ve Balesi Modern Dans Topluluğu, Mimar Sinan Üniversitesi Modern Dans Grubu, Bale Modern, Çağdaş Bale Topluluğu ve Dans Fabrikası katıldı.

Toplu Konut İdaresi'nin HABITART kapsamında düzenlediği etkinlikler arasında Cengiz Özek'in "Karagöz" gösterisi, Kumpanya grubunun "Kim O?" adlı tiyatro

oyunu, Yaşar Kemal'in, Ara Güler'in fotoğrafları üzerine yazdığı metinden yola çıkan Mehmet Esatoğlu'nun sahnelediği "Ara'nın Anadolu Destanı", Çocuk Korosu konseri, Emine Serdaroğlu ve Şefika Kutluer resitalleri, Cengiz Bektaş ve Sabahattin Türkoğlu'nun söyleşileri de yer almıştı.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı işbirliği ile Darphane'de düzenlenen iki büyük sergi, "Tarihten Bugüne Anadolu'da Konut ve Yerleşme" ve "Dünya Kenti İstanbul" sergilerinin yanı sıra Toplu Konut İdaresi'nin düzenlediği bir başka önemli sergi de "Çağdaş Sanat Sergisi: Öteki" adını taşıyordu. Salıpazarı'ndaki Antrepo binasında açılan sergiye 185 sanatçının yapıtı seçilmişti. Toplu Konut İdaresi'nin sponsorluğunda Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği tarafından hazırlanan serginin katalog ve afiş tasarımı Bülent Erkmen tarafından gerçekleştirildi. Yiğit Gülöksüz ve Hüsamettin Koçan'ın sunuş yazılarının yer aldığı katalog, ülkemizin çağdaş sanatlar alanının bir panoramasını sunuyor.

HABITART'tan geriye kalan kalıcı yapıtlardan biri de Turgut Çeviker tarafından hazırlanan ve Tan Oral'ın sunuşu ile yayımlanan "Kent, Konut ve Yerleşim Üzerine Karikatürler (1908-1995)" oldu. Bu kitapta yer alan karikatürler Habitat süresince Beyoğlu Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde sergilendi. Toplu Konut'un düzenlediği sergilerden bir diğeri, Mehmet Bayhan tarafından hazırlanan "Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatından Bir Kesit" de, İTO'nun resim koleksiyonu ile birlikte Yıldız Sarayı Silahhane'de açıldı. Habitat II nedeni ile İstanbul'un 100'e yakın galerisi "Açık Galeriler" programı içinde yer aldı ve kimi kişisel, kimi toplu çok sayıda sergi açıldı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Şişli Belediyesi de düzenledikleri sergi ve diğer etkinliklerle HABITART programında yer aldılar.

Toplu Konut'un sponsorluğunda TÜRSAK Vakfı tarafından düzenlenen ve Engin Yiğitgil'in yönetiminde gerçekleşen "Beyazperdenin Ardındaki Kentler" konulu uluslararası film festivalinde uzun ve kısa metrajlı 89 film gösterildi. Alkazar ve Avrupa sinemaları ile Ortaköy Feriye Sineması'nda yer alan gösteriler elektronik alt yazı sistemi ile sunuldu. Festivalin en çok ilgi gören yapıtları arasında Chantal Akerman'ın, Jacques Tati'nin, Wim Wenders'in ve Stephan Frears'in filmleri ile "City Life", "Altı Yönetmen Paris'i Anlatıyor" ve "Altı Yönetmen Montreal'i Anlatıyor" adlı farklı yönetmenlerin gerçekleştirdiği bölümlerden oluşan filmler vardı. Festival çerçevesinde Uluslararası Sinema Yazarları Federasyonu (FIPRESCI) işbirliği ile düzenlenen bölümde, beş kıtadan sekiz ülkenin sinema yazarlarının seçtiği filmler sunudu. Festival nedeni ile FIPRESCI'nin başkanı Derek Malcolm'la çeşitli ülkelerden yönetmenler, bu arada kapanış filmi "Başkalarının Amerikası"nın yönetmeni Goran Paskalyeviç İstanbul'a geldi. HABITART'ın film bölümünde ayrıca, Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV bölümünün düzenlediği "Hayali Cihan Değer" başlıklı Türk filmleri gösterisi ve Fransız Kültür Merkezi'nin Beyoğlu Sineması'nda düzenlediği "Günümüz Fransız Sinemasından Örnekler" dizisi yer aldı.

Habitat II nedeni ile çeşitli belgesellerin yapımı da gerçekleşti. Tarih Vakfı sergileri çerçevesinde gösterilen "Altın Kent İstanbul" ve "Ayasofya'dan Süleymaniye'ye" adlı belgeseller Süha Arın tarafından hazırlandı. TRT İstanbul Televizyonu da, Toplu Konut İdaresi'nin sponsorluğunda "İstanbul'un Mekanları" konulu 13 bölümlük belgesel bir dizi gerçekleştirdi. İngilizce olarak hazırlanan diziyi Jak Deleon sundu. Toplu Konut İdaresi, ayrıca Habitat II'nin tüm aşamalarını içeren bir belgesel hazırlattı.

Taşkışla'daki STK Forumu çerçevesinde de çok sayıda konser, gösteri ve sergi düzenlendi. Çeşitli ülkelerden genç sanatçıların da katıldığı etkinliklerde Arto Tunç Boyacıyan, Uğur Yücel, Okay Temiz, Tuncel Kurtiz, Ruhi Su Korosu, Yeşil Üzümler Dans Tiyatrosu, TÜMATA, Balık Ayhan ve Kevin Locke'un gösterileri ile SIPA Press'in "Saraybosna fotoğrafları", plastik sanatlar alanında Hakan Akçura, Simin Yazıcı, Ahmet Müderrisoğlu, İsmet Doğan'ın çalışmaları ilgi çekti. STK Forumu etkinlikleri 13 Haziran akşamı düzenlenen "Sivil Karnaval"la sona ererken, HABITART etkinliklerinin sonuncusu, 16 Haziran akşamı Alkazar Sineması'nda gerçekleşen "Beyazperdenin Ardındaki Kentler" Festivali'nin kapanış gösterisi oldu.

Ek 10

Habitat II in Istanbul: Dispatch from the U.N. Summit[*]

Ayşe Öncü

Throughout Habitat II, the World Summit on Cities held in Istanbul in June of this year, people in the host city held their breath in anticipation of some adverse incident that might mar the proceedings.

Habitat II was among a series of such global summits organized by the United Nations to define the targets of international mobilization in the 21st century, and, for two weeks, Istanbul was in the limelight of the international media.

During those two weeks, there were no bombings in Istanbul, no heavy-handed police violence, no prison hunger strikes, no street actions by Kurdish nationalists. The feverish renovation activity in the city's 19th-century core, designated as the main conference venue, was, to the astonishment of all, completed on time for the opening ceremonies. After months of having to painfully scramble over mounds of debris while sidewalks were re-laid with brick, streets covered with asphalt, buildings freshly painted and flowers planted, people's complaints about the inconvenience and expense were forgotten when Istanbulites discovered, along with their foreign guests, how beautiful their own city was.

To be certain, this was, to translate from the Turkish, little more than a question of "make-up hastily applied." The people of Istanbul know from experience that the very same sidewalks and streets will soon be dug up again, in the course of piecemeal repairs to the city's deteriorating infrastructure. Walking or driving in Istanbul is a process of learning to negotiate with open pits: no sooner are burst water pipes repaired and the debris removed, than sewage pipes begin to leak, or electricity or telephone cables collapse.

It bears pointing out that each of these repairs falls under the domain of a different public agency, with its own network of private subcontractors who demand payment on schedule; thus work begins, stops, and resumes depending upon the availability of funding. Twice each fiscal year, when money is released, tasks are farmed out to contractors and the digging crews get to work. A single backhoe can dig miles of asphalt in one day, then simply disappear. Thereafter, the pace of repair work depends on how soon the money runs out, which in turn depends upon inflation, which in turn depends upon the amount of new

[**] *The Journal of the International Institute*, v. 4, issue 1, Fall 1996; http://hdl.handle.net/2027/spo.4750978.0004.110

banknotes the Turkish state mint prints, which in its turn is contingent upon possibilities of renewed borrowing in world markets, and so on.

All of this would come as common sense for Istanbulites who have to pay 15,000 Turkish lira to buy a single loaf of bread at the corner bakery, or 83,200 Turkish lira for one U.S. dollar, knowing their prices are interdependent. The best way of beginning a new day in Istanbul is to find out yesterday's closing exchange rates for U.S. and German currency before leaving the house in the morning. For the majority of Istanbul's inhabitants - literate and illiterate, street vendor and homemaker alike - the ability to think in terms of at least three different national currencies is a matter of survival. The daily papers publish regular advice columns for the small saver, offering tips on which currencies are most likely to yield the best profits.

Such daily calculations lie at the very heart of the substantive concerns of Habitat II, which focused on issues facing the inhabitants of gigantic and unmanageable metropolises, an estimated half of the world population in the coming century. Symbolizing the accelerated momentum of globalization are the glossy facades of megacapital which have changed the skyline of major cities around the world. Office towers housing multinational corporations, transnational banks, world trade centers and five-star hotels — once the exclusive hallmark of a small number of world cities — now signify the integration of almost every major metropolis into global capitalism. The extension of information technologies and travel possibilities have created a network of global spaces within the interstices of metropolitan life inhabited by a growing coterie of transnational professionals and specialists. From the top of this high-rise corporate economy and culture, the city down below appears to be inhabited by a swirling mass of immigrant populations, competing for low wage jobs in an increasingly informal urban economy as the state retreats from its welfare functions. The combined economic and political imperatives of globalization seem to sweep away particularities of time and place to generate common outcomes everywhere: growing ethnic, racial and cultural heterogeneity, coupled with social and spatial polarization. The daunting prospect of gated-communities as the universal phenomenon of the next century no longer seems far-fetched.

It is the relentless drift toward economic polarization and ethnic fragmentation, which local and national governments seem unwilling or unable to redress, that the World Summit on Cities proposed to tackle through global initiatives and action. Where then were the fresh insights and innovative solutions proposed to face the new crises? The answers seemed to reside in a series of buzzwords circulating throughout the numerous official forums and documents of the Summit: sustainable development, preventing social distress, promoting social justice in cities, citizen participation, democracy, decentralization, and partnership between private and public sectors.

When translated from English into everyday Turkish, most of these terms sounded familiar, yet oddly contradictory in their political connotations. "Metropolitan autonomy" and "citizen participation" have a history of association with the progressive, democratic left in Turkey, as distinct from the state-centered, bureaucratic and authoritarian platforms of both the conservative right and the radical left. Moreover, increased responsiveness to citizen demands was the political rationale for the adoption of a new model of metropolitan governance in 1983 — a two- tier system with directly elected metropolitan and district mayors. With the hindsight of the past ten years however, the major outcome of Istanbul's experiment with decentralization appears to have been to widen and increase participation in clientalistic networks. Particularistic, individualized demands of citizens are now channeled through district municipalities, captured by different political parties, without necessarily reducing the total sums of money spent or received in bribes. The 1994 campaign promise of Turkey's Islamic Welfare Party to combat corruption and introduce "a just order" to "alleviate social distress" served to broaden its appeal beyond its hard-core religious following, and allowed it to capture the metropolitan mayoralty of Istanbul, as well as the majority of district mayoralties. At the time of Habitat II meetings, Istanbul's first-time-ever Islamic "metro-mayor" had been in office for more than a year, and the Welfare Party's potential coalition partnership in the Ankara government — not yet a fait accompli — was, given its slim majority in the recent general elections, under heated discussion. Thus the translations into Turkish of such phrases as "promoting social justice" or 'relieving poverty and social distress" were already part of the vocabulary of political Islam in contemporary Turkish politics.

What became apparent during the Habitat II proceedings is that the same terms and phrases have very different connotations in English. In the present global political-economic juncture, when states have begun to retreat from their welfare functions, such key phrases as "citizen participation," "generating urban vitality by mobilizing community resources," "empowering the marginal and the oppressed," no longer seem to denote countervailing mechanisms against the omnipresent national states and their monolithic bureaucracies. Rather, they imply that in an increasingly borderless world in which nation-states have been reduced to irrelevance, inhabitants of cities in the coming century will have to find ways of helping themselves. This was at least my understanding of the Summit's main message, conveyed through such statements as "Pessimists who see nothing more than metropolises beset by crises forget that cities are also places where human resources abound and where creativity thrives unceasingly"; or, "In times of economic crisis, those who are determined to work for a more coherent city will most certainly discover in them new sources of support." This would require, more than ever, cooperation between transnational

non-governmental organizations (NGOs) and local citizen groups in metropolises around the world toward a common aim: promoting social cohesion and urban vitality.

Neither the pessimistic scenarios or urban strife and malaise outlined by individual speakers, nor the woeful inadequacy of the global initiatives proposed seemed to detract from the mood of festivity, celebration and unity which pervaded the World Summit meetings. A peculiarity of the term "global" is the ease with which it conjures a sense of a single humanity. Instead of perceiving the world as divided by the East/West or North/South axes, ranked into First and Third World categories, we now have the hope, expressed in the term "globalization," that we can abandon the common tendency to perceive the "not-us" as the repository of our imagined opposites. The social imaginary of a single world, and of one-humanity, was not only ceremonially enacted and confirmed throughout the official proceedings of the Summit, but generated a sense of emotional bonding among participants in the NGO forums, including myself.

The exact number of foreign participants in the Summit has not been disclosed. While the precise number remains a matter of politically-biased conjecture, it clearly represented a wide spectrum of domestic groups, organizations and academics, as well as innumerable university students who filled the NGO forums. Within Turkey, the largest category of people for whom Habitat II's success was vital were Istanbul's passionate sports fans, for whom the summit was merely a dress rehearsal, well worth the expense, as Turkey positions itself to compete for hosting the Olympic Games in the year 2004. Sports authorities concur that the prospects for 2004 are much brighter since Habitat II proved to the whole world that Istanbul can successfully organize global events. Indeed, the same public relations firm in charge of Habitat II will handle the world-wide publicity campaign for the Olympics, and with a larger budget. "Istanbul 2004" stickers and T-shirts were already on the market during Habitat II meetings.

The ways in which a global event such as Habitat II becomes inscribed in local memory could be variously characterized as highly complex, profoundly contradictory, or fundamentally paradoxical. Yet, I am reluctant to resort to any of these phrases by way of conclusion. Perhaps the most recent joke circulating among Istanbulites may serve as as an appropriate ending: Turkey applied for membership in the European Economic Community — Istanbul was accepted.

Ayşe Öncü is professor of Sociology at Bogaziçi University in Istanbul. She is co-editor, with Petra Weyland, of the forthcoming *Space, Culture, Power: Struggles over New Identities in Globalizing Cities (London: Zed Press)*